

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ
BUCUREȘTI
24/156

7
Iulie
2010

Biblioteca Bucureștilor

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ BUCUREȘTI • ASOCIAȚIA BIBLIOTECARILOR ȘI DOCUMENTARIȘTILOR DIN ROMÂNIA • DIRECTOR: FLORIN ROTARU

CARMEN STĂNESCU

– 85 de ani –

Trecutului nu i-am dat prea mare importanță. Am trăit în permanență așteptând ce va fi. Prezentul l-am consumat întotdeauna cu graba de a ajunge la „mâine“. Din această cauză am trăit repede, mi-au zburat pe sub nas clipe infinite de multe fără să le dau atenție, fără chiar să le păstrez pe unele din ele în memorie. Astăzi m-aș fi bucurat de ele, chiar rele dacă ar fi fost. Ce greșală! Am gândit tot timpul că nu mă interesează trecutul. Ce-a fost a fost! Încă o dată, ce greșală! Doar trecutul meu înseamnă viața mea, și bună, și rea, așa cum mi-am făcut-o eu sau alții. Viața mea, ancorată de atâtea alte multe vieți ale celor din jurul meu!

„Destăinuiiri“

Sumar

Răsfoiri

<i>Prof. Vasile ROMAN</i> – „Deșteaptă-te, române!”	2
---	---

BUCUREȘTII DE ALTĂDATĂ

<i>Constantin MANDACHE</i> – Incendii în Capitală în perioada interbelică	3
<i>Anca BADEA</i> – Băile din București	5

Patrimoniu	8
-------------------------	---

ISTORIA CĂRȚII

Eveniment cultural – Vasile Alecsandri în colecția „Pleiade”	9
--	---

AUTOGRAFE CONTEMPORANE

<i>Adrian Alui Gheorghe</i> – poezie cu parfum de dețoate	10
---	----

MERIDIAN BIBLIOTECONOMIC

Din viața Bibliotecii Metropolitane București

Legenda Hariclea Darclée	13
Ex-librisuri din Cabinetul grafic al Bibliotecii Regionale „Liuben Karavelov” din Ruse	14

EBLIDA – Priorități pe agenda digitală a Europei	15
--	----

Bibliotecile lumii

<i>Yi XUMEI, Lu XIUWEN</i> – Moștenirea culturală a caligrafiei și tipografiei în Gansu (I)....	16
<i>Dr. Marc DE MAEYER</i> – Dincolo de rafturile bibliotecii.....	21

Ziua Națională a Franței – Revista presei culturale franceze

Despre români și nu numai	25
---------------------------------	----

Correspondență din Madrid – <i>Jenel MARIN</i>	26
---	----

Orizonturi

<i>Ioan URSU</i> – Ștefan cel Mare și Sfânt – moartea eroului eponim	27
<i>Prof. Paul GRIGORIU</i> – August Treboniu Laurian (Augustin Trifan) 17 iulie 1810 – 25 februarie 1881: 200 de ani de la naștere	29
<i>Prof. dr. Gelcu MAKSUTOVICI</i> – O prestigioasă lucrare asupra istoriei României	32

Am primit, vă semnalăm

„Revista la plic”, cu supliment de pământ moldovenesc	34
„Oglinda literară”, un almanah în miniatură	35

Catalog – Cărți de la Mediateca „George Enescu”	36
--	----

Repere

<i>Marian NENCESCU</i> – Circovii de vară – Mucenița Marina, sora lui Sântilie	38
--	----

Calendar	39
-----------------------	----

Răsfoiri

„Deșteaptă-te, române!”

Prof. Vasile ROMAN

Printr-un fericit concurs de împrejurări, am descoperit în 1965 Raportul nr. 10 (1) al Comisarului de Vâlcea, D. Zăgănescu, prin care acesta informa Ministerul Trebilor din Lăuntru al Țării Românești despre adunarea populară de la 29 iulie 1848, când cetățenii orașului au depus jurământul pe Constituție. Și cred acum că inițiativa pe care am avut-o atunci, în 1965, de a face publică această descoperire a dus la dezvăluirea de noi dimensiuni ale activității lui Anton Pann (care a participat la solemnitatea din 1848). Oricum, esențial pentru definirea omului Anton Pann este patriotismul nedisimulat, adevărată și sinceră, entuziastă la programul Revoluției pașoptiste.

Documentul de care am amintit subliniază că „aflându-se și d-lui Anton Pann, profesor de muzică, împreună cu câțiva cântăreți de aceeași profesie, au alcătuit o muzică vocală cu niște versuri prea frumoase puse pe un ton național plin de armonie și triumfal, cu care a ajuns entuziasmul de patrie în inimile tuturor cetățenilor”.

Am emis atunci ipoteza că acel cântec „plin de armonie și triumfal” nu putea fi altul decât „Deșteaptă-te, române!” și am dat dispoziție colectivului Muzeului Raional Râmnicu Vâlcea să rezerve un spațiu expozițional reflectării manifestării din Zăvoiul anului 1848. Astfel, din decembrie 1967, vizitatorii Casei memoriale Anton Pann au luat cunoștință că la Râmnic, și nu altundeva, mulțimea a cântat în premieră, oficial și în deplină libertate, sub conducerea lui Anton Pann, marșul revoluționar „Deșteaptă-te, române!”, cântec ce se identifică cu un veac și jumătate de istorie a poporului nostru.

„Deșteaptă-te, române!” este o compoziție cu totul specială, care degajă o teribilă forță mobilizatoare. Iată de ce, în perioadele de regim politic totalitar, când minunatul cântec a fost făcut uitat, au apărut intelectuali curajoși care l-au readus în inimile și conștiința românilor.

Un asemenea moment, care a influențat chiar destinul României, s-a consumat în iunie 1966, la Râmnicu Vâlcea. Atunci, pe câmpul lui Traian, folosindu-se ca pretext reconstituirea taberei militare a generalului Gheorghe Magheru, un cor numeros, acompaniat de fanfara militară, a cântat „pe un ton național, plin de armonie și triumfal” marșul revoluționar „Deșteaptă-te, române!”. A fost o sărbătoare de suflet, o licărire de speranță, o descătușare a sentimentelor patriotice, o clipă de comuniune totală, când miile de participanți tineri și vârstnici, bărbați și femei, școlari și ostași, intelectuali și meseriași – au cântat cu însuflețire „Deșteaptă-te, române!”.

Vestea despre manifestarea de la Râmnic s-a răspândit repede. De-atunci, „Deșteaptă-te, române!” s-a cântat din nou în România, fără teamă, la orice serbare, în școli și cămine culturale, în unități militare și la manifestări festive.

Forurile culturale vâlcene au folosit orice prilej pentru a populariza cântecul „Deșteaptă-te, române!”, iar în 1968, la

aniversarea a 120 de ani de la Revoluția pașoptistă, Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă și Academia R.S.R. au aprobat ca în Zăvoiul Râmnicului să fie expusă o placă de marmură inscripționată cu formularea: *În acest parc, la 29 iulie 1848, a avut loc o mare adunare populară cu care prilej s-au sfințit steagurile revoluției, iar un grup de cântăreți condus de Anton Pann a cântat imnul revoluționar „Deșteaptă-te, române!”*. Deși placa putea fi expusă oriunde în parc, am preferat fântâna de pe alea principală, care, am aflat mai târziu, a fost construită de C. Măldărescu, zis Turbatu, în 1844. Am îmbrăcat fântâna cu travertin și, alături de placă, am mai inscripționat: 1848–1968.

În iunie 1973, la sărbătorirea a 125 de ani de la Revoluție, a fost inaugurat Muzeul Taberei militare a generalului Gheorghe Magheru. Dealul Traian a devenit, astfel, parc public; la poalele lui, a fost dezvelit Obeliscul 1848 (autor, Florica Ioan), cu inscripția 1848–1973 și declarația lui Gheorghe Magheru: *Eu, fraților, sunt român și ca român mă simt fericit de a muri pentru țara mea*. Pe alea ce duce spre Complexul muzeal Gh. Magheru s-a montat o placă de marmură cu istoricul locului: *Pe acest loc, în toamna anului 1848, generalul Gheorghe Magheru și-a instalat tabăra militară revoluționară de panduri și voluntari. În memoria acestui eveniment, în anul 1973, cu prilejul aniversării a 125 de ani de la Revoluția din 1848, s-a ridicat Obeliscul, iar în casa de pe deal – sediul Statului Major al Armatei – a fost inaugurat Muzeul Taberei militare revoluționare de la Râureni. Complexul muzeal redă o pagină din istoria luptei revoluționare pentru făurirea României moderne, este un omagiu adus celor care și-au închinat viața intereselor poporului, propășirii patriei*.

În aceeași zi, pe Stadionul din Zăvoi, Comitetul Județean de Cultură și Artă a prezentat, sub genericul „România revoluționară”, un grandios spectacol artistic dedicat evenimentului, conceput de profesorul Ioan St. Lazăr și regizat de Andrei Brădeanu (Televiziunea Română). În fața tribunelor arhipline, au cântat corurile reunite din Râmnicu Vâlcea și Drăgășani, acompaniate de Fanfara militară, și s-au recitat versuri patriotice. Prin evoluția lor pe întregul stadion, formații sportive și de dans au făcut ca reprezentația să câștige amploare și strălucire. Ca și la 1848, „Deșteaptă-te, române!” a răsunat din nou în Zăvoiul Râmnicului. Și, seara, cerul orașului a fost luminat, pentru prima dată, de focuri de artificii. [...]

Vasile Roman, *Deșteaptă-te, române!**Istoria unui cântec românesc,*

ediția a II-a, prefată de Sorin Zamfirescu,

postfață de Gheorghe Deaconu,

Editura Conphys, Râmnicu Vâlcea, 2000, pp. 15-18

BUCUREȘTII DE ALTĂDATĂ

Incendii în Capitală în perioada interbelică

Constantin MANDACHE

Muzeograf, Muzeul Național al Pompierilor

Marile aglomerări urbane întotdeauna au suferit pagube mari, umane și materiale, din cauza incendiilor, inundațiilor sau cutremurelor. Mărimea pagubelor a fost mereu în directă legătură cu întinderea, cu numărul locuitorilor și cu dotările edilitare ale orașelor.

Capitala României a cunoscut, din cauza războiului, o scădere a populației. O nouă creștere se înregistrează începând din 1927, când, prin adăugarea a 12 comune suburbane, populația orașului ajunge să numere aproape 600.000 de locuitori. De acum înainte, până în 1939, populația Capitalei a crescut cu 127% (în 1939 orașul avea 870.000 de locuitori), fiind cea mai mare creștere înregistrată în cursul istoriei sale.

Ca o consecință firească a acestei creșteri, se mărește și suprafața orașului, dar în proporție mult mai mică, doar cu 39%. Lipsa veniturilor comunale necesare a făcut ca domeniul dotărilor edilitare să sufere. Creșterea mai mică a suprafeței în raport cu aceea a populației se explică întâi prin faptul că, în vechiul perimetru, pe o serie întreagă de terenuri virane, apar construcții care se extind pe înălțime. Alături de construcțiile

din perimetrul interior se înființează o serie de cartiere mărginașe, dincolo de limita orașului: Dămăroaia la est de Bucureștii Noi, Cetatea Voluntărească (orașul Voluntari de azi) spre Afumați, Apărătorii Patriei la sud de Șoseaua Olteniței, toate locuite de foști combatanți. Apar de asemenea cartiere noi: Balta Albă, Grivița, Progresul, Giulești, Andronache ș.a.

Arhitectura orașului era diversă. Alături de blocuri noi precum Carlton, Wilson și altele puteau fi întâlnite casele cu cerdac de la începutul veacului al XIX-lea, sau casele tip „vagon” din a doua jumătate a aceluiași veac.

Pe această suprafață sporită cresc și preocupările edilitare, dar insuficient, alimentarea cu apă, canalizarea și alimentarea cu energie electrică fiind deficitare în multe cartiere mărginașe.

Au sporit și mijloacele de comunicație, telefonul luând o mare extensie: modernizarea rețelei și introducerea în locul centralelor manuale a centralei automate adăpostită în Palatul Telefoanelor.

Numeroase au fost aspectele de progres. Au fost și

Pompierii lucrează prin ferestrele subsolului Librăriei Hertz, 1935

Incendiul de la Spitalul Așezămintelor Brâncovenești, 1938

domenii, precum cel al dotării tehnice a pompierilor, care au rămas în urmă. Pompierii Capitalei luptau împotriva incendiilor, unele dintre ele provocând pagube considerabile, cu pompe manuale, câteva pompe cu aburi, toate cu tracțiune hipo.

Capitala a cunoscut în perioada interbelică multe incendii, dar unele au fost de referință.

Așa de pildă, în ziua de 3 decembrie 1932 a izbucnit un incendiu în B-dul Domniței nr. 7 (azi Piața C.A. Rosetti). Imobilul compus din 6 etaje (clădirea există și astăzi) fusese construit în 1926. Incendiul a fost anunțat la orele 13,30, pompierii Postului Central sosind în mai puțin de 5 minute. Intervenția pompierilor a fost mult îngreunată de un ger de -18 grade, uneori înghețând furtunurile, dar și de faptul că scara mecanică utilizată nu ajungea până la mansarda în flăcări. După aproape 5 ore de luptă, pompierii au localizat focul. Acesta izbucnise din cauza sobelor de la mansardă. Aici se aflau 14 camere construite din paianță și locuite de servitoarele apartamentelor. Cele 14 camere au ars în întregime.

În după-amiaza zilei de 20 aprilie 1933, fabrica de ciocolată „Zamfirescu“, situată în apropierea fabricii metalurgice „Vulcan“, a fost cuprinsă de flăcări, incendiul fiind provocat de un scurt-circuit în podul fabricii. În prima fază, au intervenit lucrătorii cu extincitoare și găleți cu apă, dar vântul a alimentat cu putere flăcările, așa că au fost anunțați pompierii. Era deja târziu, pentru că focul cuprinsese întregul pod. La incendiu au intervenit pompierii de la Postul Central, Radu-Vodă și Cometa, care au luptat cu flăcările până a doua zi la orele 8. La incendiu s-a deplasat însuși regele Carol al II-lea. Pagubele au fost imense, arzând materie primă și ambalaje noi în valoare de mai multe milioane, materiale cu care fabrica se aprovizionase în vederea producției pentru sărbătorile de Paști.

În dimineața zilei de 20 februarie 1935, a izbucnit un

incendiu la librăria Hertz, de pe Calea Victoriei nr. 3. Cu toată intervenția promptă a pompierilor de la Postul Central și Radu-Vodă, mărfurile n-au putut fi salvate.

Tot în luna februarie, fostul hotel „Londra“ a suferit pagube considerabile din cauza focului.

În ziua de 8 iunie 1938, un incendiu puternic s-a declanșat la Spitalul Așezămintelor Brâncovenești, din fosta Piață Bibescu-Vodă (azi vizavi de magazinul „Unirea“). Dat fiind pericolul pentru un spital, au fost alarmate toate posturile de pompieri din Capitală. Prima măsură luată de pompieri a fost evacuarea celor 350 de bolnavi și transportarea lor cu ajutorul ambulanțelor Salvării, Crucii Roșii și autocamioanelor Prefecturii de Poliție la Spitalul Militar și la alte spitale. Pompierii au localizat focul în mai puțin de două ore, dar acoperișul a ars în întregime. Incendiul a provocat o așa mare îngrijorare încât au venit la fața locului personalități de prim rang ale țării: Patriarhul României, Președintele Consiliului de Miniștri, ministrul de Interne ș.a.

O săptămână mai târziu, în ziua de 15 iunie, la orele 4, santinela din fața Muzeului Militar a dat alarma văzând flăcări la cupolă. Au fost alarmate toate posturile de pompieri. Pompierii împreună cu ofițerii muzeului au reușit să salveze obiectele de valoare.

Acestea au fost doar câteva din cele 2.188 de incendii produse între anii 1918–1939. Ele au provocat pagube în valoare de 470.434.000 lei. În urma acestor incendii, și mai ales a celor două din 1938, înzestrarea pompierilor a fost o preocupare de prim ordin a autorităților.

Astfel, în 1939, pompierii Capitalei au fost înzestrați cu 10 autopompe cisterne Mercedes, două autoscări de oțel cromat Magirus, o autopompă Magirus. Acestea se adăugau celor dinainte, pompierii dispunând la nivelul anului 1939 de 33 de mașini de incendiu.

Băile din București

Anca BADEA

Filiala „Al. Odobescu“, BMB

Orașul București a luat naștere datorită procesului de separare a meșteșugurilor de agricultură, la care s-au adăugat: fertilitatea solului, o depărtare potrivită de Dunăre și de munți, precum și condițiile de climă, toate aceste premise favorizând convergența populației către locul pe care avea să se dezvolte orașul¹. Oamenii au căutat permanent să-și ușureze efortul fizic necesar transportului apei la locuința lor și, astfel, au apărut primele canale, de fapt șanțuri, care din motive strategice erau descoperite. În Antichitate, după ce vor cunoaște tehnica smălțuirii, oamenii încep să transporte și să distribuie apa prin intermediul olanelor smălțuite. Pentru greci, apa era socotită ca fiind sfântă, și din acest motiv se interzicea spălarea lucrurilor în apa de băut a fântânilor².

Capitala Țării Românești a cunoscut în mare aceleași etape întâlnite și în evoluția sistemelor de alimentare a celor mai multe orașe mari ale Europei. Veacuri de-a rândul, locuitorii s-au aprovizionat cu apă din Dâmbovița și afluenții ei – Dâmbovicioara, Gârlița și Bucureștioara sau din puțurile săpate în diferite locuri ale orașului. O excepție a constituit-o însă Curtea Veche, unde, cu ocazia săpăturilor din anul 1953, s-a descoperit o conductă de apă de izvor din secolul al XVI-lea, ca și „Visteria apelor“ ce asigura distribuția cu apă în Curtea Voievodală³.

Primele băi din București sunt pomenite în documente la sfârșitul secolului al XVI-lea. Aceste instalații erau construite după moda turcească. Primele descrieri ale băilor din Țările noastre datează de la mijlocul secolului al XVII-lea, când Paul de Alep arăta că cele din capitalele Țării Românești și Moldovei, lucrate în marmură, erau foarte elegante⁴.

Prima mențiune despre o baie din București este din 1585, când „baia nouă, cea mare“ este întărită cu toată crama mănăstirii Plumbuita⁵. În ceea ce privește problema băilor din București între secolele XVI–XIX, unele informații sunt reduse, disperate și lipsite de o înlanțuire firească și cronologică pe un timp mai îndelungat. După natura lor, de-a lungul timpului au existat mai multe tipuri de băi în București, și anume: băile din curțile domnești, cele din curțile boierești, ca băi publice, în categoria cărora se încadrează băile aparținând mănăstirilor, hanurilor, spitalelor, ca și cele particulare.

1. *Băile de la Curtea Domnească (Baia de la Curtea Veche)*. Baia din palatul lui Constantin Brâncoveanu, aflat la poalele Dealului Patriarhiei, era împodobită cu marmură adusă de la Constantinopol și îngrijită de meșteri armeni veniți tot de acolo⁶. Pe lângă aceasta, exista și o altă baie în curte care deservea personalul ajutător. Săpăturile arheologice efectuate la Curtea Veche au scos la iveală cuptorul subteran

Preziosi – Dâmbovița în apropiere de Mănăstirea Radu-Vodă

al băii domnești din palat, fiind specific băilor orientale. Nu se cunoaște sigur dacă pentru aceasta sau pentru baia personalului Curții Domnești a fost adus în anul 1630 cazanul băii domnești de la Târgoviște⁷.

Baia domnească a funcționat la Curtea Voievodală, probabil, încă din secolul al XVI-lea. Apa era adusă de conducte din tuburi de ceramică, cea mai veche este datată din veacul al XVI-lea și venea din partea de nord-est a Curții. Baia trebuie să fi fost în legătură cu „Visteria Apelor“, adică cu instalația de colectare și de distribuire a apei identificată în apropierea colțului de sud-vest al lăcașului domnesc. În apropiere se presupune a fi funcționat „baia cea veche“⁸. O numim astfel deoarece la reluarea săpăturilor în campania din anii 1968–1972 au fost găsite, în pivnița casei de pe str. Soarelui nr. 5, trei bazine de patrulete, adânci, un cuptor pentru încălzit, cazanul cu apă și mai multe conducte și canale. Toată această instalație suprapunea conducta din secolul al XVI-lea. Materialul găsit în umplutura acestor bazine, cahle, câni întregi, farfurii orientale, bârne arse indică efectele jefuirii și arderii Curții Domnești în anul 1659⁹. Caracterul modest al vestigiilor indică o instalație de baie folosită de slujitorii Curții și nu de familia voievodală.

O altă baie domnească trebuie să fi fost în palatul lui Șerban Cantacuzino.

2. *Băile din curțile boierești*. Casele Cantacuzinilor ridicate de postelnicul Constantin Cantacuzino, devenită palat al Dudeștilor în secolul al XVIII-lea, au fost cercetate în anii 1957–1958¹⁰. Au fost primele case boierești investigate arheologic în Capitală. Locuința avea mari dimensiuni, înscriind un plan dreptunghiular cu laturile de 51x19 m, cu dependințe în jur¹¹.

Total era protejat cu un zid de incintă făcut din cărămidă, înalt de peste 3–4 metri. Arheologic, s-au cercetat

Preziosi – Dâmbovița, la București

două mari beciuri din prima jumătate a secolului al XVII-lea, deasupra cărora funcționează trei camere de locuit. În una dintre aceste încăperi s-a găsit o mare ladă din doage de lemn socotită ca provenind de la baia boierească.

Un alt monument arheologic s-a cercetat în apropierea fostului pod Mihai Vodă pe malul Dâmboviței, acoperind o suprafață de circa 1.300 mp, cu 30 de încăperi, unde putea să funcționeze și o instalație de baie¹².

3. *Băile publice:* ale mănăstirilor, hanurilor, spitalelor, și băile particulare.

Baia a fost creată de turci. La noi a fost introdusă sub efectul modei, fiind adoptată mai ales de către pătura boierească. La început, se pare că vizitatorii acestor stabilimente proveneau din pătura negustorimii – turci, greci și armeni, la care se adăugau și câțiva boieri, în general, din călători, în timp ce băștinașii rămăneau străini de această practică.

După prima menționare a unei băi urmează anii domniei lui Alexandru II Mircea (1568–1577), în care orașul avea o a doua baie, este numită „cea nouă”, fiind dăruită împreună „cu toată crama ei” mănăstirii de la Podul Colentina¹³. În secolul al XVI-lea, băile nu puteau fi așezate decât pe gârla bucureșteană. Baia „cea nouă” este întărită mănăstirii de la Podul Colentina – Plumbuita, de către fiul donatorilor, Mihnea Turcitul, în anul 1585¹⁴. Pe același loc a persistat baia, mai târziu cunoscută sub numele de „baia Mitropoliei”, până în secolul al XVIII-lea. Cealaltă baie, socotită cea veche, se găsea mai jos, pe cursul Dâmboviței. Ambele băi erau situate pe malul drept al apei, fiind instalații igienice. Baia funcționa astfel: vizitatorul ajungea mai întâi într-un vestiar în care se dezbrăca. Vestiarul putea fi o cameră mai mică sau mai multe odăițe care purtau numele arab de „divan” sau pe cel turcesc de „sofa”. Dezbrăcat, vizitatorul pătrundea direct sau printr-un coridor în baie. Aceasta era o încăpăre încălzită, căldura îi venea din pereți și din podea, unde se găseau conducte de aer cald formate din olane de pământ ars, aerul cald provenind de la un cazan situat dedesubt. Vizitatorul se așeza pe o lespede de mărimea unui pat, bine încălzită pe dedesubt, unde stătea după ce transpira abundent, apoi venea băieșul și începea masajul întrerupt și

reluat după dese stropiri cu apă caldă și săpuniri. După aceea, trecea în bazinul din mijlocul încăperii, se spăla cu apă caldă, se învelea în cearșafuri încălzite și trecea în sala de odihnă (divan, sofa), unde petrecea unul până la trei ceasuri, în timp ce consuma diverse preparate, nelipsită fiind cafeaua¹⁵.

Funcționarea unei băi cerea cunoștințe asemănătoare cu cele ale morarilor, dat fiind că alimentarea cu apă se făcea tot prin roată. Apa culeasă de roată era îndrumată printr-un canal de scânduri spre baie. Pentru o bună funcționare baia era subterană. Documentele au păstrat numele unor „băiași” bucureșteni, ca de pildă „Bratul, băiașul din oraș”, adică din București, care cumpără la 14 aprilie 1580 o casă; în secolul al XVII-lea, îl aflăm pe Stoian băiașul, care apare ca martor la o vânzare, pe Dumitru băiașul sau Isfan băiașul¹⁶.

Între anii 1550–1580 nu putea fi vorba de o preocupare pentru o igienă în sensul îngrijirii corpului pentru prevenirea bolilor. Înființarea băilor a fost o simplă afacere comercială, dar cu efect sanitar incontestabil.

Băile erau prețuite în Orientul greco-turc și, prin urmare, au fost introduse și la noi prin efectul modei¹⁷. Cele două băi bucureștene se găseau pe cele mai importante drumuri de comerț: baia veche pe drumul care venea de la Giurgiu, iar baia nouă, cea mare, pe drumul care ducea spre Ardeal și spre Mehedinți.

În afară de băile publice, în București mai existau și băi particulare, dar nu se cunoaște în mod sigur decât Baia Curții Domnești; există însă indicii că și unele locuințe boierești posedau băi, de pildă, cea din locuința marelui postelnic Constantin Cantacuzino, trecută apoi familiei Dudesco spre stăpânire.

În secolul al XVI-lea și în tot veacul următor, de la Prund spre Gârlă era Baia Mitropoliei, des pomenită în documentele bucureștene. Baia domnească s-ar fi aflat pe locul ocupat ulterior de Hotelul Victoria Caracași. Pe acest loc, până în anul 1930, s-a aflat o admirabilă baie turcească sprijinită pe coloane de marmură, fiind foarte admirată de călătorii care au colindat capitala între anii 1800–1830 (Bellanger, Lagarde, Recordon sau Quitzmann)¹⁸. În iulie 1812, breslele din București sunt puse să plătească anumite taxe în raport cu importanța și veniturile lor pentru a acoperi datoria țării. Printre acestea sunt supuse și băile, care erau considerate bresle, să dea 500 de taleri, o sumă relativ modestă în comparație cu celelalte bresle, ceea ce înseamnă că această îndeletnicire nu era atât de dezvoltată și nici nu aducea un venit atât de mare ca altele¹⁹.

Clădirea unei băi trebuia să fie cât mai aproape de o apă curgătoare, dar nu chiar pe malul apei, întrucât ar fi suferit de pe urma revărsărilor. De la râu pornea un canal al cărui fund era captușit cu scânduri, iar pe margine avea pereți din pari care consolidau malurile, canal care avea și un mic stăvilă²⁰. Din acest canal apa era îndrumată în partea de jos a clădirii unde erau cișmelele și bazinele băii. Într-o încăpăre alăturată trebuie să fi fost cuptorul subteran pe care se afla o

căldare mare cu capac în care se încălzea apa până la fierbere, iar apoi, printr-o rețea de conducte de olane, apa fierbinte era adusă spre camera de sub baie, unde se răspândea pe sub pardoseala de piatră, de marmură sau de calcar, în special, care, fiind poroasă, permitea mai ușor pătrunderea căldurii prin ea. Alături de camera de sudație erau camerele de odihnă, masaj și gustare, în unele cazuri și alte camere mai ferite, cu femei care ofereau vizitatorilor anumite plăceri nepermise de biserică sau de pravilele timpului²¹.

În al doilea deceniu al secolului al XIX-lea, populația Bucureștilor se mărește cu mult față de veacurile anterioare, numărul hanurilor, al prăvăliilor și al băilor începând să crească. Această necesitate o aflăm confirmată în cererea francezului Lagarde, care, la un an de la venirea lui în București, adică în 1813, îl găsim bun prieten cu boierul Constantin Dudescu. La 8 aprilie 1825, Lagarde îl roagă pe domnitorul Grigorie Dimitrie Ghica să-i dea voie să deschidă o baie „pentru căutarea bolnavilor”. Pentru investițiile pe care le va face la construirea și dotarea acestei băi, el solicita un fel de monopol pe timp de 20 de ani, pentru ca nimeni să nu mai deschidă o astfel de baie. Locuitorii bolnavi veneau la băi și găseau medicamentele recomandate de doctori la același preț ca și în oraș; mulți boieri arată că aceste băi sunt necesare, și astfel Divanul recomandă Domnului să dea aprobare de deschidere numai pentru o perioadă mai scurtă de 10 ani, iar după această dată este liber oricine să deschidă băi precum Lagarde. Domnul aprobă și dă voie la deschiderea băii, dar cei care dețin la rândul lor băi merg la Domn, speriați că francezul le va lua toată clientela. Domnul decide ca baia lui Lagarde să fie numai pentru bolnavi, dar așa, i se limita numărul clienților; drept urmare, Lagarde nu a mai trecut la edificarea preconizatei băi²².

Baia de la Domnița Bălașa nu este alta decât Baia Mitropoliei, adică „baia cea nouă și mare”, care a fost construită în secolul al XVI-lea și dăruită mănăstirii Plumbuita. Pentru o jumătate de secol nu se știe nimic despre această baie, lucru care nu înseamnă că n-a mai existat sau nu a mai funcționat. De abia în anul 1852 se închiriază de către Marcu Iosevici și Marcu Leiba Vensi pe o perioadă de cinci ani. În aceeași vreme, înalta stăpânire hotărăște să dărâme baia și să amenajeze pe acel loc o piață, dar, la stăruințele depuse de mitropolitul Nifon, baia nu mai este demolată, ci lăsată în continuare spre închiriere.

Unirea Principatelor și reformele din timpul domniei lui Cuza Vodă au creat condiții favorabile dezvoltării orașului. Bucureștii se îndreaptă pe calea progresului, se construiesc edificii publice, străzi, se deschid magazine, iar populația orașului se mărește neconținut. Ca să fie la înălțimea dezvoltării, era necesar ca și în Capitală să se deschidă băi mai moderne și mai bine utilate, după nevoile timpului. Întreprinzători români și străini s-au grăbit să deschidă astfel de stabilimente sanitare, mai toate grupându-se în jurul pieței mari care se afla la poalele dealului Mitropoliei, de o parte și de alta a râului Dâmbovița.

În ordinea apariției putem aminti:

– Baia de la Grădina cu Cai, de pe str. Elefterie, unde se făceau băi de puțină;

– Băile Warenberg, așezământ de băi reci care funcționau numai pe timpul verii, adică un fel de ștrand de mai târziu. Se aflau pe fosta proprietate a Saftei Castrișoara, adică pe malul drept al Dâmboviței. Construcția ridicată în anul

1840 era destul de frumoasă, însă făcută din scânduri. Clădirea era alcătuită din două părți: una destinată bărbaților, unde se făceau dușuri, chiar mai în gârlă, și alta destinată femeilor²³. Activitatea băilor și a grădinii Warenberg este neîntreruptă în vara anilor 1846–1849.

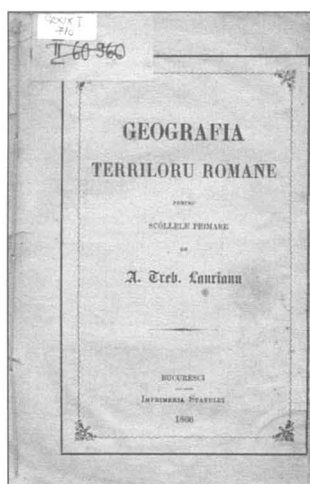
Grădina lui Warenberg era folosită în timpul zilei pentru băi, dușuri și plaje, iar seara pentru plimbări, spectacole artistice și audii de muzică. Ultima dată când se mai amintește de funcționarea băilor Warenberg este anul 1867, după care nu se mai știe nimic de existența lor, deoarece între anii 1880–1893 au început lucrările de canalizare a Dâmboviței, fapt ce a schimbat cu totul înfățișarea ambelor maluri.

Pentru a dobândi un venit în plus pentru așezămintele sanitare ce le avea în grijă, Eforia Spitalelor Civile și-a propus să construiască un stabiliment de băi, superior igienic celorlalte existente. În anul 1882 obține un teren gratuit pe actualul Bulevard Elisabeta, construcția începe în acest an și se definitivează patru ani mai târziu, în 1886. Era un stabiliment de lux, cu băi calde, hidroterapie, masaj, dușuri reci, piscină, care datorită prețurilor mari, permitea doar accesul burgheziei și al moșierilor. În ultimii ani ai secolului al XIX-lea, Primăria orașului deschide și o baie populară pentru oamenii săraci pe cheiul drept al Dâmboviței, care avea un bazin, dușuri și băi de puțină²⁴.

Note:

1. N. Vătămanu, *Asistența sanitară în București în veacurile al XVI-lea și al XVII-lea*, în: „Materiale de istorie și muzeografie. București”, Muzeul de Istorie a Orașului București, vol. I, 1964, p. 229.
2. Fl. Georgescu, A. Cebuc, P. Dache, *Probleme edilitare bucureștene*, Muzeul de Istorie a Orașului București, București, 1966, p. 3.
3. *Ibidem*, p. 5.
4. N. Stoicescu, *Repertoriul bibliografic al monumentelor istorice din București*, București, 1961, p. 148.
5. D.I.R.B., *Țara Românească, Veacul al XVI-lea*, vol. V, p. 212.
6. N. Vătămanu, *Băile din București în veacurile al XVI-lea și al XVIII-lea*, în: „Igienă”, nr. 4, 1960, p. 362.
7. N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 3.
8. D. V. Rosetti, *Curtea Veche*, în: „Bucureștii de odinioară”, București, 1959, pp. 158-159.
9. Panait I. Panait, Aristide Ștefănescu, *Muzeul Curtea Veche. Palatul Voievodal*, Muzeul de Istorie a Municipiului București, București, 1973, p. 80.
10. Gh. Cantacuzino, *Șantierul arheologic București. Strada Apolodor și împrejurimile*, în: „Materiale și cercetări arheologice”, 6, p. 771.
11. *Ibidem*, „Materiale...”, 7, p. 663.
12. Gh. Cantacuzino, *O locuință feudală descoperită prin săpături arheologice în București*, în: „C.A.B.”, 2, București, 1965, pp. 325-344.
13. N. Vătămanu, *Băile din București*, în: „Igienă”, 1960, p. 357.
14. D.I.R.B., *Veacul al XVI-lea*, vol. V, p. 213.
15. N. Vătămanu, *Băile din București*, p. 360.
16. *Ibidem*, p. 360.
17. *Ibidem*.
18. G. I. Ionescu-Gion, *Istoria Bucureștilor*, Editura Tehnopress, Iași, 2003, p. 508.
19. G. Potra, *Din Bucureștii de ieri*, vol. I, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1990, p. 267.
20. *Ibidem*, p. 268.
21. *Ibidem*, p. 268.
22. *Ibidem*, pp. 273-274.
23. *Ibidem*, p. 276.
24. *Ibidem*, pp. 278-279.

Patrimoniu

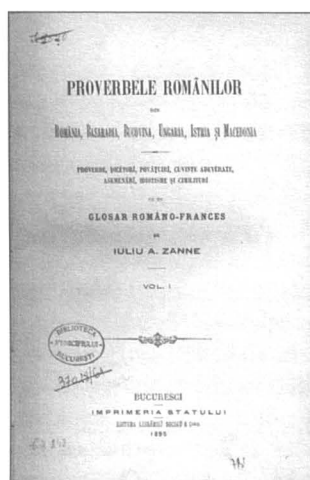
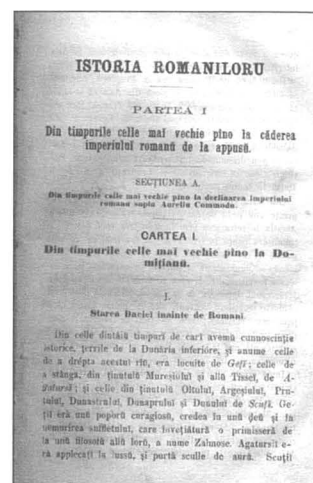
A. Treb. LAURIANU, *Geografia Țărilor Române*
Imprimeria Statului, București, 1866

București, lângă râul Dâmbovița care se varsă în Argeș, și apoi amestecată cu acesta în Dunăre. Numără peste 100,00 locuitori. Este întâia capitală a Principatelor române unite, scaunul guvernului, mitropolia țării, reședința consulilor puterilor străine și a episcopului catolic cu titlul de Nicopole, centrul județului Ilfov. Între edificiile acestei capitale merită însemnarea palatului statului, palatul fostului Domn George Bibescu, edificat de principele Constantin Brâncoveanu pe la anul 1700, palatul fostului Domn Grigore Ghica și al fostului Domn Barbu Știrbei, Teatrul Național, Academia, Mitropolia, Biserica principelui Radu, Sărandarul, Curtea veche (biserica în care se ungeau domnii), Biserica Sfântul Gheorghe, Biserica Sfântul Spiridon, Biserica Mitropolitului Antim. Academia are o bibliotecă, un muzeu și o imprimerie acum unită cu aceea a mitropolitului Nifon. Afară de acestea sunt mai multe tipografii și litografii în București...

A.T. LAURIAN, *Istoria Românilor*

Ediția a 3-a, Tipografia Națională „C.N. Rădulescu“, București, 1867

Întorcându-se din Persia, Traian abia ajunsese până la Salinunte în Sicilia și muri în 10 august a.R. 870 (p.Chr. 117) în etate de 61 de ani, după ce a împărțit cu cea mai mare glorie 19 ani, 4 luni și 27 zile. Bunătatea lui a rămas de exemplu, încât senatul roman după aceea când felicita pe imperatori zicea: Sis felicior Augusto, melior Traiano! (Să fii mai fericit decât Augustus și mai bun decât Traian). Sub dânsul începu să înflorească arta romană, și ajunse la cel mai mare grad de perfecțiune. El făcu câteva straturi de piatră excelente, termină calea Appiană (via Appia), secă paludile pomptine până unde se putu, construi porturi noi, repară cele vechi, edifică forul Ulpui (forum Ulpium) cu basilica în Roma, ca o nouă cetate de palate, unde se înălța și columna lui Traian. El adoptă pe compatriotul său cel învățat, dar deșert și pedant, Adrian, care îi urmă pe tronul Cezarilor...

Iuliu A. ZANNE, *Proverbele românilor din România, Basarabia, Bucovina, Ungaria, Istria și Macedonia, cu un Glosar româno-francez*

Vol. I, Imprimeria Statului, Editura Librăriei Socec & Comp., București, 1895

În țări mari și culte, o întreprindere atât de frumoasă ar asigura autorului tot felul de recompense morale și materiale; la noi însă invidia câtorva, nepăsarea celor mai mulți, confundarea celor ce produc cu cei ce scriu numai să defaime îl dezgustă de a mai lucra, căci, după ce a muncit și a cheltuit, o singură mângâiere îi rămâne: că-și va putea pardosi podul casei cu mari și numeroase volume.

Optimist ca todeauna, eu sper să văd cel puțin în partea inteligentă a națiunii citindu-se cu nesăț rămășițele pioase ale unui trecut de mai multe veacuri... (Teodorescu G. Dem.)

ISTORIA CĂRȚII

Eveniment cultural

Vasile Alecsandri în colecția „Pleiade”

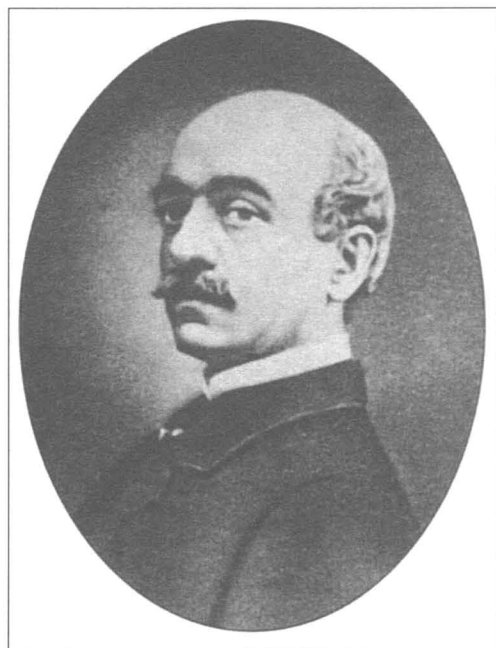
Cu prilejul vernisării (în luna iulie a.c. – n.a.), la Muzeul Național Cotroceni, a expoziției *Vasile Alecsandri, un prieten al Casei Regale*, acad. Eugen Simion, președintele Fundației Naționale pentru Știință și Artă, a anunțat demararea proiectului reeditării operei „bardului” de la Mircești în colecția „Opere fundamentale. Pleiade” a Academiei Române. „În acest fel, sperăm – a declarat, pentru ROMPRES, acad. Eugen Simion – că generația nouă se va năpusti asupra lui Alecsandri, așa cum s-a repezit și asupra lui Eminescu.”

Menționăm, în context, că în perioada 2005–2009, prin contribuția substanțială a lui Eugen Simion, Academia Română a editat volumele I–XX din seria *Caietelor eminesciene*. S-a împlinit astfel, cel puțin parțial, visul lui C. Noica de a pune la dispoziția noilor generații de cercetători un instrument de studiu performant (respectiv *Caietele* în ediție facsimilată) pentru a proteja originalele de o degradare progresivă. Apărută în condiții grafice de excepție (consultant artistic, colegul și colaboratorul nostru Mircea Dumitrescu), tipărită la Monitorul Oficial și purtând girul Editurii Enciclopedice, seria *Manuscriselor eminesciene* reprezintă, în opinia acad. E. Simion, o dovadă că poezia nu s-a învechit. Rostite la sesiunea solemnă a Academiei Române din 15 iunie 2009 în prezența membrilor prezidiului Academiei, dar și a doi foști președinți ai României, domnii Ion Iliescu și Emil Constantinescu, cuvintele lui E. Simion capătă noi înțelesuri: „Cei care văd în poetul național pe strămoșul xenofobiei, ori nu știu să citească, ori nu citesc ce trebuie.”

În prezent, seria editării *Manuscriselor* facsimilate continuă, fiind prevăzute să apară 34 de volume. Iar pentru ca monumentul cultural dedicat lui Eminescu să capete și mai mare autoritate, acad. E. Simion a mai propus ca ziua de 15 ianuarie să fie declarată Ziua Culturii Românești, urmând a fi sărbătorită la toate Institutele culturale românești din străinătate. Rămâne de văzut dacă și Parlamentul României își va însuși această propunere, susținută intens de Academia Română.

Pe această linie se situează și aniversarea lui Vasile Alecsandri, de la a cărei moarte se împlinesc, la 22 august, 120 de ani. Considerat drept „o figură culturală uriașă, un scriitor total care pornește la un drum și-l duce până la capăt”, după cum constata E. Simion la vernisajul amintit, V. Alecsandri (21 iulie 1821, Bacău – 22 august 1890, Mircești) a fost concomitent scriitor, diplomat și om de lume, membru fondator al Academiei Române, cu alte cuvinte: „un scriitor cu un destin foarte ciudat, o victimă de lux”. Includerea sa în colecția „Pleiade” reprezintă, în opinia lui E. Simion, o încercare de actualizare a operei sale, Alecsandri fiind în același timp „o victimă a notorietății sale”, ignorat de generația tânără, ca mai toți autorii clasici români.

Până când Academia Română va finaliza proiectul reeditării, pe baze moderne, a operei lui Alecsandri (activitate estimată a se derula pe parcursul a „doi-trei” ani, coordonator al ediției fiind Gheorghe Chivu), publicul bucureștean, și nu numai, poate vizita expoziția de la Muzeul Cotroceni, totalizând peste 150 de exponate (ediții rare, acte, corespondență, obiecte personale, diplome și distincții), toate menite să ofere o imagine „nouă”, dacă se poate originală, asupra unui mare scriitor despre care T. Maiorescu nota: „A lui liră multicordă a răsunat la orice adiere care s-a putut ridica din mijlocul acestui popor.” (*M. N.*)

AUTOGRAFE CONTEMPORANE

Generația '80 în actualitate

Adrian Alui Gheorghe – poezie cu parfum de detoate

Pentru a-l parafraza pe Adrian Alui Gheorghe, poezia se servește cu „parfum de detoate”. Depinde dincotro o privești. Sau din ce direcție vin întrebările. Orideunde l-ai privi, însă, poetul pare că are răspuns la orice problemă ce scapă înțeleșului comun. Ambiguitatea mesajului său reprezintă, în esență, o respirație divină ce învâluie răspunsurile într-un ambalaj iluzoriu și efemer. Acolo unde sunt idei sunt și răspunsuri. Unde nimic nu e, nici iarba nu crește. Într-una din lucrările sale de referință (*Iadul etic, Iadul estetic*, Ed. Timpul,

Iași, 2008), Adrian Alui Gheorghe privește literatura română din perspectivă estetică. Sub acest aspect i se relevă deopotrivă *raiul*, constituit din ordinea firească a valorilor, și *iadul*, un amalgam de delațiuni, impostură și viermuială publică. Din păcate, iadul este dominant la noi, câtă vreme „proștii își dau cu părerea despre cei deștepți, iar handicapații intelectual despre cei cu talent”, cum ar fi spus Rădulescu-Motru.

Reprezentant de frunte al valului optzecist, ajuns azi la maturitate nu doar literară dar și publică, odată cu intrarea în *Istoria literaturii*, dar și la Academie sau... la Muzeul Literaturii, Adrian Alui Gheorghe (născut la 6 iulie 1958 în localitatea Topolița–Grumăzești, județul Neamț) este tipul de scriitor erudit, care cultivă literatura din convingere. Doctor în Filologie al Universității „Al. I. Cuza” din Iași (din 2004, cu teza *Tinerețe fără bătrânețe și sentimentul tragic al timpului*), cadru didactic universitar, consilier cultural, funcționar superior în cadrul administrației publice locale, deputat („vremelnic”) de Neamț, Adrian Alui Gheorghe este, înainte de toate, un scriitor lucid, un generos risipitor de metafore dar și de idei. De altfel, cea mai recentă „operă” a sa, revista „Conta” (după numele filosofului, originar din Piatra Neamț) se dorește chiar o publicație de „literatură & arte & atitudini”, adică se suprapune exact peste profilul spiritual al mentorului ei. Conștient de fragilitatea demersului său literar, Adrian Alui Gheorghe își privește propria creație fie ca pe o corabie menită să cucerească un continent nou, fie ca pe un „Titanic” printre aisberguri. Depinde de bunăvoința cititorilor să aleagă ceea ce li se potrivește.

Alegând un poet „optzecist”, revista „Biblioteca Bucureștilor” se regăsește implicit în acest fenomen artistic ajuns la deplina maturitate. În fond, este ultimul mare „val” artistic, ce tinde să măture cu totul încercările efemere postdecembriste. Iar din acest punct de vedere, Adrian Alui Gheorghe este un „căpitan de cursă lungă”.

Redacția „B.B.”

Secvențe biobibliografice

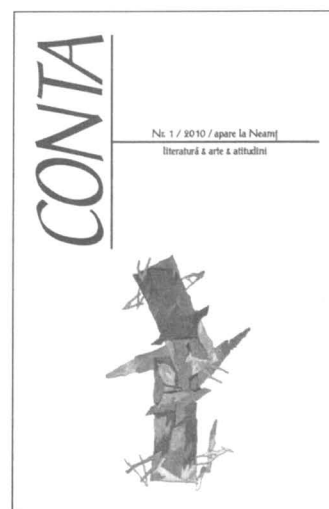
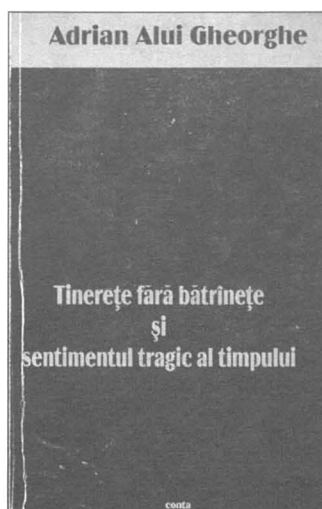
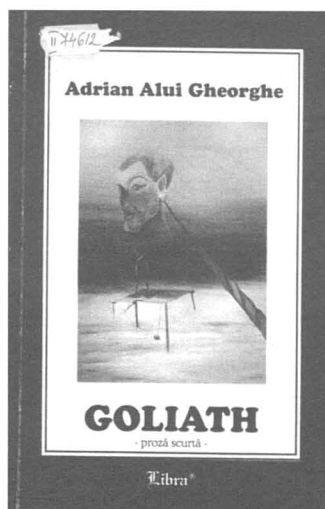
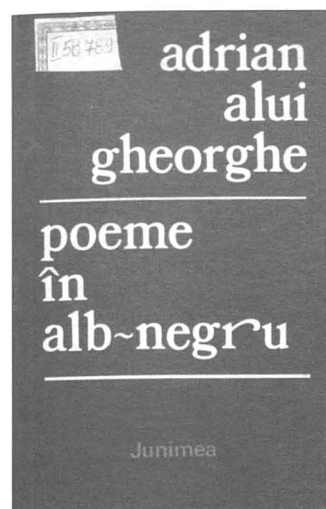
Adrian Alui Gheorghe s-a născut la 6 iulie 1958 în localitatea Grumăzești, județul Neamț. Este absolvent al Universității din Iași, specialitatea Limbi clasice, și doctor în Filologie (din 2004, cu o teză despre *Tinerețe fără bătrânețe și sentimentul tragic al timpului*). A lucrat ca muncitor necalificat, profesor suplinitor, activist cultural, iar după 1990, funcționar public superior (consilier, director) la Inspectoratul pentru Cultură Neamț. După un scurt episod politic, în calitate de deputat de Neamț, revine la preocuparea de bază: publicist, poet. A condus publicațiile: „Poezia”, „Asachi”, „Caietele de la Durău”, iar din 2010 este director al revistei de cultură „Conta”. Predă cursuri de estetică la Facultatea de Muzică din Piatra Neamț, filială a Academiei de Muzică „Gh. Dima” din Cluj-Napoca.

A debutat publicistic în 1985 (*Ceremonii insidioase*, Ed. Junimea, Iași), iar după 1992 publică în mod curent poezie, publicistică, jurnalism literar etc., fiind unul dintre cei mai activi scriitori profesioniști ai generației sale. Principale volume: *Fratele meu, străinul* (poezie, Ed. Timpul, 1995), *Titanic și vaițer. Momente și schițe* (Ed. Timpul, 1997), *Bătrânul și Marta, un roman și câteva povestiri* (Ed. Cronica, 2002), *România pe înțelesul tuturor* (proză politică, Ed. Conta, 2003), *Ce rost are să trăiești în România post-tranziției?* (eseuri social-politice, Ed. Compania, 2004), *Podul* (teatru, Ed. Axa, 2004), *Cu părintele Iustin Pârvu despre moarte, jertfă și iubire* (interviuri, Ed. Conta, 2006), *Iadul etic, Iadul estetic* (conferințe, studii, eseuri, Ed. Timpul, 2008) ș.a.

Din 1990 este membru al Uniunii Scriitorilor din România, iar din 2000, membru în Consiliul de conducere al Uniunii. Membru al PEN-Club din 1996.

Distins cu Premiul Uniunii Scriitorilor din România, în 2001, pentru volumul de poezie *Îngerul căzut*. Alte premii: cel al Asociației Scriitorilor din Iași (1993); Premiul serilor de poezie de la Desești; premiile festivalurilor de poezie de la Oradea, Satu Mare și Deva. Este cetățean de onoare al municipiului Piatra Neamț (din 2004) și distins cu Ordinul „Meritul cultural”, în grad de Cavaler, din 2004.

Numărul referințelor literare la opera lui Adrian Alui Gheorghe depășește câteva sute, între criticii care s-au pronunțat asupra sa amintim pe Nicolae Manolescu, Gheorghe Grigurcu, Marin Mincu sau Aurel Sasu.

Albumul de familie

Primul portret este al tatălui. E grav, are sprâncenele groase ca două mănunchiuri de iarbă de mare. De la coada ochilor pornesc mai multe riduri ca niște pîrîiașe alimentate de un izvor unic. Pîrîiașele se pierd spre urechile care nu se prea zăresc, foarte puțin doar partea de jos a lobilor. Uneori purta mustață dar în poza asta nu are. Mamei nu-i plăceau mustățile lui. I le-ar fi smuls cu patentul. Considera podoabele astea, precum mustața, ca o provocare aruncată altor femei. Și suferea.

Al doilea portret este al mamei. Ca orice mamă, este tristă. Ea a ținut mereu un soi de contabilitate a restului de viață mereu concentrată pe cât mai aveau ceilalți de trăit. Are buzele groase, dure, aproape bărbătești. Ochiul s-au pierdut în propria lor vedere îngrijorată și acum par două gropi. În bărbie un neg ca o pată de culoare pare foarte viu.

Al treilea portret ar fi trebuit să fie al meu dacă n-ar fi fost accidentul acela stupid de dinaintea nașterii. Mama a suferit mult. Poate că așa fi arătat acum ca o femeiușcă plinuță care provoacă pe toți cu sîinii săi bogați. Părul mi-ar fi fost blond. N-aș fi întruchipat moralitatea cum ar fi vrut mama. Copiii născuți morți devin încet monștrii din viața posibilă.

Al patrulea portret este al surorii mele mai mici. Situația de singură la părinți îi dă un aer alintat pe care de altfel îl și are. Ea mă poartă pe mine sub pielea ei foșnitoare. Da, lucrul acesta este ciudat: pielea ei foșnește ca un ziar plin de știri obscure. Nu e frumoasă și poate de aici i se trage și lipsa ei de virtute. Nasul are ceva de clown, i se înroșește chiar și în poze cînd se emoționează. Părul ei castaniu îmi dă senzația de rugină. Un mușuroi de rugină ieșit dintr-un pămînt sănătos.

Următoarele fotografii sînt niște combinații în care toată lumea își pierde individualitatea. Pare că o frică imensă îi adună unul în altul. Singura care zîmbește fără teamă sînt eu.

(continuare în pagina 12)

Pe malul Ozanei citindu-i poezie domnului Van Gogh

*deseori intră neliniștea în tîrg ca un cal
jupuit și noi mergem la cules pietricele albe
pe malul Ozanei.
către seară le vom înșira
sub formă de vers:*

*„carte îți scrie a ta penelope, zăbavnic ulise:
uite, vine toamna și degetele vor rugini
unul cîte unul,
uite, vine toamna și pleoapele vor strivi ochi”
dramele fiecărei zile se încheie
în cu totul alt veac*

*tinerețea are o tristețe a ei colocvială
ochiul suspină luminos ca o flacără
care-și amintește ceva: „tînăr fiind
în cîmpiile verzi ale somnului...”*

Limba română

1

*fragi striviți cu limba pe cerul gurii –
astfel o tăcere întregă
limpezești
străbătînd muntele
aproape singur,
aproape imaterial*

2

*inima mea: un inorog
cu burta plină de iarbă.
nesupus aleargă din pisc în pisc –
o virtute e căutarea,
spun poezii să-l ademenesc*

3

*culeg fructe prin grădinile suspendate.
copil fiind mi se părea că acolo sus
numai ciocîrliile găsesc semințe
pentru cîntecul lor:
acum, cu umilință, spun cîte un cuvînt
ascult adîncă lui taină,
simt îmbrățișarea lui
pe dinlăuntru.*

Plicticoasa nemurire

De vreme ce nemurirea devine țintă a căutării pentru o seamă de personaje care pornesc din spații (culturale) diferite să o cucerească, să o facă tangibilă pentru spița umană, asta înseamnă că nemurirea ar putea excede simpla dorință. „Nu m-ai fi căutat, dacă nu m-ai fi găsit“, este formula lui Descartes, devenită laitmotiv la Constantin Noica și care ia ca suport „circularitatea stării de conștiință“ sau „Totul decurge din ceva, are un antecedent“, după cum spunea Kant. Literatura mitică este o probă a constanței cu care omul a bîntuit spațiul memoriei în căutarea infinitudinii. Nemurirea este, pe rînd, identificabilă cu „un anume“ spațiu, cu „o anume“ ilimitare a spațiului, cu „o anume“ stare, este condiționată de o seamă de piedici care trebuie abordate fie cu înțelepciune, fie cu șiretenie, fie cu eroism. Nemurirea se ascunde, conform „scenariilor“, în plante, în animale, în zmei, în inima Vîntului, omul pare să fi intrat într-un joc cu deitatea care îl supune unor probe prin care îi încearcă virtuțile. Puțini oameni sînt, însă, între cei care simt că pot să descâlcească meandrele nemuririi, cei mai mulți se mulțumesc cu „intensitatea“ clipei care trebuie trăită cu toate simțurile.

Iadul etic, Iadul estetic

Aș fi vrut, cîndva, să scriu o poveste despre literatura Aromână în care să mă strecur și eu (pe mine însumi), între personaje, așa cum pictorii de icoane își strecoară în creațiile mai ample propria înfățișare între cele ale sfinților pictați. Chiar Leonardo da Vinci, în celebra lucrare „Cina cea de taină“, se zice că și-ar fi transferat trăsăturile sale lui Iuda...! Fragmente din povestea despre literatura română am scris, pe ici, colo, incoerent ca viața de pe o zi pe alta, dar nu știu, încă, unde (și dacă) mi-am plasat propriul chip. Uneori îl regăsesc în vreun vers scris sau nu, alteori se ițește de după paginile vreunei povestiri, alteori rîde (de mine) din paginile vreunei „fulgurații“, a vreunui dialog sau a vreunui eseu despre nevolniciile noastre.

În căutarea unui contur al chipului propriu am pornit, de altfel, adunînd textele din această carte. Dialogurile (și monologurile) sînt proiecții ale unui sine stîrnit de întrebări, de îndoieli. Și oricît m-aș fi chinuit să mă iau eu pe mine însumi în răspăr, n-aș fi reușit să o fac la fel de bine, așa cum au făcut-o prietenii care „m-au chestionat“ în ultimii ani. Le-am răspuns cu inima strînsă, neconvins că răspunsurile descoperă și nu acoperă, că nu mă plasez eu pe mine însumi pe căi greșite datorită inerțiilor din cuvinte. Oricum, cu fiecare amănunt despre sine (tine) devii mai vulnerabil, asta se știe. Iar luciditatea creatoare, de care se mai vorbește pe ici, colo, este o adîncă spaimă de neant, este o adaptare din mers la insidiozitățile vieții.

Cum deosebim un popor de o populație? Definiție abruptă: o populație trăiește după reguli scrise; un popor trăiește, mai ales, după reguli nescrise. Legile scrise asigură (sau nu asigură) ordinea, justiția, dau pedepse, dau recompense. Legile nescrise acționează ca un ciment între oameni: sînt obiceiurile, cutumele care dau stabilitate «tribului», indi-

vidualitate, îi asigură onoarea și continuitatea. Legile scrise sînt diverse și se pot modifica; legile nescrise sînt unice. Dacă respecti legile scrise ale unei țări, devii un cetățean onorabil, poți urca pe scară socială, poți să te pierzi în mulțime fără să trezești interesul cuiva. Legile nescrise ale unui popor rămîn însă greu accesibile unui străin – ospitalitatea, pînă și la popoarele cele mai păguboase, încetează după desert. Legile scrise acționează prin constrîngere, pot fi schimbate

de la o zi la alta, fac subiectul discuțiilor democratice. Legile nescrise sînt chiar echivalentul bunului simț istoric, sînt un bun păstrat din generație în generație, nu le discută aproape nimeni. Pentru nerespectarea legilor scrise răspunzi în fața unei instanțe funcționărești. Pentru încălcarea legilor nescrise răspunzi în fața unei tradiții, în fața unei istorii. Legile nescrise sînt ca anotimpurile: nu poate cere nimeni discutarea lor, modificarea lor în funcție de interesele de clan. Legile scrise sînt aculturale; legile nescrise sînt expresia culturii.

Cine mai are nevoie de cultură?

Îmi este frică (cînd nu-mi este jenă!), de multe ori, să mai pronunț cuvîntul cultură în societatea noastră. Consumul de cultură? Spre zero. Cine ar trebui, totuși, să fie consumatorul de cultură într-o societate cît de cît normală? Împătimitii, oamenii cu oarece stare, clasa de mijloc, dacă există, snobii...! Oamenii cu stare de la noi sînt, din păcate, într-o copleșitoare majoritate, niște ființe aculturale. Au în sînge doar cultura banului, politica hîrciogului care adună, care monopolizează tot ce înseamnă ban ca să-l transforme în plăceri proprii. Clasa de mijloc e o iluzie, într-o societate „indienizată“, care împarte societatea în „putred de bogați“ și „inimaginabil de săraci“. La mijloc e un abur de clasă intelectuală care este taxată la orice curbă de sacrificiu, ca vinovată de mersul alandala al societății.

Fragmente reproduse din volumele:

Poeme în alb-negru, Editura Junimea, Iași, 1987, pp. 75, 77;

Goliath, Editura Libra, București, 1999, pp. 80-81;

Tinerețe fără bătrînețe și sentimental tragic al timpului, cuvînt înainte de Petru Ursache, postfață de Mircea A. Diaconu,

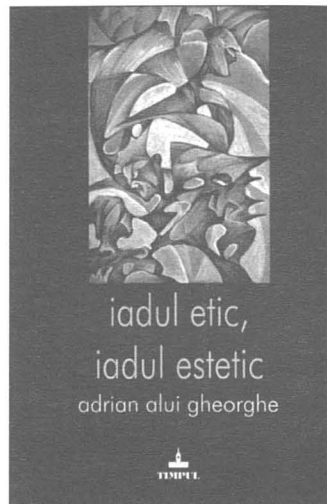
Editura Conta, Piatra Neamț, 2004, pp. 255-256;

Iadul etic, Iadul estetic,

Editura Timpul, Iași, 2008, pp. 11, 249-250;

și din revista „Conta“ Nr. 1 (ian. – mar.) 2010, Piatra Neamț, pp. 3-4;

portretul: din volumul *Iadul etic, Iadul estetic*

MERIDIAN BIBLIOTECONOMIC

Din viața Bibliotecii Metropolitane București

Legenda Hariclea Darclée

Hariclea Darclée în 1909

Alături de bibliotecari și utilizatori, s-a aflat și un public numeros, pentru care Sala „Mircea Eliade” s-a dovedit neîncăpătoare, public interesat atât de figura legendară a Haricleei Darclée, cât și de prezența impresionantă a sopranei Mariana Nicolesco.

UICCMR și Biblioteca Metropolitană București urmăresc deopotrivă continuarea acestui proiect, conceput ca un act de restituire culturală.

**Dr. Mirela Zafiri la deschiderea
evenimentului,
dând cuvântul sopranei
Mariana Nicolesco**

În ziua de 28 iunie a.c., la Sediul Central „Mihail Sadoveanu” al Bibliotecii Metropolitane București a avut loc închiderea Primei Stagiuni Camerale a Uniunii Interpretilor, Coregrafilor și Criticilor Muzicali din România (UICCMR). Proiectul, denumit *Luni la ora 5 – După-amiaza unui interpret* și coordonat de dr. Mirela Zafiri, a fost lansat la 26 octombrie 2009, în parteneriat cu Biblioteca Metropolitană București – Serviciul Comunicarea Colecțiilor, fiind destinat aducerii în atenția publică a valorilor artei interpretative românești.

Evenimentul a fost dedicat mării artiste lirice Hariclea Darclée, de la a cărei naștere s-au împlinit, la 10 iunie, 150 de ani. Personalitatea, viața și arta Haricleei Darclée au fost evocate, cu emoție și recunoștință, de către soprana Mariana Nicolesco, cea care, la Brăila, a fondat Festivalul și Concursul Internațional de Canto „Hariclea Darclée”. În continuarea programului, au fost prezentate și audiate capodopere din repertoriul mării Darclée interpretate de Mariana Nicolesco.

La eveniment au participat, reprezentând UICCMR, dr. Mirela Zafiri, șef secție muzică de cameră, dr. Vasile Donose, președinte, dr. Miltiade Nenoiu, vicepreședinte, Costin Tuchilă, șef secție critică muzicală, Gheorghe Palcu, șef secție folclor.

Au onorat evenimentul dr. Florin Rotaru, director general al Bibliotecii Metropolitane București, și doamna Rodica Cosmaciuc, director adjunct.

Ex-librisuri din Cabinetul grafic al Bibliotecii Regionale „Liuben Karavelov” din Ruse

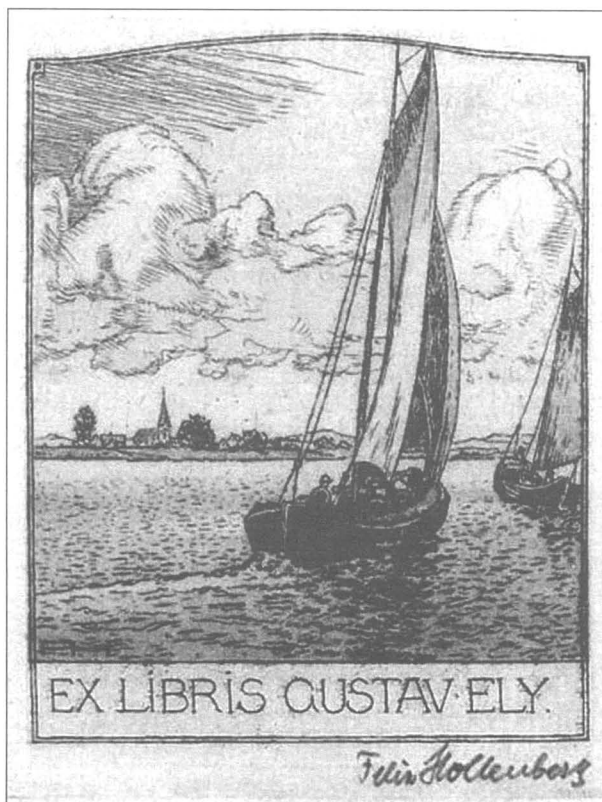
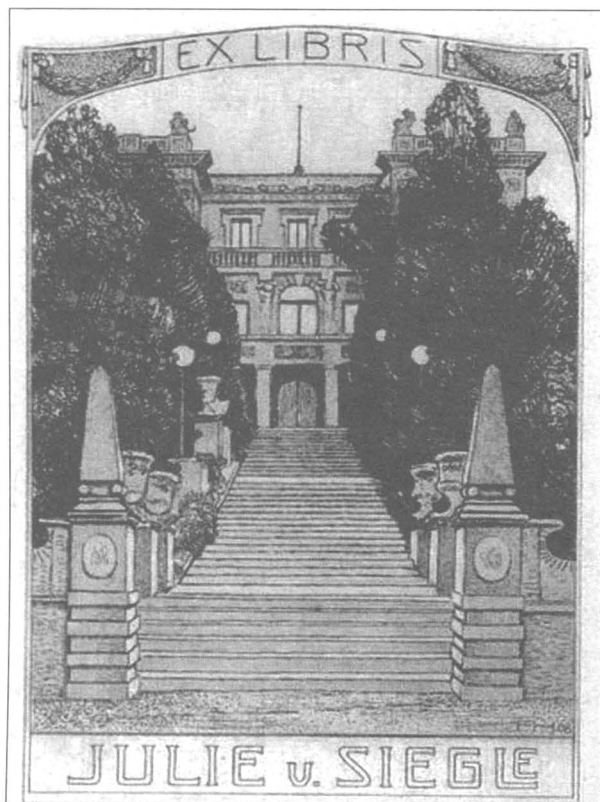
Ambasada Bulgariei la București, Biblioteca Regională „Liuben Karavelov” din Ruse (Bulgaria), Muzeul Municipiului București și Asociația Euroregiunea „Danubius” au organizat o expoziție dedicată zilei de 24 mai – *Ziua Învățămintului, Culturii bulgare și a Scrierii slavone*.

Expoziția a cuprins ex-librisuri din Cabinetul grafic al Bibliotecii Regionale „Liuben Karavelov” din Ruse, care deține în prezent o colecție de peste 1.000 de ex-librisuri. O parte din această colecție este reprezentată de 80 de ex-librisuri donate de către Petar Lazarov, membru al Asociației Britanice de gravori pe lemn și unul dintre cei mai buni artiști graficieni din lume.

Biblioteca Regională din Ruse organizează din 2005 un concurs internațional de ex-librisuri, ajuns la șase ediții. Primul concurs de ex-librisuri a fost dedicat celebrării a 100 de ani de la nașterea scriitorului Elias Canetti, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură, născut la Ruse, iar cea de-a șasea ediție-concurs este dedicată muzicii.

Expoziția *Ex Musicis* a evidențiat unicitatea artei de grafică aplicată – ex-librisuri inspirate de o altă formă de artă, muzica. Au fost prezente școli grafice de pe trei continente – Europa, America și Asia, precum și artiști din toate țările europene, inclusiv șase participanți din România, apoi din SUA, Argentina, Peru, Chile, Ecuador, Mexic, Brazilia, Canada, Turcia, Japonia, India. (Din Catalogul expoziției)

Expoziția a fost deschisă și la Sediul Central „Mihail Sadoveanu” al Bibliotecii Metropolitane București în perioada 22 iunie – 30 iulie a.c.

European Bureau
of Library,
Information and
Documentation Associations

P.O. Box 43300
2504 AH The Hague
The Netherlands

EBLIDA

Orizonturi Programe Inițiative

Priorități pe agenda digitală a Europei

Belgia preia președinția Uniunii Europene

La 1 iulie a.c., Belgia a preluat, de la Spania, președinția Uniunii Europene, pe care o va deține până la sfârșitul anului, când o va preda Ungariei. În luna mai, Secretarul de stat belgian pentru Afaceri Europene, Olivier Chastel, a declarat că provocările cărora trebuie să le facă față președinția belgiană se referă la depășirea crizei economice și financiare, susținerea coeziunii sociale, întărirea rolului Europei pe scena internațională, implicarea Uniunii Europene în probleme juridice și sociale, continuarea procesului de extindere a Uniunii Europene și monitorizarea agendei de buget în lunile următoare.

EBLIDA și NAPLE vor contribui la evenimentul organizat de președinția belgiană, *Distribuirea Europei Digitale în Bibliotecile Publice*, care va avea loc la Bruxelles, în zilele de 21 – 22 septembrie 2010.

O agendă digitală pentru Europa

Pe 19 mai a.c., Comisia Europeană a făcut public documentul *O agendă digitală pentru Europa*, care stabilește șapte domenii prioritare de acțiune:

- crearea unei piețe digitale unice;
- îmbunătățirea condițiilor-cadru pentru interoperabilitate între produsele și serviciile aparținând noilor tehnologii informaționale;
- creșterea încrederii și securității Internetului;
- garantarea unui acces rapid la Internet;
- încurajarea investițiilor în cercetare și dezvoltare;
- perfecționarea alfabetizării digitale, a calificărilor și integrării sociale;
- aplicarea noilor tehnologii informaționale pentru a face față provocărilor sociale precum schimbarea climatică, ridicarea costurilor de sănătate și îmbătrânirea populației.

Rezultate ale conferinței comune EBLIDA – NAPLE

Cea de-a doua conferință comună EBLIDA – NAPLE, care s-a desfășurat la Helsinki, în asociere cu întâlnirea Consiliului EBLIDA, în zilele de 6 – 7 mai a.c., a fost consacrată înlăturării barierelor pentru ca bibliotecile să fie capabile să-și atingă potențialul într-o Europă aflată în plină transformare și adaptare la provocările secolului XXI. Conferința din acest an a continuat-o pe cea din 2009, care a evidențiat nevoia de a avea o politică pentru bibliotecile din Europa. Prin Declarația de la Viena, a fost stabilit un acord între EBLIDA și NAPLE privind sprijinul necesar din partea Uniunii Europene pentru a îmbunătăți mediul în care bibliotecile pot să-și îndeplinească rolul în Europa:

– o Cartă Albă descriind noul rol al bibliotecilor publice în Societatea Cunoașterii și solicitând statelor membre să acționeze în favoarea bibliotecilor;

– sprijin în înființarea unui Centru de informații pentru furnizarea de date actuale și corecte despre biblioteci;

– proiecte finanțate la nivel european, care promovează nu numai serviciile digitale de bibliotecă, dar și evoluțiile semnificative ale acestor instituții;

– o politică a copyright-ului corectă pentru era digitală.

Conferința din acest an a reușit să facă încă un pas în îndeplinirea obiectivelor menționate prin contribuțiile aduse de către participanți în direcția elaborării unui document mult mai complex. EBLIDA și NAPLE vor lucra la acest document în lunile următoare, contactând Comisia Europeană și membri ai Parlamentului European cu cereri punctuale.

Următorul eveniment EBLIDA – NAPLE va avea loc la Bruxelles, în septembrie 2010, sub titlul *Distribuirea Europei Digitale în Bibliotecile Publice*.

Al optsprezecelea Consiliu EBLIDA

Consiliul, reunit la Helsinki, a aprobat mai multe documente: procesul verbal al întâlnirii precedentului consiliu, strategia pentru perioada 2010–2013, programul de lucru pentru anii 2010–2011, bugetul pentru 2010 și cel estimativ pentru 2011, noi membri care s-au alăturat în anii 2009–2010, precum și modificările aduse statutului organizației.

Modificările se referă la acordarea dreptului de vot membrilor asociați și la creșterea importanței votului membrilor plini pentru a asigura că propunerile acestora au prioritate față de membrii asociați. Categoria membrilor asociați cuprinde orice membru provenind de la o bibliotecă individuală și asociații de biblioteci provenind din țări non-membre ale Uniunii Europene.

Alte schimbări propuse de Comitetul Executiv au vizat: poziția cvorumului pentru a asigura că, în condițiile în care membrii asociați au primit drept de vot, plenul care votează nu va pune cvorumul în pericol la viitoarele întâlniri, prelungirea mandatului membrilor Comitetului Executiv de la doi la trei ani, precum și alte aspecte ținând de actualizarea termenilor și definițiilor, având în vedere că statutul a fost elaborat în 1992, la înființarea EBLIDA.

Al nouăsprezecelea Consiliu EBLIDA va avea loc în Spania, la Malaga/ Andaluzia, în zilele de 26 – 27 mai 2011.

Din Buletinul „EBLIDA News”,
Nr. 5/6, mai – iunie 2010

(Traducerea redacției)

Bibliotecile lumii

Moștenirea culturală a caligrafiei și tipografiei în Gansu (I)

Yi XUMEI, Lu XIUWEN

Biblioteca Provincială Gansu
și Institutul de Cercetare Dunhuang

Gansu este una dintre regiunile cu cea mai lungă istorie în producția de cărți. Localizarea geografică și condițiile naturale, împreună cu istoria fără de asemănare a regiunii, au determinat diversitatea și unicitatea caligrafiei antice și tipografiei din această zonă. Cele 65.000 de plăcuțe de bambus dezgropate în Gansu, constituind cele mai timpurii obiecte de tip carte, reprezintă dovezi substanțiale în cercetarea istoriei tipografiei. Cărțile descoperite în peștera Sutra și în grota Mogao din Dunhuang au dovedit că metoda legării cărților cu sfoară a fost inventată la mijlocul Dinastiei Tang. Descoperirea hârtiei antice în Gansu dovedește că hârtia a fost inventată în secolul al II-lea î.Hr., plasând inventarea hârtiei cu 284 de ani mai devreme decât au crezut cercetătorii. Descoperirea pensulelor caligrafice și a pietrelor de tuș reflectă dezvoltarea constantă a instrumentelor de scris din Antichitate, ceea ce, de asemenea, dovedește practica datată istoric de a „scufunda bețe de bambus în vopsea pentru scriere”.

1. Plăcuțele de bambus

Plăcuța de bambus, ca depozitar de semne, a urmat osului și carapacei de țestoasă ca precursor al hârtiei și a fost

folosită în mod exclusiv pentru scris după declinul osului și carapacei, respectiv înaintea inventării hârtiei. Aceasta are o istorie de aproape 2000 de ani, de la Dinastia Shang (secolul al XVII-lea î.Hr.) până la Dinastia Jin (după anul 300 d.Hr.). Odată cu inventarea hârtiei și a imprimării, hârtia a devenit treptat înlocuitor pentru plăcuța de bambus. Treptat, plăcuțele de bambus, folosite de-a lungul a două milenii, fie s-au descompus, fie au fost îngropate adânc sub pământ. Circumstanțele declinului lor au rămas necunoscute pentru generațiile ce au urmat. Nu există dovezi clare, cu excepția unor registre răzlețe care, la rândul lor, au constituit o pată albă în istoria culturii. Aceasta până la începutul secolului al XIX-lea, când o parte dintre ele au fost descoperite în regiunile Loulan, Niya, Marele zid Dunhuang, la granița de nord-vest a Chinei. Erudiții epocii le-au privit ca depozitare semnificative de literatură și informație, cu vechimea de 2000 de ani. În total, până în prezent, în Gansu au fost dezgropate 65.000 de plăcuțe de bambus, cea mai mare cantitate din orice sit chinezesc. În termeni de cronologie, plăcuțele scrise în chineză, kharosthi, tibetană, uigură și în semne Xia de vest acoperă Dinastiile Qin, Han, Jin, Tang și Xia de vest. Plăcuțele din timpul Dinastiilor Qin și Han predomină. Plăcuțele dezgropate ca parte a

Tch'en Hong-Cheou (1599–1652) – *Cele patru bucurii ale lui Po Kiu-Yi*
Pictură pe mătase, 1649

studiilor arheologice, de exemplu obiectele livrești timpurii, ne-au furnizat informații substanțiale în cercetarea istorică a sistemului plăcuțelor de bambus, având o contribuție pentru literatura acestei perioade istorice.

Descoperirea sistemului tipografic din timpul Dinastiei Han

Cuvântul „carte“ se referă la un obiect în care semnele sunt scrise sau imprimate pe un material special, sub o anumită formă în care oamenii pot citi și prin care pot transmite cunoașterea. Plăcuțele de bambus pot fi considerate cele mai timpurii „cărți“ oficiale din China. Din perioada Primăverilor și Toamnelor și până în timpul Dinastiei Jin, majoritatea „cărților“ erau constituite din plăcuțe de lemn sau bambus. În timpul Dinastiilor Qin și Han, au existat sisteme de folosire a plăcuțelor drept cărți. De pildă, scrieri cu conținut variat erau realizate pe plăcuțe de dimensiuni diferite. În timpul Dinastiei Han, a fost indicat ca scrierile clasice să fie tipărite pe plăcuțe de 2,4 *chi* (0,565 metri). Potrivit *Mingmingjue Lunheng*, *Cartea schimbărilor*, *Cartea cântecelor*, *Shang Shu*, *Cartea riturilor*, *Cartea muzicii* și *Analele primăverii și toamnei* ar trebui transcrise pe plăcuțe de 2,4 *chi*, *Cartea pietății filiale* ar trebui transcrisă pe plăcuțe de 1,2 *chi*, iar *Analetele* lui Confucius pe plăcuțe de 0,8 *chi*. Acesta este sistemul clasic. *Sheduan Lunheng* spune că „lucrările clasice ar trebui transcrise pe plăcuțe de 2,4 *chi*“. Conform *Biografiei lui Cao Bao: Istoria Dinastiei Han târzii*, „150 de articole privind încoronările, nunțile și funeraliile Împăraților sunt scrise pe plăcuțe de 2,4 *chi*“. Conform *Biografiei lui Zhou Pan: Istoria Dinastiei Han târzii*, „lucrările clasice Yao sunt imprimate pe plăcuțe de 2,4 *chi*“. În 1959, *Cartea riturilor*, scrisă pe plăcuțe de bambus în timpul Dinastiei Han de răsărit (25 d.Hr.–220 d.Hr.), a fost dezgropată în Wuwei. Aceasta fusese publicată de către oameni care trăiau în Dinastia Han și folosea cele mai lungi plăcuțe de bambus. Există două versiuni ale acestei cărți. Una este inscripționată pe plăci de bambus cu lungimea de 56,5 cm și lățimea de 0,9 cm, echivalentul a 2 *chi* și 4 *cun* în timpul Dinastiei Han. Cealaltă este inscripționată pe plăcuțe de lemn cu lungimea de 55,5 cm și lățimea de 0,75 cm, de asemenea, echivalentul a 2 *chi* și 4 *cun* în timpul Dinastiei Han.

Forme de prezentare a cărților în timpul Dinastiilor Han și Qin

Formele numite *Jian* și *Du* variază prin folosire și metodă de fabricație. *Jiandu* descoperite în Gansu prezintă formele *Die*, *Jian*, *Du*, *Xi*, *Zha*, *Qian*, *Jian*, *Gu*, *Ce*, *Fu*, *Chuan*, *Guosuo* etc., conform titlurilor cărților. Literatura din Antichitate arată că *Jian* se referă exclusiv la plăcuțe de bambus, în timp ce *Du* se referă la plăcuțe de lemn. Însă *Jian* poate de asemenea fi compus din plăcuțe de lemn, în timp ce *Du* sunt fabricate exclusiv din lemn. Diferența dintre *Jian* și *Du* nu constă în materiale, ci în formele lor, cele înguste fiind numite *Jian*, iar cele late *Du*. Bambusul și lemnul pot servi ca materiale atât pentru *Jian*, cât și pentru *Du*. Cele două au fost folosite din Antichitate în diverse scopuri. *Jian* a fost folosit pentru texte de dimensiuni mai mari, cum sunt texte de cărți, decrete și documente oficiale importante. *Du* a fost folosit cu precădere pentru documente obișnuite, înțelegeri și scrisori. Mai multe *Jian* adunate la un loc se numesc *Ce*. Cărțile publi-

cate în perioada în care *Ce* era popular au variat din punct de vedere al formei, datorită conținutului, folosinței și modului celui mai convenabil de fabricație. Există trei forme de *Ce* descoperite în regiunea Gansu: *Jian*, *Du* și *Gu*.

Jian din timpul Dinastiei Qin a fost descoperit în Fangmatan, Tianshui, provincia Gansu, în 1986. A fost scos la lumină din mormântul unui locuitor al țării Qin-ilor în perioada târzie a războiului. *Cartea prevestirii*, descoperită în Tianshui, este cea de-a doua carte descoperită care tratează cultura din Dinastia Qin occidentală. A fost scrisă pe 452 de plăcuțe de bambus de două tipuri. Tipul A are 73 de plăcuțe cu o lungime de 27,5 cm, o lățime de 0,7 cm și o grosime de 0,2 cm. Tipul B are 379 de plăcuțe, cu o lungime de 23 cm. Există trei sfori de legătură în carte, cu un spațiu de 1 cm la fiecare capăt. Ideogramele erau scrise pe laturile galbene în Lishu (stil clasic de caligrafie) cu o medie de 25–40 ideograme pe fiecare plăcuță, cea mai încărcată plăcuță având 49 de semne. Toate ideogramele de pe plăcuțele de tip A erau inscripționate pe laturile galbene, așezate în ordine verticală și acoperind toată suprafața disponibilă. Există în general un singur mesaj în prima coloană, iar restul capitolului era finalizat în ordine. Părțile-cheie ale capitolului erau indicate prin simbolul „.“ iar simbolul „I“ era folosit pentru a indica fiecare capitol.

Există șapte tipuri de *Jian* în Dinastia Han, care diferă prin dimensiuni: *Jian* cu o lungime de 22 cm, lățime de 1–1,3 cm; *Jian* cu o lungime de 22,5 cm și lățime de 1,13 cm; *Jian* cu o lungime de 23 cm și lățime de 1,1 cm; *Jian* cu o lungime de 24 cm și 1,3 cm lățime; *Jian* cu lungimea de 27 cm și 1,2 cm lățime; *Jian* cu lungimea de 30 cm și lățimea de 1 cm; *Jian* cu lungimea de 38,5 cm și 1,5 cm lățime. *Jian* cu lungimea de 23 cm și lățimea de 1,1 cm a fost cel mai des folosit, purtând numele de *Chi Du*. Acesta a fost cel mai popular tip de *Jian* folosit pentru scrieri obișnuite, neoficiale. Un *Jian* care depășea lungimea de 30 cm nu putea fi numit un *Chi Du* și servea în mod exclusiv la tipărirea decretelor, a documentelor importante. Erau făcute din lemn de conifere sau salcie, rareori din lemn de bambus. Alegerea materialului pentru plăcuțe a variat în mod semnificativ în funcție de perioada istorică, tipul de caracter și importanța documentului. Lemnul de pin era folosit în mod curent înaintea domniei Împăratului Aidi al Dinastiei Han. Toate cele patru tipuri de lemn au fost folosite înainte și după domnia lui Wang Mang (un conducător din timpul Dinastiei Han, din 8 d.Hr. și până în 23 d.Hr.), pinul fiind folosit de cele mai multe ori pentru documente importante, iar celelalte trei tipuri de lemn pentru cele ordinare. Semnele inscripționate pe plăcuțele de pin erau standardizate, în timp ce semnele de pe plăcuțele de altă natură erau dezordonate, ceea ce indică un avantaj pentru lemnul de pin.

Semnul distinctiv al *Du* este lățimea sa în raport cu *Jian*, în timp ce lungimea celor două este aceeași. În general, *Jian* avea lățimea de aproximativ 1 cm, iar ceea ce depășea lățimea de 2 cm se numea *Du*. Acesta era adesea folosit în încheierea unui document oficial, ca partea finală dintr-un registru, în liste de cumpărături, ca prescripție medicală, scrisori private și sigilate etc. *Du* era folosit și pentru desene, dar în special pentru hărți. De aceea, în Antichitate se folosea expresia „hartă *Du*“, cu referire la un teritoriu fizic. Au fost descoperite patru *Du* pe teritoriul Fangmatan, Tianshui. Aveau dimensiuni apropiate, cu o lungime de aproximativ 23 cm și o lățime de 14 cm. Șase hărți fuseseră desenate pe *Du*, una pen-

tru teritoriul asupra căruia domnea Împăratul și cinci pentru munți și râuri. Au existat 14 *Du* în *Jian-ul Medical din Wuwei*, din timpul Dinastiei Han, o carte descoperită în 1972. Lungimea lor varia între 22,7 cm și 23,9 cm, iar lățimea varia, de asemenea, cu dimensiunea maximă de 3 cm. Existau lățimi de 1,5 și 2 cm. Fiecare *Du* era inscripționat cu o prescripție medicală. În 1983 a fost descoperită necropola Guosuo, iar în mormântul numărul 3 al Dinastiei Han, pe muntele Wuba din Wuwei, arheologii au găsit pentru prima dată în China un „permis de trecere către lumea de sub pământ”. Acest *Du* era prelucrat din lemn de pin cu o lungime de 5 cm, lățime de 7 cm și o grosime de 0,5 cm. Ideogramele erau inscripționate pe ambele fețe, cu cinci coloane pe o parte și două pe cealaltă. Conținea în total 124 de ideograme.

Gu era un fel de *Jian* cu fețe multiple, construit din bețe de lemn tăiate. Era folosit în producția de cărți, manuale pentru începători sau pentru trimiterea unor documente în regim de urgență. Adesea era făcut din lemn de plop și salcie roșie. Acest suport deosebit pentru scrierea cu caracter educațional și oficial nu avea o lungime standard, în timp ce numărul fațetelor pare să fi fost ales în mod deliberat. Un băț era tăiat pentru a avea trei, patru sau opt fațete, nu mai mult de opt. În general, fiecare *Gu* conținea o carte sau un capitol. Patru *Gu* cu șapte fațete fiecare, construite în timpul Dinastiei Han, au fost dezgropate printre relicvele farului din Yuemen Huahai. Erau înalte de 37 cm. Unul dintre ele conținea Decretul Împăratesc, iar celelalte trei transcriau *Moartea lui Can Jie* (Can Jie este creatorul ideogramelor chinezești în mitologia Chinei), fiecare *Gu* conținând un capitol. De asemenea, *Gu* cu trei fețe, găsit în Juyan, conținea cel de-al doilea capitol al *Can Jie Pian*. Se găseau 20 de caractere pe fiecare fațetă, conectate în ordine. În plus, un *Gu* cu trei fațete care consemna textul *Ji Jiu Pian* a fost descoperit în Dunhuang. Avea 20 de semne pe fiecare parte și 63 de semne pentru întregul capitol.

Procedurile de creare a cărților în perioada *Ce* au o acoperire slabă în literatura antică. Liu Xiang remarcă în *Bie Lu*: „Cărțile Sun Wu au fost înregistrate pe plăcuțe de bambus cyan legate între ele cu sfori.” *Jian Du* în forma sa completă a fost găsit în provincia Gansu, prin urmare făcând nu numai dovada sistemului *Jian Du* din acea vreme, dar aducând la lumină, totodată, un prototip al cărților. Procesul construcției unei cărți are trei etape procedurale: conectare, transcriere și corectură. Bambusul sau lemnul au fost tăiate pentru prima dată în scopul realizării tabletelor. Tabletele sau

Fragment dintr-un text caligrafiat
de Sou Che (1036–1101)

adesea întâi de toate inscripționate și apoi legate. 14 *Du* ar fi format un volum. Tiparul inscripției era început cu titlul cărții pe prima plăcuță și textul propriu-zis pe următoarele. O margine de mărime echivalentă cu trei ideograme era lăsată în primul rând și două puncte erau lăsate din vârf până în celălalt capăt pentru o conexiune de sfori, cu trei părți pentru transcriere.

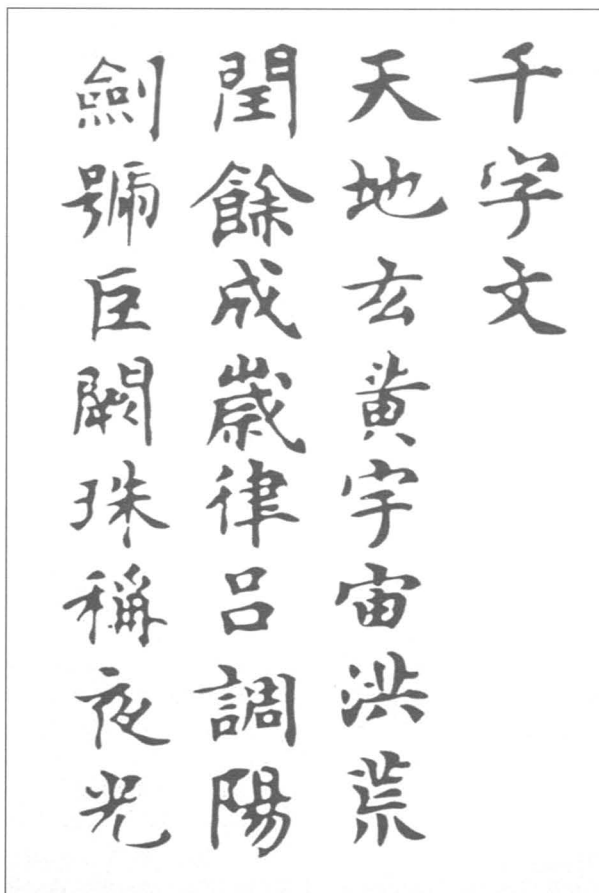
Cartea riturilor, descoperită în Wuwei, păstrează titlul, sfârșitul, paginile și ordinea cărții originale și este un exemplu tipic al cărților publicate în timpul Dinastiei Han occidentale. Există un cod în partea de jos a fiecărei pagini, care avea funcție similară paginajului. Titlul fiecărui volum era scris în mijloc, pe spatele plăcuței, cu conținutul inscripționat pe interior. Dacă cartea ar fi rulată, partea din interior ar fi acoperită și cea exterioară ar expune titlul. În ceea ce privește alte aspecte, precum tăierea, inscripționarea, titlul, modificarea, rula, marcarea și caracterele, *Cartea riturilor* descoperită în Wuwei aducea dovezi semnificative pentru studiul asupra *Jian* și *Ce* din cadrul sistemului Dinastiei Han.

Transcrierile se refereau în principal la diverse cărți de după inventarea hârtiei, dar dinainte de inventarea tiparului, care substituie plăcuțele de bambus și sulurile de mătase. Perioada transcrierilor este datată după inventarea hârtiei. La sfârșitul Dinastiei Jin de est (secolul IV), Heng Xu a emis ordinul: „nu exista hârtie în trecut, așa că oamenii foloseau plăci de bambus. Folosirea bambusului nu este respectuoasă. Așadar, ordon ca plăcuțele de bambus să fie înlocuite de hârtia galbenă”. Acest ordin a adus sfârșitul plăcuțelor de bambus și sulurilor de mătase, pavând calea pentru perioada tran-

scrierilor. Împăratul Wei al Dinastiei Sui, care pune accent pe administrația civilă, în cel de-al treilea an al perioadei Kaihuang a comandat o „căutare a cărților rare din țară“. În *Registrul clasiceleor, istoria Sui*, „ofițerii sunt trimiși în căutarea cărților rare. Pentru un volum, recompensa va fi în mătase. Cartea originală va fi returnată posesorului odată ce va fi transcrisă. Așadar, diverse cărți rare colecționate de către civili au fost găsite“. Până la sfârșitul domniei Împăratului Yang al Dinastiei Sui, „50 de exemplare din fiecare carte din biblioteca Mi trebuie realizate“.

Între timp, avea loc copierea sutrelor. „Varianta revizuită afirmă că civilii au dreptul să devină călugări. Se colectează taxe de la fiecare civil pentru construcția sculpturilor lui Buddha. Toate sutrele sunt transcrise în orașe mari și capitale, printre care Bingzhou, Xiangzhou și Luozhou.“ În cercetarea cărților rare și căutarea persoanelor responsabile cu transcrierile, pentru completarea a 30.000 de exemplare, guvernul a creat instituții speciale pentru transcrierea sutrelor, astfel traducându-se 46 de sutre în 130.000 de exemplare. „Sutrele au devenit prevalente în rândul cărților din popor, fiind de sute de ori mai răspândite decât scrierile clasice confucianiste.“ Postfața din *Istoria Dinastiei Tang – Cronicile* afirmă: „În anii Kaiyuan... orice carte din cele patru colțuri ale țării va fi depozitată într-una din cele două capitale. 125.960 de volume sunt scrise pe hârtie fină de iută.“ Din descrierea de mai sus, putem vedea amploarea transcrierilor în timpul Dinastiilor Sui și Tang, care se reflectă în cele 50.000 de volume ale cărților antice descoperite în peștera clasicelor din Dunhuang, în 1900. Datorită caracteristicilor transcrierii, acestea nu au supraviețuit la fel de mult ca plăcuțele de bambus. Așadar, există puține transcrieri în prezent. Descoperirea peșterii și a transcrierilor din timpul Dinastiilor Sui și Tang ne-a adus dovezi semnificative privitoare la studiul transcrierilor.

În Dunhuang, există aproximativ 1.000 de cărți cu inscripții, cea mai timpurie fiind *Disciplinele Khiksu* din cel de-al doilea an Jiancu al Dinastiei Liang occidentale (406 d.Hr.), iar cea mai târzie fiind *Către templul Baoen* de Wang Caozong, din al cincilea an al perioadei Xiapaning, Dinastia Song. Între 70 și 80% dintre transcrierile chinezești au fost produse în perioada mijlocie a Dinastiei Tang și cea incipientă a Dinastiei Song, pe parcursul a șapte secole.

Începutul textului lui Ts'ien-Tseu-Wen
(Istoria Chinei în o mie de caractere),
caligrafiat de pictorul Wen Tchong-Ming (1470–1559)

Cărțile scrise pe suluri de hârtie

Se poate spune că edițiile de hârtie combină caracteristicile materialelor pe care le înlocuiesc în privința aranjamentului. Bucăți de hârtie cu lungime și lățime egale sunt rulate într-un sul (uneori lung de câțiva metri) cu ajutorul unui mosor, asemenea sulurilor de mătase. Când este folosit pentru transcrieri, liniile și coloanele sunt divizate dinainte pentru a facilita scrierea. Dungile negre sunt denumite „coloane de ață neagră“, iar cele în roșu „coloane de ață roșie“. În acest fel, fiecare linie este egală cu o bucățică de plăcuță de bambus. O hârtie este divizată în 20 până la 31 de linii sau rânduri, în funcție de dimensiunile hârtiei. Cea mai comună diviziune este de 28 de rânduri și 17 semne pe fiecare rând. (Pentru notare se folosesc semne mai mici în două rânduri). Un astfel de aranjament este similar standardului folio contemporan din Franța, astfel că pot fi numărate cu ușurință semnele și hârtia folosite într-o operă clasică. Forma cărților chinezești tradiționale, care sunt

citite de sus în jos, este mereu în conformitate cu normele. Fiecare carte începe cu titlul, urmează numele volumului și textul propriu-zis. Numele volumului era scris la sfârșitul volumului, iar timpul, locul și persoana care a transcris erau menționate în penultimul rând. Uneori, erau menționate numele criticului, corectorului și al decoratorului. În ceea ce privește lucrările clasice religioase, cum ar fi sutrele, numele discipolului și scopul sacrificiului erau scrise la sfârșitul volumului.

O inscripție este în mod normal inclusă în transcrierea unei opere clasice. Inscripția menționează anul, numele celui care a transcris (al discipolului) și textul votiv. Totuși, majoritatea inscripțiilor sunt foarte simple, uneori este menționat un singur nume. Există un ansamblu al *Vajra Prajna Paramita Sutra* și *Saddharmapundarika Sutra* printre lucrările clasice transcrise din Dunhuang. Acest ansamblu a fost transcris de către oficiali din capitala Changan din cel de-al doilea an al perioadei Xianheng (671 d.Hr.), până în cel de-al doilea an al perioadei Fengyi (677 d.Hr.). Inscripțiile de la sfârșit sunt compuse din an, numele autorului transcrierii, numărul de pagini folosite, decoratorul și numele fiecărui corector. Formele standard ale inscripțiilor sunt foarte stricte, această strictețe caracterizând transcrierile din timpul Dinastiei Tang. Inscripția finală conține registrul temporal, diviziunea responsabilităților, numărul de hârtii folosite și semnătura copistului. În acea vreme, transcrierile făcute de Curtea Imperială erau privite și primite cu respect și încredere de către călugări și discipoli. Nu numai că aveau un rol important în răspândirea cunoașterii, dar serveau și ca versiuni-standard ale clasice-

lor. Puteau fi folosite ca surse pentru copiere, menținere, predică și lectură. Puteau de asemenea fi folosite pentru corectura și examinarea cōpiilor folclorice. În acea vreme, erau folosite pentru a corecta manuscrise și cōpii tipărite și pentru a suplini opere clasice pierdute.

Instituția transcrierii și scribul

În timpul Dinastiilor Sui și Tang, departamentul arhivelor din Biblioteca Imperială Xiuwen/ Hongwen, Biblioteca Jixian și Biblioteca Istorică răspundeau de transcrierea și editarea cărților naționale. Operația necesita un litograf, un scrib, un pictor, un decorator și un corector. Nu este consemnată nicio diviziune detaliată a muncii și a procedurilor. Inscriptiile din Dunhuang ne oferă pentru prima oară documentație abundentă.

Peste 30 de volume ale clasicele, printre care *Vajra Prajna Paramita Sutra*, *Saddharmapundarika Sutra* și *Suvarnaprabhasa Sutra*, transcrise din cel de-al doilea an al perioadei Xianheng (671 î.Hr.) până la cel de-al doilea an al perioadei Fengyi (677 d.Hr.), descoperite în Dunhuang, fac parte din lucrările clasice transcrise și răspândite în teritoriu sub conducerea Departamentului de Arhive al Bibliotecii Imperiale Hongwen, după ce au fost aprobate drept parte din lista cărților naționale.

Inscripția din Volumul al șaselea al *Saddharmapundarika Sutra*, conservată de Muzeul Dunhuang, are următoarea formă: transcrisă de Wang Siqian la data de 21, luna a doua, în al treilea an al Xianheng; 20 de foi au fost folosite; decorată de Xie Shanji; primul corector: scrib Wang Siqian; al doilea corector: Guizhen, călugăr la Templul Jingxing, al treilea corector: Sidao, călugăr la templul Jingxing; critică de Shenfu, nobil al Templului Taiyuan, Jiashang, nobil al Templului Taiyuan, Huili, abate al Templului Taiyuan, Daocheng, călugăr de onoare al Templului Taiyuan, Xiang Yigan, critic final și *shaofu*; supervizare de Yu Cheng, Duce de Kaiguo, Ofițer Taizhong și ministru asistent al Ministerului Construcțiilor.

Scribul Wang Siqian a fost studentul lui Yu Shinan și un renumit caligraf; cei patru critici au fost studenți ai lui Xuanzang; Yu Chang este fiul lui Yu Shinan. Xie Shanji, decoratorul, este responsabil pentru cea mai mare parte din decorațiile operelor clasice trimise la Dunhuang de la Curtea Imperială.

Sistemul de corectură și critică atrage atenția, întrucât cele două proceduri se efectuau de trei ori. Cât despre critici, majoritatea erau studenți destoinici ai lui Xuanzang; erau experimentați în opere clasice confuciene și sutre și serveau nu numai drept corectori, ci aveau și un rol semnificativ atât în moștenirea cărților vechi, cât și în traducerea corectă a cărților străine. Este posibil ca „Panguanii” să fi avut un rol în revizia finală, întrucât sunt presupuși a fi oficiali guvernamentali bine instruiți. Aceste opere sunt valoroase din punctul de vedere al caligrafiei, procedurilor de transcriere, decorației și al diviziunii responsabilităților.

Nu există date privind transcrieri de către instituțiile locale din Gansu; totuși, circumstanțele organizaționale de

transcriere de către persoane obișnuite pot fi depistate din obiectele existente. În timpul Dinastiei Wei de nord, a existat o echipă profesională de scribi, compusă din scribi, critici și corectori. Guvernul le aproba transcrierea și vânzarea de cărți licite. Începând cu cel de-al patrulea an al perioadei Yongping și culminând cu cel de-al treilea an al perioadei Yangchang (când domnea Împăratul Xuanwu al Dinastiei Wei de nord), șapte sau opt scribi erau menționați în cărțile Dunhuang, împreună cu trei sau patru corectori și critici. Cei care își câștigau existența din transcrierea operelor clasice se numeau „Jingsheng” sau „Yongshu”. Caligrafia lor simplă, dar elegantă, se numea „Xiejing” („lucrări clasice transcrise”).

Echipele civice sunt în mare parte compuse din scribi, corectori și critici. În jurul anului 500 d.Hr., inscripțiile normale și numele scribilor apăreau în cărțile transcrise. Din anul al patrulea al perioadei Yongping, în vremea împăratului Xuanwu al dinastiei Wei de nord (511 d.Hr.), până la cel de-al doilea an al perioadei Renshou, în vremea împăratului Wen, Dinastia Sui (602 d.Hr.), există mai mult de zece cărți care arată că transcrierea a fost completată în Dunhuang, iar numele scribului, timpul și locul transcrierii, cantitatea de hârtie utilizată, numele corectorului și al criticului sunt incluse în inscripție. De pildă, inscripția finală din *Despre onestitate* este următoarea: „Transcrierea de Cao Fashou din Dunhuang, corectura de Linghu Zhe, revizuită de Hong Xie la 5 august, 512, 25 de folii au fost folosite.” De asemenea: „Transcrierea de Xiu Guangzhou din Dunhuang, corectura de Linghu Zhe, revizuită de Hong Xie la data de 5, luna a opta, 512, 28 de hârtii au fost folosite.” Prima inscripție finală a *Vaipulya Dharani Sutra* menționează: „Prima corectură a fost făcută. Transcrisă de Zhang Asheng din Dunhuang, corectură și revizuire de Lighu Zhe la data de 12, luna a patra, 514, 21 de folii au fost folosite.” La finalul vol. 16 al *Sutrei Yanhua* se poate citi: „Transcriere de Linghu Litai din Dunhuang, corectură și revizuire de Linghu Congfu, data de 19, luna a șaptea, 514, 24 de folii folosite.”

Din inscripțiile de mai sus putem vedea că transcrierile profesionale nu erau făcute de o singură persoană, ci era vorba mereu de muncă de echipă. Membrii echipelor nu numai că aveau identități legale, ci aveau și responsabilități și proceduri stricte de urmat. Transcrierea, corectura și revizuirea erau indispensabile pentru această muncă. Numai după corectura atentă și după revizuirea făcută cu strictețe, o operă clasică transcrisă putea fi lansată pe piață.

Din vol. *The History and Cultural Heritage of Chinese Calligraphy, Printing and Library Work*,
edited by Susan M. Allen, Lin Zuzao,
Cheng Xiaolan and Jan Bos,
De Gruyter Saur, Berlin, 2010,
IFLA Publications 141, pp. 45-70

Traducere și adaptare de Șerban TOADER
Centrul de Studii Orientale „Mircea Eliade”, BMB

Dincolo de rafturile bibliotecii...

Dr. Marc DE MAEYER

Aș dori să vă împărtășesc câteva reflecții asupra posibilităților pe care le au bibliotecile de a avea succes în închisori. Pentru că am vizitat un oarecare număr în mai mult de 70 de țări, mi-aș permite să vă supun atenției câteva sugestii care, chiar într-un context financiar limitat, ar permite demararea unor schimbări semnificative în vederea accesului mai lesnicios al deținuților la cultură.

Căci aceasta este miza: accesul tuturor la cultură.

Necesara transformare a rolului, organizării și activităților bibliotecilor în închisori va contribui la demarajizarea activităților educaționale. Este o viziune globală a planului social, educativ, sanitar și al relațiilor de familie ce trebuie favorizat când vorbim de închisori, și cred – este ceea ce vreau să arăt – că necesara transformare a bibliotecilor în spații de viață și cultură poate contribui la această „apropiere” globală.

Știți prea bine că biblioteca este altceva și mai mult decât o colecție de cărți bune de împrumutat. Știți prea bine că bibliotecarul este o persoană care face altceva și mai mult decât să împrumute cărți.

Nu sunt bibliotecar și, pregătind această conferință, realizez că nu merg niciodată la bibliotecă... îmi plac mult cărțile, cumpăr mai multe decât am nevoie și nu mă pot dispensa de ele după ce le-am citit, chiar dacă știu că nu voi reciti cu siguranță o bună parte dintre ele. Iubesc cărțile; când citesc, fac însemnări pe pagini. Îndrăznesc astfel să sper că a nu merge la bibliotecă nu este sinonim cu a fi incult! Aceasta mă face să cred că destule elemente ale reflecțiilor cu privire la viitorul bibliotecilor în închisori se intersectează cert cu unele întrebări pe care ni le punem despre viitorul bibliotecilor în afara închisorilor.

Chiar în țările unde nivelul educației și al învățământului este mai ridicat, doar o mică parte a populației merge la bibliotecă.

1. Informație și cultură

Cunoașterea și tratarea informației

Pe la 1750, Diderot și d'Alembert creau *Enciclopedia*. Neputând cunoaște *totul*, trebuia măcar adunat *totul*: toată informația și toată știința să poată fi găsite strânse într-un singur loc. Și acest loc era *cartea*.

Enciclopedia a fost punctul de întâlnire a informației, științei, cunoașterii și legitimității ei. Cartea dădea relevanță iar literele dădeau noblete informației și, prin extensie, științei.

Toată știința devine accesibilă prin intermediul cărții, de aici coincidența între cărți și suma cunoștințelor.

Nu toți aveau acces la carte; pentru săraci, excluși și analfabeți cartea nu era o preocupare esențială; cunoașterea era mai accesibilă savanților și oamenilor respectabili care făcea din ea un act uzual decât „inculților”. Accesul la carte relevă și fixează situația culturală și socială.

Pentru enciclopediști, esențialul este să compileze, să

măsoare și chiar să contemple cunoașterea în dinamica sa de acumulare. *Enciclopedia* era un proiect nebunesc nu numai prin provocarea de a aduna la un loc toată cunoașterea, dar și un proiect ideologic caracteristic epocii: înlesnirea popularizării științelor, accesibile doar unora, create de specialiști.

În aceste condiții, știința devenea cultură și cultura devenea știință.

Cel care cunoaște este un om cultivat; un bărbat mai mult decât o femeie – în acea epocă femeia era primită cu reticență în câmpul producției literare și cu dispreț în sectorul ceretărilor științifice.

Nu vreau să fac aici o istorie a circulației și a legitimității informației, ci doar să amintesc urmarea celor de mai sus: lentă și progresivă recunoaștere a informațiilor produse și a culturilor altor popoare, altor categorii sociale... această recunoaștere progresivă a faptului că oricine poate deveni nu numai depozitar, dar și producător de cunoștințe – ceea ce a determinat o largire a definiției culturii.

Și au urmat acumularea și diversificarea informației: democratizarea accesului la educație și la cultură a antrenat apariția gazetelor populare, a radioului, a cinematografului... Informația se difuzează masiv – nu vorbesc de calitatea informației – și se ajunge la crearea propriei gazete, propriului post de radio, propriei televiziuni și mai târziu a propriei pagini pe *Facebook*.

În ultimii ani, grație cantității de informație disponibilă pe Internet, au rămas și mai puține motive de a merge la bibliotecă.

Am ajuns nu numai la punerea mai lesnicioasă la dispoziție a informației, dar și la crearea ei! Până nu demult, un autor își producea textul, îl copia, îl trimitea tipografului și un editor era însărcinat să difuzeze lucrarea în librării și biblioteci, apoi vânzătorul v-o oferea.

În numeroase cazuri, tipografii, editorii și alți slujbași ai cărții și-au văzut astăzi practica profesională diminuată: multe producții sunt copiate, fotocopyate, „USB”-izate, trimise numaidecât pe monitor de autor, fie că e vorba de rezultatul unei anchete, de un studiu de comportament, de rețete de bucătărie sau de prezentarea intimității cutărei personalități cu sau fără acordul acesteia. Reacțiile la „operă” vor apărea la fel de rapid și putem spune că, pentru largi eşantioane de literatură pe care le găsim în mod normal în biblioteci, un corpus al reacțiilor la producerea unei opere este practic contemporan cu opera propriu-zisă.

Astăzi, vedete din sport, showbiz etc. „fac” o carte pentru a fi mai bine cunoscute, în timp ce, înainte-vreme, deveneau cunoscut pentru că ai scris o carte!

Astfel că bibliotecarii care lucrează în închisori sau în afara lor tratează un segment a cărui funcție utilitară și simbolică a fost considerabil modificată.

Pe monitor, mii de informații sunt produse, preluate, comentate, evaluate într-un timp excesiv redus... indiferent de natura informației: viața intimă a unei vedete a cântecului sau o carte polemică despre un subiect politic de actualitate. Poate

interveni oricine și toată lumea participă la acest tip de forum permanent.

Totul se poate găsi, dar fără nici o ordine. De asemenea, totul este la timpul prezent. O parte a visului lui Diderot și d'Alembert cunoaște o a doua viață, mulțumită monitorului.

Ierarhizarea informației

Pe monitor nu există nici o ierarhie a mesajelor: totul se înghesuie, toate informațiile sunt bune și de transmis și de citit. Adeseori, această informație este un bun de consum cu durată de viață scurtă; o informație anihilează o alta pentru că este mai recentă, contrară sau polemică. Nu contează; ceea ce citim este un amestec de reacții, de sentimente – rareori de analiză.

Se cunosc de asemenea și urmările acestei situații; ea se referă atât la ideile artistice cât și la cele politice, religioase sau sociale. Într-o viziune postmodernistă, din momentul când o idee exprimă subiectivismul sau gândirea unei comunități de rasă, sex, religie, o politică de corectitudine ține ca această idee să fie respectată – ceea ce este fără îndoială un pas înainte în viziunea pozitivă a multiculturalității.

Dar, din această perspectivă, dacă toate ideile sunt echivalente, nu va mai exista criteriu etic, și nici cognitiv, pentru a transmite un adevăr (și aici tot politicul poate face diferență). Împingând procesul mai departe, se constată că unele idei considerate inacceptabile în plan moral pot fi acceptate în numele postmodernismului sau în virtutea dreptului la opinie. Acesta este cazul relațiilor dintre știință și religie, în care ideile religioase de integrare concurează, cu statut de egalitate, științificul.

În aceste situații delicate apare problema referitoare la sens: deși în litera legii și cu consensul social implicit, familiile și instituțiile de educație se lovesc de necesitatea redefinirii a ceea ce este permis sau interzis, relația între cunoaștere și opinie. Unde pot fi găsite adevărul, răspunsul, sensul și cum pot fi ele comunicate?

Acest mic și schematic ocol cu privire la istoria informației nu ne-a îndepărtat de la tema noastră: ce trebuie să se știe, să se difuzeze, să se accepte, să se dezbată în închisori și prin ce mijloace? Ce atitudine trebuie luată în fața greșelii, a inadmisibilului? Ce strategii trebuie puse în mișcare pentru cultura care eliberează?

Am ajuns la miezul temei.

2. Cartea

Trăim într-o lume a informației disponibile, provizoriu adevărată sau acceptabilă, uneori pertinentă doar în virtutea dreptului la opinie.

La fel se pune problema și în cazul *cărții*: rapiditatea realizării cărții face din ea un obiect la îndemână. În afara *cărții frumoase* (de artă), se găsesc cărțile cu durată de viață scurtă, în principal cărțile de actualitate politică sau televizuală.

În plus, cartea nu mai este – de mult timp – singurul instrument de difuzare a informației. Dovada este că cei mai mulți dintre noi putem tipări acasă sau la birou sute și sute de lucrări, inclusiv ale noastre! Suntem toți creatori, suntem toți tipografi, suntem toți într-un fel bibliotecari, cu banca noastră de date personale.

În acest context, la ce servește o bibliotecă în care se

păstrează cu grijă informația, operele care, prin imaginea edificiului care le adăpostește, sfidează trecerea timpului?

Se va ridica obiecția că este evident mai mult decât o nuanță de natură și de pertinență între documentele consultabile pe monitor și colecțiile din biblioteci. Sunt de acord, observând totuși că cei mai mulți cititori se regăsesc mai degrabă în fața monitorului decât în biblioteci. Informația ca formă de cultură nu mai face din carte suportul și simbolul puternic al cunoașterii; înțelepciunea și permanența cărții din bibliotecă au fost înlocuite de dinamica schimbării pe monitor.

Nu mă bucură în mod deosebit această tendință, dar sunt nevoit să o constat. Responsabilii bibliotecilor au conștientizat de mult direcția și organizează, deja de mulți ani, activități creative pentru copii, pentru persoane în vârstă, expoziții care au ca scop aducerea (sau readucerea) oamenilor (nu neapărat cititorilor) la bibliotecă și repunerea cărții în contextul de consum și producție culturală... și fără îndoială pentru a-și păstra serviciul!

Biblioteca nu mai deține monopolul conservării cunoașterii și sacralizării ei. În aceste condiții, biblioteca, în forma de edificiu adăpostind mii de cărți, își vede rolul demitizat.

Ar fi cu siguranță necesară o analiză aprofundată asupra realității trăite astăzi de biblioteci; nu sunt bibliotecar, dar mi se pare că, în orice caz, producerea și consumul cunoștințelor și informației bulversează rolul bibliotecilor ca spațiu de conservare a culturii și cărților.

În aceste condiții, la ce bun o bibliotecă în închisoare?

3. Cartea în închisori

Problema organizării bibliotecilor în închisori aduce cu sine în mod natural întrebarea despre rolul culturii în închisori.

Cultura nu este un ansamblu omogen de cunoștințe, atitudini sau obiecte simbolice. Cultura este dinamică, produsă de spirite libere.

Care cultură pentru care închisoare, atunci?

Să ne întoarcem la realitate și să ne reamintim contextul în care lucrăm:

a) multe închisori nu dispun de o bibliotecă

E o constatare simplă: lipsa de resurse umane și materiale, lipsa de cerere din partea deținuților (rareori deținuții formulează cereri referitoare la educație... a nu se confunda cu cererea de aparate TV). Pentru că deținuții nu sunt în general mari cititori, pentru că și controlul lecturii este o muncă importantă, pentru că lectura și cultura caracterizează de obicei o altă clasă socială... cea care a pronunțat pedeapsa deținutului. Cu puține excepții, este cu adevărat o altă lume!

b) acolo unde există bibliotecă, e vorba de obicei de un mic loc puțin accesibil, conținând cutii cu cărți și reviste

Vorbim, deci, de UN SINGUR local, care trebuie să răspundă cererii mai multor sute de deținuți. Acest local nu este întotdeauna accesibil și infrastructura de bază nu incită la lectură. Uneori, există posibilitatea solicitării a mai multe cărți concomitent pentru a compara, a verifica, a revedea. Ca și cum o carte ar trebui neapărat citită de la prima până la ultima pagină înainte de a se trece la următoarea!

c) când solicitam să vizitez biblioteca, se punea deseori problema unde se află cheia

Veneam totuși într-un cadru precizat, invitat de autori-

țările instituției și de administrația implicată, dar nimeni nu prevăzuse că cineva care se interesează de educația în închisoare ar putea fi interesat și de bibliotecă!

d) cărțile puse la dispoziție sunt deseori copii ale aceleiași cărți – de obicei carte tehnică

Fără a generaliza, mi s-a întâmplat deseori să găsesc mai multe exemplare ale unei singure cărți, fără ca respectiva carte să fie în raport evident cu cursurile de educație formală sau non-formală. E vorba în mod explicit de stocuri de cărți nevendabile, care nu mai pot fi oferite niciunde, în afară de închisori!

Cărțile sunt de obicei într-o stare impecabilă; nu zic „de obicei” sub formă de butadă, ca și cum deținuții ar fi cei mai grijulii cu cărțile... cărțile nu sunt rufoase, mototolite, murdărite... pentru că n-au fost niciodată folosite!

e) bibliotecile din închisori sunt de regulă ultima escală a cărții înainte de fi casată

După ce au fost cumpărate, returnate sau și-au făcut sejurul în magazine de second-hand, după ce au trecut prin spitale sau târguri de vechituri, unde cartea se vinde la kilogram, cele mai norocoase cărți ajung în închisori. Nici pentru ele biblioteca închisorii nu este o etapă glorioasă.

f) de cele mai multe, ori cărțile nu prezintă interes pentru deținuți și rareori au legătură cu cursurile de educație formală; multe sunt destinate copiilor și multe nu sunt în limbile vorbite de deținuți

Încă nu există coordonare între ofertă (gratuită) de carte și cerere (de lectură pentru deținuți). Tot astfel, voluntarii de la bibliotecă nu cunosc decât prea puțin activitățile educative organizate în închisoare... mai ales dacă închisoarea adăpostește mai multe sute de deținuți. Cărțile oferite deținuților sunt de regulă broșuri de bucătărie, de înfrumusețare, de creșterea copilului sau de machiaj. E cunoscută și problema punerii la dispoziție de cărți în limbile deținuților: trebuie nu numai să fie găsite, dar să existe și siguranța că locul lor e în închisoare.

Prea puține închisori au buget prevăzut pentru achiziția de carte.

g) frecvența ambiguă

Oricum, deținuții, înainte de încarcerare, nu aveau obiceiul să frecventeze biblioteca. Săraci, suferind excluderea sau aparținând unor medii violente, deținuții nici măcar nu-și imaginează utilitatea bibliotecii, mai puțin cazul când își propun o „schimbare de imagine”: cea de literat, de persoană inteligentă (care, deci, și-a conștientizat greșeala și o regretă), care știe că orele petrecute în bibliotecă vor influența pozitiv evaluarea conduitei sale, sau pentru a marca cu sinceritate și în mod simbolic dorința sa de a deveni parte a unei alte lumi, cea a celor care citesc în opoziție cu cea a sălbătăciei!

h) deținuții

Ei nu formează un grup omogen în interiorul închisorii. Trecerea lor prin educația formală a fost de obicei un eșec și informațiile care le-au fost necesare au putut fi găsite altundeva decât în cărți: ele au fost disponibile în familie, în cartier, în bandă, la TV... dar nu în cărți.

Același demers este valabil pentru reflecția asupra dobândirii și validării experienței. Pe scurt, cum poate fi făcut deținutul să conștientizeze, chiar fără o certificare oficială, că posedă un număr de instrumente (calități) care, reorientate către scopuri sociale recunoscute, îi vor permite să încerce să-și formuleze un proiect de viață pe care-l va pune în apli-

care după ieșirea din închisoare? În ceea ce privește validarea celor dobândite, rămâne ca deținutul să devină conștient de potențialul pe care-l posedă.

Cât privește biblioteca, deținutul trebuie să înțeleagă că există locuri marcate social care îi pot deveni accesibile nu pentru a juca un rol sau a negocia o favoare cu administrația, ci pentru a deveni o persoană care caută, schimbă, dialoghează, se informează, descoperă noi potențialități.

A fi exclus în plan social și cultural nu înseamnă a fi lipsit de cultură, de cunoștințe... cunoștințe desigur diferite de cele stocate pe rafturile prăfuite ale bibliotecilor de penitenciar...

Biblioteca trebuie privită mai degrabă ca un loc deschis, în care deținuții să se poată informa despre sănătate, activitate socială, cultură și schimburi de idei, decât ca un centru de distribuție de carte pentru persoane care nu știu să citească!

Problematică

Cultura, ca și educația, n-a fost niciodată revendicată în închisori. Revendicările deținuților privesc evident condițiile de detenție și perspectivele eliberării lor.

Pentru a negocia o eliberare condiționată sau unele facilități, deținuții dezvoltă strategii proprii răspunzând favorabil „criteriilor” ce atestă o bună conduită. Fără a reprezenta un criteriu unic, răspunsul la ofertele educaționale va fi cu siguranță un criteriu important și nu va fi ceva neobișnuit să vedem deținuți care merg la cursuri de alfabetizare, deși știu să citească, la cursuri de formare profesională, deși nu au de gând să exerseze „după” meseria învățată, la bibliotecă, deși cărțile nu îi interesează. Pentru că ei știu că închisoarea este un mediu de condiționare și de imitare. Ei vor imita gesturile și atitudinile văzute, iar participarea la activitățile bibliotecii poate avea loc. Acest comportament va fi notat pozitiv de administrația penitenciară.

Nu trebuie să fim defetiști sau cinici: există și deținuți care descoperă cu interes biblioteca – spațiu simbolic de cultură, unde poți găsi informație și înțelegere.

Deținutul a trăit cel mai adeseori într-o lume lipsită de cărți.

A. Cartea: ofertă fără cerere

Ce cărți propunem:

– o lectură de plăcere: este cartea care nu servește la nimic – viața lui Mozart, istoria tangoului, *Iliada*... este plăcerea mea, momentul ales de mine;

– o carte cu destinație precisă, de exemplu, de rețete: cum să preparăm cutare cocktail, cum să cultivăm cutare plantă, cum să creștem copiii sau cum să ne facem prieteni;

– o carte cu trimitere la noi câmpuri de cunoaștere: noutăți în medicină, istorie, spații nesfârșite, psihologia copilului, de ce sunt violent...

– o carte cu valențe explicative: explicarea istoriei, mari bătălii, viața unor personalități (care n-au fost niciodată încarcerate)...

– o carte care te face să visezi, să fugi, să... evadezi!

– o carte cu statut special: Biblia, Coranul, o carte care e respectată, care ne învață să citim...

– cărți cu statut special: dicționare, enciclopedii...

B. Fără cărți

1. Cei mai mulți deținuți n-au frecventat decât accidental o bibliotecă înainte de încarcerare. De regulă, cartea nu face parte din universul lor. Acasă aveau puține cărți sau deloc. Deținuții formează segmentul de populație cu cel mai redus acces (pentru diverse motive) la educația formală și familială.

2. Cartea în sine nu reprezintă un punct de atracție pentru deținuți; de obicei, cartea este asimilată studiului și, deci, școlii și, deci, eșecului...

3. Deținuții, la fel ca majoritatea persoanelor sau grupurilor sociale marginalizate, percep lectura ca pe o pierdere de timp, ca pe o activitate cu trimitere la trecut sau la exterior, povestea unor oameni care nu le seamănă într-un timp care nu le aparține. Cei mai mulți vor zice că „cititul obosește”, sau că nu se pot concentra sau că n-au ochelari potriviti.

4. Cum s-a spus: e anevoioasă găsirea de cărți în și pe limba deținutului, ca material pedagogic pentru adulți în proces de alfabetizare, de educare, de formare, de învățare...

Dar întrebarea fundamentală este aceasta: la ce bun cititul? De ce vrem noi ca deținutul să citească?

Dacă ne referim la obținerea de informații, atunci deținutul poate privi la TV, poate asculta radioul, poate schimba impresii cu „confrății” sau poate face apel la propria experiență. La sintagma „citește pentru a cunoaște”, răspunsul este: deținutul nu are nevoie de cărți.

Dacă, dimpotrivă, deținutul merge la bibliotecă pentru a ieși din rutina zilnică propusă/ impusă de regulile penitenciare... atunci ajungem la miezul problemei.

C. Absența cărții nu înseamnă că deținutul nu citește; trebuie să țină o carte în mâini pentru a da impresia că citește?

1. Segmentele de populație marginalizată caută informația și instrumentele pentru a o înțelege. Sursele lor de informare sunt în general la TV, radio sau în rețeaua informațională a deținuților. În unele țări, există cursuri de accesare a Internetului pentru deținuți, „cuvântul scris” lipsind, practic, cu desăvârșire. Să mai remarcăm că cei care citesc cel mai puțin sunt cei mai fideli colecționari de reviste și reclame. Pesemne că trebuie să facem un efort pentru a accepta că dinamica culturală poate parcurge și alte căi în afara „cărții”. Oamenii din generația mea și din mediul meu cultural văd în continuare relația cu cartea ca esențială în viața de zi cu zi: studiu, lucru, timp liber, referințe. Cartea nu este numai un suport informațional, dar și un „obiect de artă”. Accesul limitat la carte nu semnifică neapărat accesul limitat la cultură... Ceea ce, evident, nu înseamnă că nu trebuie luată nici o inițiativă.

2. În cuvântul scris, deținutul (și orice persoană trăind în afara culturii) va căuta informații clare, informații și direcții de orientare sau visarea în stare pură. Deținuții sunt cei care vor citi și reciti revistele populare (despre viața efectivă și sexuală a vedetelor) și programele TV însoțite de prezentări simplificate. Aceste reviste au mare succes în închisori nu numai pentru că sunt accesibile, dar și pentru că sunt

axate pe prezent. Aici vorbim despre o nivelare a gradului de cunoștințe.

3. În acest context, nu se citește de plăcere, ci pentru nevoia de informare. Cartea este necesarmente „sursă de adevăr”. Nu prea se gândește nimeni să verifice în altă parte ce a citit într-o carte.

4. Dacă o singură sursă poate fi necesară pentru a găsi informații tehnice și punctuale, devine importantă experiența confruntării informației cu ce se găsește în cărți diferite, mai ales dacă e vorba de cărți de religie.

5. Se citesc scrisori trimise de familie. Să remarcăm că, în afară de vizita la vorbitor, singurul mijloc de comunicare este scrisoarea – telefonul prezentând unele dificultăți în termeni de securitate. Mai ales în cazul deținuților din țări străine.

Concluzie provizorie

Există în mod paradoxal prea puțin interes pentru carte, există însă interes pentru lectură când aceasta coincide cu căutarea de informații.

Dacă acceptați aceasta, atunci într-adevăr biblioteca devine un spațiu în care se face altceva decât să se caute cărți de citit. Oricum, spațiul e de regulă insuficient: 10 sau 20 de locuri pentru o închisoare cu 500 de deținuți. Nici nu prea există alte locuri pentru lectură: suprapopularea celulelor, ambianța generală și aparatele TV nu înlesnesc decizia de a citi.

Bibliotecarul are și misiunea – în afară de a distribui cărți – să elimine ezitățile cititorului care se teme că nu va înțelege esențialul din text, că poate părea ridicol, că-și poate „trăda” manierele tradiționale. Abia în aceste condiții biblioteca va deveni altceva decât un loc neglijat, lipsit de valoare, unde se distribuie cărți. Biblioteca trebuie să devină un spațiu de cultură. [...]

Comunicare prezentată la Buenos Aires, în data de 28 septembrie 2009, cu ocazia Seminarului Internațional privind noile funcții ale bibliotecilor în mediu închis, organizat de Ministerul Educației din Argentina și de Proiectul Eurosocietății, finanțat de Comisia Europeană.

Marc de Maeyer (Bruxelles) este licențiat în Sociologie urbană și rurală și doctor în Științe politice și sociale. După ce a condus timp de cinci ani Biroul Americii de Nord al Consiliului Internațional de Acțiune Socială, între 1995 și 2008 a inițiat, la UNESCO, programe specifice cu privire la educația în închisori. A condus mai multe proiecte Grundtvig pe această temă și a pregătit, la cererea Guvernului Comunității Franceze din Belgia, lucrările științifice și mobilizarea, pe plan internațional, pentru o primă conferință internațională despre educația în închisori. Actualmente, are funcția de expert în educația în închisori pe lângă proiectul Eurosocietății și pe lângă mai multe guverne.

Traducere de Radu VLĂDUȚ

Ziua Națională a Franței – Revista presei culturale franceze

Despre români și nu numai

Neavând șansa de a figura printre fostele colonii, țări pe care frecvent presa franceză le răsfăță cu pagini documentare consistente, lipsind – cam de multă vreme – de la competițiile fotbalistice majore, sau fără a beneficia măcar de sporul de simpatie acordat Poloniei în calitate de campioană a anticomunismului – cel puțin în viziunea francezilor –, România apare rar în presa din Hexagon, iar atunci când este vorba de ea, cu siguranță comentatorii se referă mai mult la aspecte periferice sau de „bărfă” politică. Iată însă și două știri „bune”, fiecare în alt registru, ferite de obișnuitele aprecieri și calitative „anti”.

„Mașina săracului” cucerește Europa

„La nici 12.000 € nu poți avea pretenția să ceri luna de pe cer. La acești bani, primești un interior auster, dar cu comenzi bune. Dacă te aștepți însă la tot echipamentul unei mașini moderne (geamuri electrice, climă, stație multimedia), scoți din buzunar 15.000 € și ai un Duster pe cinste.” Așa începe comentariul din „Figaro Magazine” (nr. 1543, 21 mai 2010), adăugând: „Ultima creație a gamei Dacia – Duster – aduce pe buzele tuturor o întrebare: unde se va opri Dacia?” Într-adevăr, ceea ce părea la începutul anilor 2000 o simplă provocare – mașina de 6.000 € a ajuns o realitate. Vincent Carré, directorul de vânzări de la Renault, confirmă: „Chiar și pe noi acest succes fulgerător al vânzărilor ne depășește. Am vândut până acum peste 10.000 de mașini, iar acest «tsunami» este abia la început.” La rândul lui, Louis Schweitzer, primul director al grupului Dacia-Renault, adaugă: „Azi ideea mașinilor low-cost a modificat industria de automobile.”

Numită și „mașina săracului”, Loganul nu mai este de mult un obiect de bășcălie, susține comentatorul lui „Figaro Magazine”. Din contră, în peisajul automobilistic occidental ideea unei mașini de mic litraj, ieftină și care să arate bine a prins rădăcini. Iar dacă tehnologia este compatibilă cu gama Nissan X-Trail Murano, este cu atât mai bine.

Arta rupestră în peșteri din România

Dl. Jean Clotter, conservator general și expert UNESCO, însoțit de o echipă de arheologi, speologi și istorici de artă francezi, dar din care a făcut parte și speologul român Viorel Lascu, a vizitat recent peștera Coliboaia din masivul Apuseni (jud. Bihor). Într-o corespondență „telefonică”, savantul francez comunică publicației „Le Monde” (nr. 20343, duminică 20 – luni 21 iunie 2010) o descoperire excepțională: într-una din galeriile peșterii, situată într-un „sifon” aflat la 5 m sub nivelul apei, a descoperit picturi rupestre absolut remarcabil conservate. De asemenea, au mai fost descoperite urme fosile ale ursului de peșteră. Picturile semnalate de echipa franceză, pe care comentatorul „Le Monde” le categorisește drept „unice” în Europa, dar și cele mai vechi din lume, reprezintă rinoceri, bizoni, mamuți, dar și urși de peșteră.

Din păcate, corespondența de la fața locului nu este însoțită și de fotografii. Nu ar fi o surpriză să admirăm într-un număr viitor din „Le Monde” imagini în premieră mondială cu aceste picturi parietale. Ar fi încă o dovadă că leagănul civilizației europene se află în bazinul carpatic, de unde este posibil să fi migrat („roit”, spun unii arheologi) atât spre Vest, cât și spre Est.

Borges în colecția „Pleiade”

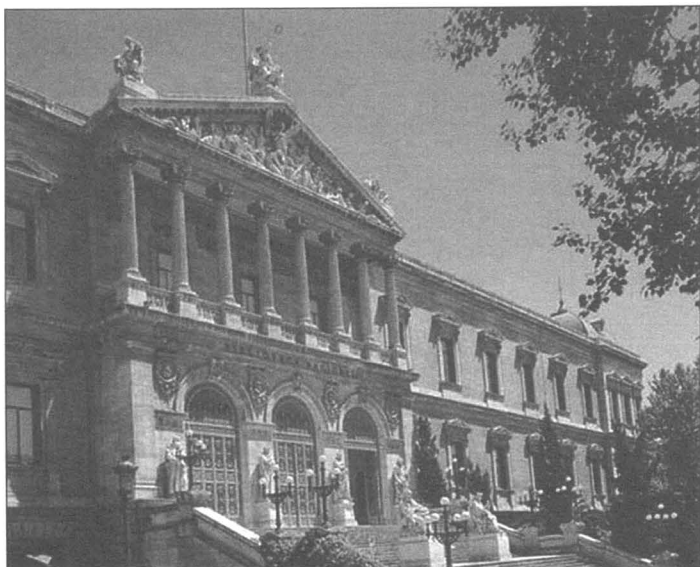
Recent, acad. Eugen Simion anunța intenția de a-l publica pe Vasile Alecsandri în colecția „Opere complete. Pleiade” în scopul de a-l readuce astfel în atenția publicului, la fel cum s-a procedat și în cazul altor scriitori clasici. Modelul nu este nou, câtă vreme francezii se mândresc cu apariția în colecția similară a integralei creației lui Jorge Luis Borges (1899–1986). Cazul lui Borges în literatura universală este unic, în măsura în care el s-a eternizat prin propriile cărți. Borges a dat viață conceptului de „Bibliotecă infinită” („Biblioteca este o sferă ce ascunde în centru un hexagon a cărui circumferință este infinită”), făcând din această instituție nu doar un instrument de cunoaștere, cât un motiv literar. În mod paradoxal, ideea bibliotecii ideale are la Borges sensul unei căutări ce răzbate dincolo de real, mergând spre esența cunoașterii.

Multă vreme, notează cronicarul publicației „Figaro Magazine” (*op. cit.*), opera lui Borges a rămas necunoscută publicului larg din cauza interdicției de publicare venite din partea ultimei (cea de-a treia) soții a scriitorului, María Kodama. A fost nevoie de un ordin judecătoresc și de un arbitraj internațional pentru ca situația să se lămurească, iar publicul să ia contact cu primele 3 volume ale seriei „Pléiades”.

Citând un fragment din romanul *Doi regi, două labirinturi*, criticul Alexis Brocas de la „Figaro Magazine” constata: „Borges s-a considerat un persecutat al regimului peronist și de aceea și-a construit propria bibliotecă, ca pe un refugiu dintr-o realitate pe care refuza s-o recunoască.”

Redacția „B.B.”

Correspondență din Madrid

Biblioteca Națională a Spaniei

Madrid și Fundațiile „Cultura y Comunicación” și Iberoamerica Europa, și campania umanitară de colectare de rechizite școlare pentru copiii defavorizați din Mauritania și Benin, în colaborare cu Fundația „Cultura y Comunicación” și organizația non-guvernamentală „Acción para el Desarrollo Integral y Sostenible de Mauritania y África”.

Sprijin pentru integrarea imigranților

În ziua de 7 iunie a.c., Centrul de Participare și Integrare Hispano-Român (CEPI) din Corredor del Henares a acordat doamnei Charo Arroyo, consilier pentru Egalitate, Tineret, Copii și Imigrație al Primăriei orașului Coslada, situat în Comunitatea Autonomă Madrid, o Diplomă de recunoaștere a muncii sale în sprijinul integrării imigranților în comunitățile locale. La ceremonia înmânării premiului au fost prezenți domnii Daniel Feito Becerro, director coordonator al Centrelor hispano-române din Alcalá de Henares și din Coslada, și Pablo Gómez Tavira, director pentru Imigrație al Comunității Autonome Madrid, care au subliniat „colaborarea fructuoasă dintre cele două instituții” implicate în sprijinirea imigranților, inclusiv a celor de origine română.

Informare pentru sănătate

În data de 8 iunie a.c., la Centrul medical „Atención Primaria del Área 3 de Enfermería” din Alcalá de Henares s-a desfășurat o sesiune de comunicări pe teme medicale, la care au participat asistente medicale care au prezentat diferite metode utilizate în îngrijirea pacienților imigranți de diferite naționalități: românce și latino-americane. Scopul sesiunii, organizată în cadrul Proiectului de Sprijin și Asistență Socială pentru Femeia Imigrantă, cu concursul Centrului Hispano-Român din Alcalá de Henares și al Fundației Iberoamerica Europa, a fost de a oferi informații utile și de a combate prejudecățile referitoare la metodele de contracepție, pentru a-i încuraja pe imigranții din Spania în a duce o viață sănătoasă și a realiza o mai bună planificare familială.

Informațiile sunt disponibile oricărei persoane prin intermediul Centrului medical menționat și al Consiliului pentru Muncă, Problemele Femeii și Imigrației al Comunității Madrid.

Comunitatea românească din Castellón de la Plana

Statisticile realizate de autoritățile spaniole arată că provincia Castellón de la Plana din Comunitatea Autonomă Valenciană este regiunea cu cei mai mulți lucrători români angajați cu contracte de muncă. Presa spaniolă relatează că, în pofida scăderii cu aproximativ 12% a numărului de angajați români, aceștia sunt, în continuare, cei mai numeroși dintre muncitorii străini din această provincie levantină, ajungându-se la un procent de peste 42%, conform numărului de contracte semnate și datele referitoare la piața muncii din Spania, în 2009.

Bicentenarul Revoluției argentinene

În ziua de 29 mai a.c., la Alcalá de Henares a fost organizat un atelier ludico-educativ pentru copiii imigranților argentinieni, din alte țări latino-americane, precum și spanioli și români.

Prilejul l-a constituit aniversarea Bicentenarului Revoluției argentinene, din 25 mai 1810. Co-organizatorii acestei manifestări, inițiată în contextul *Zilei Mondiale a Diversității Culturale pentru Dialog și Dezvoltare*, au fost Asociația Casa Argentina din Corredor de Henares și Centrul de Participare și Integrare Hispano-Român din orașul lui Cervantes.

Programul a cuprins prezentări multimedia, jocuri și desene, pentru ca toți copiii prezenți să poată cunoaște istoria și cultura țărilor participante.

Este de amintit aici faptul că Centrul de Participare și Integrare Hispano-Român din Alcalá de Henares a inițiat, în parteneriat, și alte acțiuni în sprijinul copiilor, precum activitățile culturale denumite *Cuentacuentos Infantil*, alături de bibliotecile publice din Comunitatea

Bibliotecar Jenel MARIN

Orizonturi

Ștefan cel Mare și Sfânt – moartea eroului eponim

Ioan URSU

Domnul Moldovei, cre-
dinciosul nostru iubit –
scria regele Vladislav la
9 noiembrie 1503 către dogele
Veneției, – e chinuit de o boală
lungă și a ajuns la grelele
bătrânețe, astfel că chiar viața
în viitor îi e nesuferită¹. Nu se
poate mișca, nici ajuta cu
măinile și cu picioarele –
spunea solul Domnului în
Veneția în decembrie 1503 –
dar altcum e sănătos².

Cu vreo doi ani înainte
bătrânul erou ceru amicilor săi
venețieni să-i trimită un medic.
În august 1502 medicul trimis
de ei, Matei Muriano, se în-
fățișa la Suceava. Din nefericire
însă s-a îmbolnăvit și a fost
răpit pe neașteptate de moarte.
În scrisoarea sa către dogele
Veneției acest vestit medic
raporta că Domnul Moldovei ar
fi într-o stare satisfăcătoare cu
toată vârsta sa înaintată, *dacă
nu l-ar chinui această infirmitate*
(*Prosperoso de la persona
per la età sua, se questa infir-
mità non lo avesse oppresso*).
El spera să-i poată ajuta³.

Moartea însă l-a răpit, fără
să-i fi putut da lui Ștefan ajutorul
necesar. Când și-a făcut apariția la Suceava alt medic trimis de
Veneția, către vara anului 1504, boala era foarte avansată.
Căci încă din anul trecut, bătrânul luptător nu mai putea mișca
nici măinile, nici picioarele. Boala era prea agravată și
bătrânețele prea înaintate ca viața viteazului Domn să mai
poată fi salvată. *Avea picioarele acoperite cu răni* (impiagado
le gambe) scria medicul Leonardo de Massari. În această stare
gravă medicul venețian Ieronim de Cesena, trimis de Veneția,
asistat de un medic trimis de hanul tătarilor, i-a făcut operația
prin deschiderea rănilor și arderea lor cu fierul roșu⁴.

Chinurile operației au fost însă zadarnice, căci în ziua
de marți 2 iulie 1504, pe la orele 4 din zi, marele Domn a
părăsit lumea aceasta⁵, unde nu văzuse decât suferință, zbu-
cium, luptă și sacrificii. Conștiința lui a putut fi liniștită, căci
tot timpul cât a domnit și-a făcut din toate puterile datoria.
Înainte de a închide ochii a avut satisfacția să vadă pe fiul său
mai mare, Bogdan Vlad, care îi fusese asociat și colaborator în
zilele de bătrânețe, ales de boieri ca succesor. Bătrânul erou a

Steag de luptă al lui Ștefan cel Mare

putut astfel închide în liniște
ochii cu cunoștința împăcată că
frânele țării au încăput pe mâini
experimentate⁶. Plâns de tot
poporul, care împărțise împre-
ună cu el zilele de glorie și de
restricte, a fost dus și îngropat în
mănăstirea Putna, pe care singur
și-a construit-o pentru odihna de
veci a rămășițelor sale. Amin-
tirea lui a rămas înrădăcinată în
inima poporului, care i-a păstrat
cea mai mare recunoștință pen-
tru sacrificiile și zelul cu care a
apărat pământul strămoșesc.

Note:

1. *Longa et diutuma deti-
neatur aegritudine sitque homo
ingravescentis aetatis adeo ut vel
ipsa vita sit iam sibi odiosa futura.*
(Sanuto Diarii, vol. V, p. 581).

Din această scrisoare reiese
că Ștefan a păstrat relațiile cordiale
cu Ungaria până la moartea sa.
Regele Vladislav afirmă că Ștefan
i-a dovedit prin fapte neconținut o
credință fără nici o pată (*ea fidei
observantia, quam erga nos absque
aliqua labe re ipsa semper osten-
dit*).

Din alianța cu Ungaria Ște-
fan a făcut pivotul politicii sale. Legă-
turile politice au fost întărite prin

înrudirea cu voievodul Bartholomeu Dragfi, Birtoc al anelelor noastre,
care afirmă că era cuscru cu Ștefan, ceea ce nu se poate explica
decât prin căsătoria lui Alexandru, fiul cel mare al lui Ștefan, cu o
fată a voievodului Ardealului.

Obținerea în 1489 a Ciceului cu cele 60 de sate și a Cetății de
Baltă cu dependențele ei, care erau adevărate chei de dominațiune
pentru Ardeal, au contribuit în cea mai mare măsură la aceste bune
relații.

Aceste teritorii au fost mărite cu satele cumpărate în 1500 de
Ștefan în Ardeal, în județul Solnoc-Dobâca și anume Suciul de jos,
Borcuț, Mașca, Văleni, Rohia cu 1500 florini aur (Veress, vol. 1, p.
50) și Gârboi cu 2000 florini (Veress, vol. 1, p. 63). Contestațiile cu
privire la Ciceu și dependențele lui, făcute de vechii stăpânitori, au
fost înlăturate de Ștefan prin sacrificii bănești. Astfel în 1502 a
despăgubit pe Sofia Dezofi de Lozonec cu 400 fl. aur. În schimbul
acestei sume Sofia renunță la toate drepturile sale asupra Ciceului și
teritoriilor dependente și trece toate drepturile ei asupra lui Ștefan și
fiului său Bogdan (*omne ius suum, si quod eadem domina Sophia in
praescriptis castra Chycho et pertinentiis eiusdem... in praefatos
dominum Stephanum Vaivodam et Bogdan Vaida... transtulisset*

pleno iure...) (Veress, vol. 1, p. 60). În 1503 toate contestațiile asupra Ciceului au fost înlăturate și Ștefan a devenit stăpânul necontestat *pleno iure* al Ciceului și dependențelor (Veress, vol. 1, p. 66).

Pe lângă veniturile mari din aceste teritorii Ștefan mai obținu, din contribuția ardeleană (*de contributione Transilvanensi*) 1000 fl. (Hurmuzaki, vol. II, p. 364).

Ardelenii erau în strânsă legătură cu Ștefan și i-au dat ajutorul în toate chestiunile. În special în chestia Pocuției ungurii i-au dat tot sprijinul diplomatic posibil. Relațiile cu ardelenii și cu regele Vladislav au rămas astfel cordiale până la moarte.

2. Esarcu p. 97: *Di li piedi et di le man non si poteva mover ni ajutor, dil resto sta bene.*

3. Scrisoarea lui Muriano din Suceava 7 decembrie 1502 e publicată la Sanuto, vol. IV, p. 735; Esarcu, p. 90.

4. *Se comenzo a largar le piage... et li deno il fuoco a le piage* (Scrisoarea medicului Leonardo de Massari din Buda 21 august 1504 publicată la Sanuto, vol. VI, p. 49 și Esarcu, p. 102).

5. Data morții se constată din inscripția de pe acoperământul de pe mormântul lui Ștefan: *Ion Bogdan Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domn al țării Moldovei a înfrumusețat și a acoperit cu acest acoperământ mormântul tatălui său Ion Ștefan Voevod, carele a domnit în țara Moldovei 47 ani și trei luni și carele s-a mutat la lăcașul cel veșnic în anul 7012, luna iulie, ziua a 2-a, marți în ceasul al 4-lea din zi.* (Melchisedec în *Analele Academiei Române*, vol. VII, p. 26).

Data e confirmată de analele Moldovei, care dau aceeași dată a zilei și a lunii (marți 2 iulie 1504). Ceasul morții e dat numai de *Letopisețul de la Bistrița*, care afirmă că a fost al 3-lea ceas din zi. Pe piatra de pe mormântul lui Ștefan lipsește data morții, ceea ce se explică prin faptul că și-a construit piatra încă fiind în viață și a lăsat loc gol pentru data morții, gol care n-a fost umplut de urmași.

Iată inscripția: *Binecinstitorul Domn Ion Ștefan Voevod, din mila lui Dumnezeu Domn al Țării Moldovei, fiul lui Bogdan Voevod, ctitorul și ziditorul acestui sfânt lăcaș, carele aici zace și s-a mutat în veșnicele lăcașuri în anul 7... luna... și a domnit... (ani) 47, 3 l* (Kozak, *Inscripții*, p. 84; Melchisedec, *op. cit.*, p. 16).

6. Medicul Leonardo de Massari raportează din Buda, în cunoscuta-i scrisoare din 21 august 1504, că boierii văzând că viața bătrânului lor Domn nu mai poate fi salvată, s-au împărțit în două

tabere, unii voind pe fiul cel mai mare, Bogdan Vlad, alții pe alt fiu care se afla pe lângă sultan. (*Alcuni voleano el fiol che era a presso di lui, alcuni voleano l'altro che era a presso el gran turcho*). Domnul voia însă pe fiul cel mai mare (Bogdan Vlad) și nu pe cel care se afla lângă sultan. Regele Ungariei însuși voia pe Bogdan Vlad. Era teama generală ca nu cumva sultanul să se folosească de ocazie ca să impuie pe fiul de la Constantinopol.

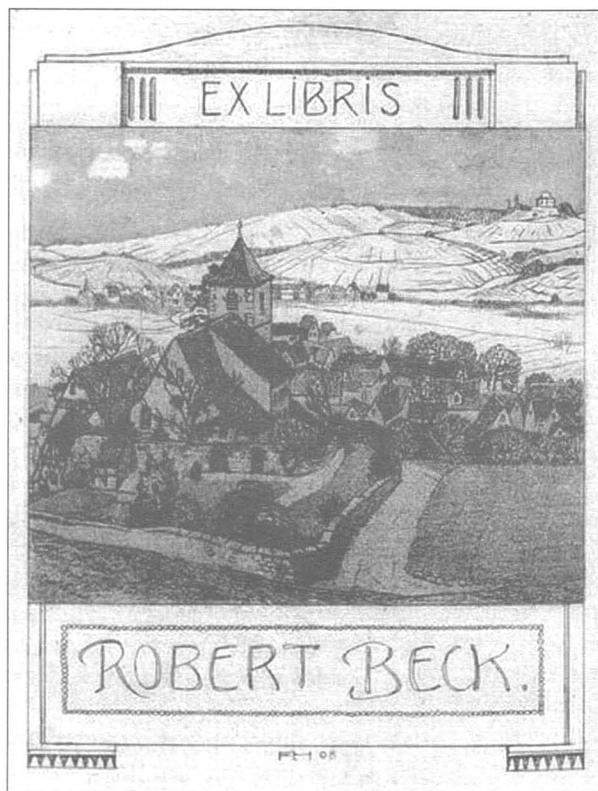
Ca să pună capăt discuțiilor și să le lase situația limpezită, Ștefan ar fi dat ordin să fie transportat în tabără și ar fi decapitat pe șefii celor două tabere. *Cum s-a purtat cât a fost în viață și pe deplin sănătos, tot astfel a dovedit în fața morții că este și teribil și prudent* – scrie medicul venețian.

Boierii au ales astfel pe Bogdan Vlad și țara a fost ferită de lupte civile, care ar fi dat pretext de intervenție turcilor.

Leonardo de Massari își avea informațiile de la medicul de Cesena și deci prezintă în linii generale garanții de adevăr. În esență cele afirmate de Massari sunt adevărate, deși pot fi greșite în detalii. Nu se pot însă contesta cele afirmate cu privire la cei doi fii, cu atât mai mult că le repetă în mai multe rânduri și specifică că însuși regele Vladislav, suveranul Ungariei, prefera pe fiul cel mai mare. Massari fiind în capitala Ungariei trebuia să fie bine informat asupra politicii lui Vladislav. *Il Re (Vladislav) voleva chel fiol qual e in Moldavia et e il primogenito fosse signor et non quello ch'e apresso el Turcho.*

Dacă cele afirmate de Massari cu privire la cei doi fii sunt adevărate, atunci nu se poate da altă interpretare decât că fiul care se afla lângă sultan era Ștefan, viitorul Domn Ștefan Lăcustă, care și-a petrecut cea mai mare parte din viață la turci, care l-au instalat în 1538 pe tronul Moldovei. Acest Ștefan se numește în documentul din 1540 (Ghibănescu, *Surete și izvoade*, vol. 1, p. 246) fiu al lui Ștefan cel Mare.

Ioan Ursu, *Ștefan cel Mare*,
prefață de Ioana Ursu, notă asupra ediției
de Viorel Gh. Speteanu,
postfață de Sergiu Iosipescu,
Editura Fundației Culturale
„Gheorghe Marin Speteanu”,
București, 2004, pp. 250-253

Restituiri necesare

August Treboniu Laurian (Augustin Trifan)

17 iulie 1810 – 25 februarie 1881

200 de ani de la naștere

Paul GRIGORIU

Profesor consultant
Biblioteca Pedagogică Națională
„I. C. Petrescu”, București

„Laurian a fost acest mare îndrăzneț. Visul lui era crearea unei Rome nouă cu acest material românesc pe care-l credea vrednic să dea o asemenea operă. Prin limbă, prin amintiri era să se facă asemenea minune. Și, spre a imprima mișcarea, el își alege, ca și Lazăr, singurul punct de plecare solid pentru o asemenea faptă: școala... Energia lui predomină mai târziu în acea școală înaltă pentru oamenii mari care trebuia să fie Academia Română.” (N. Iorga, *Oameni cari au fost* – prima ediție critică integrală, Craiova, 2009, p. 35)

Repere biobibliografice

În urma studiilor liceale de la Sibiu și Cluj, s-a specializat prin doctorate în filologie la Viena și Hanovra. Stabilat la București, a predat filosofia și limba latină la Colegiul „Sf. Sava”; în Moldova a reorganizat învățământul. Bogata sa activitate didactică s-a concretizat și prin editarea manualelor de istorie și geografie în perioada de pionierat a literaturii didactice românești. Au fost primele manuale cu date cuprinzând românii din toate provinciile. Conținutul lecțiilor se distinge prin originalitatea tratării referitoare la integrarea românilor în circuitul civilizației universale și patriotismul specific mijlocului de secol XIX. În exprimare evita neologismele și cuvintele de împrumut, exagerând influența latină. Traducând manuale de filozofie, a introdus terminologia de profil în vocabularul limbii române. Prelucreează din franceză un atlas geografic mult răspândit în țara noastră și îi completează tematica cu o hartă a ținuturilor locuite de români; considera harta un mijloc de analiză istorică pentru toate timpurile.

În epocă, tipărirea cărților școlare era departe de a fi multumitoare. O privire sintetică ne arată cum în Dobrogea autorul, teolog și profesor, Nicolae (Nifon) Bălășescu distribuia manuale în școlile românești înființate de el.

O situație dificilă era și în Basarabia, unde circulau răzlețe bucoavne, abecedare, cărți de citire și gramatici semnate de I. Dancev, I. Hâncu, Gh. Codreanu – toate alcătuite după rudimentare metode pedagogice.

Particularitățile culturii scrise din Bucovina, Ardeal și Banat se manifestau prin preluarea cărților de autori germani la care puțini traducători adăugau câteva fraze despre cultura și civilizația românilor.

În Bucovina, o rază de speranță națională a răspândit Aron Pumnul, primul profesor de limba și literatura română la liceul german din Cernăuți. Manualul său, *Lepturariu românesc*..., era prima culegere de texte și note biobibliografice

ale scriitorilor români din toate provinciile.

La Sibiu, preotul profesor Ioan Popescu aplica critic principiile psiho-pedagogice germane, fiind considerat unul dintre creatorii pedagogiei moderne românești.

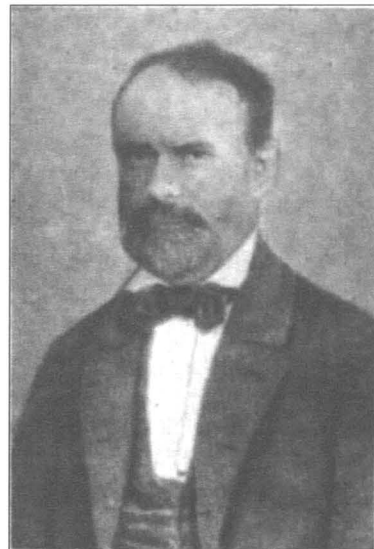
Conexiuni între cerințele școlii românești a împlinit și Gavriil Pop, preot, istoric și profesor, ale cărui cărți se adresau deopotrivă românilor din Ardeal și Banat.

O remarcă se mai reține: cărturari români din toate provinciile strămoșești erau primiți și activau în Societatea Academică Română (Academia Română), instituție de interes național și nu numai, la fondarea căreia a contribuit și August Treboniu Laurian, ales secretar general, apoi președinte al acesteia.

Formați în spații culturale occidentale, cu precădere german și francez, tineri, printre care și Laurian, se întorceau acasă cu dorința de adaptare la realitățile noastre a cunoștințelor însușite peste hotare. Erau pe deplin conștienți de rolul social al cuvântului scris, expresie a idealului unității naționale. În trecerea societății noastre de la iluminism la romantism se încadrează și literatura didactică, cu urcușurile și scăderile ei. Evoluția s-a înregistrat la cărturarii vremii, inclusiv la profesorul Laurian, prin schimbarea standardelor culturale, acordându-se importanță surselor de informare.

A fost perioada primilor pași în constituirea statutelor științifice ale disciplinelor utilizate în susținerea cerințelor noastre. Sunt de subliniat tematica și subiectele din „Arhiva Românească”, „Archiva pentru filologie și istorie”, „Magazin istoric pentru Dacia” – ultimul editat de N. Bălcescu și Aug. Tr. Laurian. Lipsa unor izvoare istorice, la nevoie, era suplinită de cărțile despre români scrise de grecii Dimitrie Philippide și Dionisie Fotino.

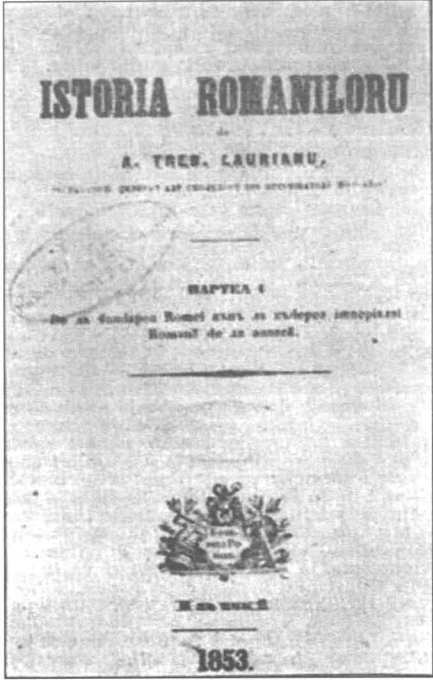
Martor al prefacerilor din țară și de peste hotare, ardeleanul Laurian a susținut teoretic și practic modernizarea țării. Așa bunăoară, ca redactor la periodicul pedagogic

August Treboniu Laurian

Fotocopia primei pagini a revistei „Instrucțiunea publică” (noiembrie 1859), redactată de A. T. Laurian

Coperta manualului de Istoria Românilor, Iași, 1853

„Instrucțiunea publică” cerea reforma învățământului, pe care-l cunoștea fiind în conducerea instituțiilor școlare din Iași și București; cunoscător al școlii românești, a participat direct la elaborarea legii învățământului din 1864. Idei înnoitoare a răspândit și prin colaborări la revistele: „Foaia literară”, „Foaie pentru minte, inimă și literatură”, „Propășirea”. Dedicat învățământului de toate gradele, a depus susținute eforturi în scopul înființării Universității din București, unde va preda limba latină la Facultatea de Litere și Filozofie; ulterior, colegii l-au ales decan.

Impresiile lăsate de profesorul-inspector Laurian au fost întemeiate și durabile, unele se păstrează în memorii, amintiri și studii transmise nouă de foști colegi și elevi; selectându-le, reproduc un fragment din elogiile fostului elev Petre Râșcanu, ajuns profesor universitar, inspector școlar și autor de manuale: „Cunoștea perfect limbile clasice și multe moderne; era versat în istorie și filozofie; cunoștea adânc matematicile și științele fizico-chimice. Laurian făcea în cursul superior lecțiuni admirabile asupra tuturor acestor materii; era tipul perfect al inspectorului general.” (Petru Râșcanu, *Istoricul învățământului secundar*, Iași, 1906, p. LVII).

Cunoscut pentru calitățile profesionale, academiciianul A. T. Laurian l-a învățat limba română pe domnitorul Carol (Regele Carol I). Funcții însemnate se succed și harnicul Laurian pune aceeași abnegație și exigență. În deplin acord cu cerințele social-culturale, ca director al Bibliotecii Naționale a revizuit, completat și modernizat fondul de publicații, ridicând prestigiul instituției la nivel național; a putut da eficacitate biblioteconomiei, fiind pregătit în filologie, istorie, epigrafie, bibliofilie, limbile antichității clasice și cele contemporane.

În viața social-politică se evidențiază ca participant direct la Revoluția de la 1848 din Transilvania, unde a cola-

borat la redactarea și citirea programului revoluționarilor români la adunarea de pe Câmpia Libertății de la Blaj. Patriotul A. T. Laurian a intensificat legăturile cu românii de peste Carpați în vremea dualismului austro-ungar și a Războiului de Independență, 1877–1878. Președinte al Societății „Transilvania”, ajuta tineri ardeleni și bucovineni cu burse pentru studii teoretice și practice. Educator prin înclinație, pregătire și profesie, milita permanent în favoarea românismului și unității naționale. Democrat de nuanță liberală, susținea schimbări economice, sociale și culturale, prezente după 1900 în programul politic al Partidului Național Liberal.

La solicitarea Societății Academice Române, împreună cu profesorul I. C. Massim, întocmește *Dicționarul Limbei Române* și un interesant *Glosariu...*, ambele criticate pentru același latinism exagerat; lucrările își conservă însemnătatea în istoria lexicografiei prin erudiție și calitatea exprimării.

În istoriografie continua tradiția Școlii Ardelene prin lucrări, studii și articole, completând spații albe în registrul valorilor naționale – dintre ele menționez: *Documente istorice despre starea politică și religioasă a românilor din Transilvania*; *Charta Daciei moderne*; *Discurs introductiv la Istoria Românilor*; *Însemnări epigrafice*; *Temșișana sau Scurtă istorie a Banatului Temșișan*; *Legile romane*; *Cercetări economice*; *Biografia lui Gh. Șincai*; *Despre organizarea instrucțiunii publice*; *Literatura latină*; *Ovidiu*; *Geografia țărilor române pentru școlile primare*; *Istoria românilor*; *părțile I, II și III*, Iași, 1853 (cele mai multe studii și articole publicate în „Magazin istoric pentru Dacia” și „Instrucțiunea publică”).

În scrieri a îngroșat până la exagerare principiile spiritului latin, legând evoluția poporului român de continuarea existenței statului roman. Concepția despre puritatea romanității nu-l împiedica să aducă excelente omagii cu pertinente valențe dacilor conduși de Decebal, românilor și

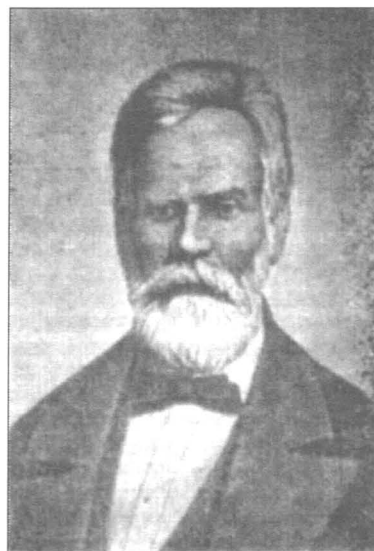
voievozilor în luptele eroice pentru libertate și păstrarea gliei strămoșești.

Cercetătorul Laurian vedea funcțiile educative ale istoriei prin înlăturarea minciunii și cunoașterea faptelor așa cum au fost. Iată, de pildă, ce spunea în prefața manualului de istorie din 1873: „*Fie ca această narațiune a evenimentelor prin care am trecut în cursul secolelor să servească de învățătură connaționalilor noștri să vadă într-înși faptele cele glorioase ale străbunilor, și să deștepte într-înșii sentimentul și impulsul de a-i imita; să vadă erorile cari le-au comis – și în urma cărora am avut atâta a suferi – și să învețe a se feri de dănele și a-și prepara un viitor mai fericit.*” (Ilie Popescu Teiușan, Vasile Netea, *August Treboniu Laurian. Viața și activitatea sa*, București, 1970, p. 215).

Numai vârsta și sănătatea precară i-au determinat retragerea din viața publică, înțelegând noile orientări spre transformări ce depășeau concepțiile vechilor generații; se profilau exigențe specifice gândirii și activităților înnoitoare, respectiv înlocuirea romantismului cu cerințele curentului critic.

Stingerea din viață a lui August Treboniu Laurian a fost regretată în articole din presa Vechiului Regat și a Transilvaniei, în ședința de doliu de la Academia Română. Spre locul de veci de la cimitirul Bellu, sicriul cu trupul neînsuflețit a fost însoțit de reprezentanții tuturor autorităților și instituțiilor naționale, de mii de cetățeni, studenți și elevi. Discursuri omagiale au înlocuit erorile și exagerările marelui dispărut, figură emblematică a dărzenei românești în lupta pentru menținerea culturii și civilizației proprii fiecărui popor.

La mormânt și lângă liceul „Matei Basarab”, două busturi de marmură îi redau trăsăturile figurii. Biblioteca Pedagogică Națională „I. C. Petrescu” din București păstrează în arhiva fostului Muzeu Pedagogic portretul profesorului A. T. Laurian, pictat de Sava Henția. În imediata vecinătate a liceului „Matei Basarab”, o clădire de epocă reamintește că proprietari au fost August Treboniu Laurian și fiul său, Dimitrie August Laurian, ziarist, critic literar, profesor, autor de manuale pentru învățământul secundar, membru corespondent al Academiei Române. O stradă sau o instituție poate să-i fixeze numele în conștiința publică a societății prezente și viitoare.

În ultimii ani ai vieții

Bibliografie:

Dorina N. Rusu, *Membrii Academiei Române 1866–2003. Dicționar*, București, 2003.

I. Lupaș, *Cronicari și istorici români din Transilvania. Școala Ardeleană, I*, Craiova, 1933.

Petre Popa, *Permanențe istoriografice românești*, București, 2000.

Colectiv, *Dicționar biografic de istorie a României*, București, 2008, coordonator Stan Stoica, cuvânt înainte de Acad. Dinu C. Giurescu.

August Treboniu Laurian, *Din Istoria Românilor din timpurile cele mai vechi până în zilele noastre. Distribuită în trei părți și urmată de Geografia modernă a Daciei, ca studiu preliminar la Istoria Românilor din Dacia*, ed. IV, București, 1873.

Notă: Asociația Cultural-Edilitară „August Treboniu Laurian” organizează sărbătorirea a 200 de ani de la nașterea lui A. T. Laurian în satul Fofeldea, comuna Nocrich, județul Sibiu, iar în parcul ASTRA din municipiul Sibiu va fi dezvelit un bust al celui omagiat. Președintele Asociației (dl. Ioan Grunca) invită oficialitățile să participe la manifestare. Cei interesați pot suna la tel. 0369/436050.

O prestigioasă lucrare asupra istoriei României

Prof. dr. Gelcu MAKSUTOVICI

Istoricul Dan Berindei, până de curând vicepreședinte al Academiei Române și conducător al Secției de Istorie, sub auspiciile căreia au fost realizate cele mai multe volume din *Tratatul de Istorie a României*, într-o vreme când oficialitățile actuale și chiar Ministerul Învățământului tratează cu indiferență modul de predare a istoriei neamului românesc, a publicat la Editura Enciclopedică un voluminos studiu despre *Constituirea României moderne* (544 p.), sinteză a scrierilor sale de până acum. La vârsta sa de 87 de ani, „ trăitor sub 3 regi“, cum îi place să glumească, acum și dânsul, „un bătrân al neamului său“, după cum glăsuia Nicolae Iorga despre istorici, Dan Berindei este și va rămâne un promotor al științei istorice și organizator al marelui tratat de Istoria României, aflat deja la volumul 8. Subliniind personalitatea omului, academicianul Florin Constantiniu arată că Dan Berindei contrazice părerea generalului de Gaulle cum că „bătrânețea este un naufragiu“, dânsul fiind și astăzi o personalitate stenică, un istoric neobosit, un cercetător de înaltă ținută științifică și civică, îndrumător al multor generații de istorici.

Întocmirea acestei monografii este motivată în „cuvânt înainte“ și prin faptul că: „Istoriei recente i s-a dat timp de decenii o interpretare «partinică», ceea ce a dus la manipulări și deseori la falsificări. Rămân însă deschise probleme esențiale, în posibilitățile de studiere astăzi a acestei perioade.“ (p. 10) În continuare, autorul nădăjduiește că „cititorul va avea strâns laolaltă într-un întreg o informație inițial risipită...“ (p. 11)

Prima parte a cărții se deschide prin capitolul „Problema constituirii statului național român în context european (1856–1858)“, cu sublinierea din final referitoare la Convenția de la Paris din 1858, care „... era ceea ce Europa putuse da națiunii române, acesteia îi revenea însă să ducă mai departe un proces, a cărui evoluție o influențase și până atunci...“ (p. 40), continuând, în mod logic, prin a analiza întregul ansamblu în textul privind „Congresul și tratatul de la Paris (1856). O «radiografie» și un bilanț“, din care reproducem concluzia că atunci s-au pus „... bazele unei noi perioade în istoria continentului dar și a umanității... a însemnat și din punctul de vedere al românilor un moment crucial, în care circumstanțele internaționale favorizante, reflectate în tratatul din 18/30 martie 1856, au putut fi folosite cu inteligență politică de mișcarea națională românească în vederea realizării și unificării celor două țări într-o nouă realitate statală și a înscrierii într-o nouă etapă, decisivă, a procesului de modernizare“. (p. 60)

Sub titlul „Statul modern în viziunea făuritorilor Unirii Principatelor“ (pp. 61–71), autorul aduce în dezbatere aportul purtătorilor de cuvânt ai mișcării de eliberare și unificare națională, ideile înnoitoare ale unor personalități precum Ion C. Brătianu, Dimitrie Bolintineanu, Constantin A. Rosetti, Dumitru Brătianu și alții, continuate, sub titlul „Elite politice românești la mijlocul și în a doua jumătate a secolului al XIX-lea“ (pp. 72–80), cu liste de miniștri din perioada 1859–1866, în care se dezvăluie faptul că „majoritatea acestora au aparținut familiilor boierești situate pe poziții libera-

le, ca și unor familii care se îmburgheziseră...“ Procesul de „îmburghezire“ a elitelor politice avea să se accentueze în deceniile următoare, în timpul domniei lui Carol I. Dacă examinăm compoziția guvernului liberal Brătianu din anul 1888, regăsim un singur descendent al unei familii de mari boieri – Dimitrie A. Sturdza; primul ministru Ion C. Brătianu și Nicolae Gane aparțineau, prin origine, boierimii de teapa a doua și patru alți membri ai

guvernului reprezentau burghezia (Nacu, Gheorghian, Aurelian, Pherekyde)... (pp. 78–79), dar procesul de formare a statului național român a pus în mișcare întreaga societate din Moldova și Țara Românească, după cum autorul va demonstra în paginile următoare, mai ales la alegerea domitorului Alexandru Ioan Cuza la 5 și 24 ianuarie 1859. Constituirea României moderne este oglindită cu aspecte ale conlucrării muntenilor și moldovenilor pentru înfăptuirea Unirii Principatelor prin dubla alegere a lui Cuza, prin care se va deschide lupta pentru înfăptuirea unirii politico-administrative intrată în prim plan și recunoașterea acesteia pe plan extern, subliniată de autor astfel: „Înainte de încheierea anului 1859, recunoașterea de către Poartă a lui C. Negri ca agent al Moldovei și interimar al Țării Românești a constituit o nouă izbândă în lupta pentru desăvârșirea Unirii.“ (p. 226)

Sub titlul „Dezvoltarea internă în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza“ (pp. 253–378), autorul cărții cercetează în profunzime viața politică internă, compoziția guvernelor, cu scoaterea în evidență a rolului jucat de mari personalități precum Ion Ghica, Dimitrie Ghica, Nicolae Golescu, Nicolae Cretulescu, Barbu Catargiu, Mihail Kogălniceanu, concluzionând că: „Cei șapte ani de domnie ai lui Alexandru Ioan Cuza au inaugurat o nouă viață politică în statul modern care se constituise... Noul stat național s-a aliniat în această perioadă statelor cu structuri politice moderne din Europa.“ (p. 273) În acest sens, sunt analizate reformele din timpul domniei lui Cuza, îndeosebi înființarea Senatului României și activitatea sa (1864 – 1866), cărora li se adaugă un interesant text, cu multe date inedite, purtând titlul „Biserica în procesul constituirii României moderne“ (p. 316), fiind evocate personalitatea ierarhilor Nifon, mitropolitul Țării Românești, Sofronie Miculescu, mitropolitul Moldovei, episcopii Melchisedec Ștefănescu, Dionisie Romano, cu sublinierea că „Episcopii Miron Cristea și Iuliu Hossu au marcat la Alba Iulia, la început de decembrie 1918, această comuniune firească a Bisericii naționale, în ambele ei accepții, cu marele act al desăvârșirii unificării naționale pe plan statal...“ (p. 323)

După trecerea în revistă a principalelor aspecte din politica României moderne, a factorilor interni și a conjuncturii europene, a modului în care românii au luptat și realizat marile momente de istorie națională din 1859, 1877–1878, 1 Decembrie 1918, autorul se apleacă în mod deliberat și în construirea unor micromonografii despre „Presa bucureșteană în perioada formării și organizării statului național român 1856–1864” sau „Dezvoltarea urbanistică și edilitară a orașului București”, redând cu acuratețe convulsii politice dar și marile înfăptuiri în legislație, administrație, transformările economice și sociale, anumite elemente mai însemnate ale structurii și suprastructurii, cu exemplificări semnificative, unele dintre ele demult uitate sau neglijate până acum. Astfel, ne informează că „Un vizitator al Bucureștilor scria în 1829: «Nu este un oraș european»... pentru a ne arăta că „În 1832, Bucureștii numărau circa 2000 meseriași, în anul Unirii orașul înregistrează 8808 meseriași, 2718 calfe și 2238 ucenici... Comerțul ocrotit printr-o întreagă secție a Regulamentului Organic intitulată «pentru slobozenia comerțului» – a luat avânt. Dacă în 1832 se numărau în București circa 1300 negustori, în 1860 locuiau și activau aci 4742 negustori și un număr aproape egal de calfe și ucenici, la care se mai adăugau și servitorii destui de numeroși...” (pp. 358-359) Semnificativă ni se pare a fi și relatarea că „Sub impulsul dezvoltării sale economice – ce se poate urmări cu precădere în creșterea industriei și în înmulțirea atelierelor meșteșugărești – orașul București cunoaște în perioada regulamentară, odată cu un neconținut spor de populație, un șir de transformări în domeniul urbanistic și edilitar. Dar realizările deserveau în primul rând clasa privilegiată... Noua stare de lucruri din 1859 a adus o remediere parțială... dar fără a se satisface necesitățile cele mai de seamă ale orașenimii mărunte”. (p. 375)

Deosebit de interesant ni se pare a fi capitolul privind „Politica externă a statului modern în timpul lui Cuza Vodă” (pp. 386-396), în care se afirmă Vasile Alecsandri, Alexandru G. Golescu, Ion Ghica și alții, cu o notă aparte pentru Alecsandri „poet de luptă”, care și-a pus talentul în slujba împlinirii năzuințelor poporului său, fiind „scriitorul român cel mai cunoscut în Europa epocii sale” (p. 406). Lui Mihail Kogălniceanu îi este dedicat un întreg capitol (pp. 407-427), „minte luminată și patriot înflăcărat, personalitate marcantă a României în secolul al XIX-lea” (p. 407), deoarece, după opinia autorului, de altfel întemeiată, „... Mihail Kogălniceanu s-a afirmat cu strălucire în ochii contemporanilor ca un istoric de talie universală... considerând istoria – o armă de luptă la îndemnul mișcării de eliberare a poporului său... Călătorind, inteligentul Kogălniceanu a stabilit contacte deosebit de utile în viitoarea sa activitate politică și diplomatică și mai ales a dobândit o înțelegere mai largă a problematicei complexe a epocii în care trăia”. (p. 411) Mai puțin cunoscută chiar și specialiștilor este personalitatea lui Costache Negri, pentru care istoricul Dan Berindei, în afara faptului că îi dedică un subcapitol special destul de vast (pp. 428-464), ne introduce în atmosfera politică internă și externă prin citarea unor documente relevante, majoritatea inedite pentru scrierile de până acum, începând cu aprecierea făcută acestuia de către Dimitrie Bolintineanu, care îl considera a fi fost „capul și idolul unei generații nobile, care luase inițiativa în

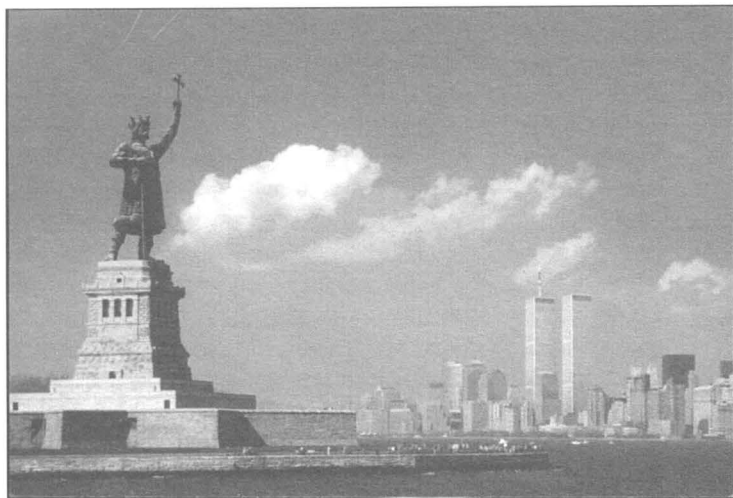
ideile de reforme” (p. 428) și pe care Mihai Eminescu îl definea ca fiind „unul din cei mai nobili bărbați ai românilor” (*ibidem*). Costache Negri s-a născut la Iași, în martie 1812. În cei 64 de ani de viață, a fost martor direct și în același timp participant la marile transformări ale țării, implicându-se în relațiile cu marile puteri ale timpului, în special în raporturile noastre cu Constantinopolul, ca reprezentant al Principatelor Unite în Imperiul Otoman.

Înființarea agenției Principatelor Unite la Paris (1860), prima agenție diplomatică, precum și „aranjamentul” telegrafic româno-rus tot din 1860 sunt prezentate într-o viziune nouă, bine documentată și convingător configurată prin intermediul unor ample descrieri a evenimentelor din Europa, spre care tindea și diplomația românească. În acest sens, relevăm și subcapitolul „Kogălniceanu și emigrația revoluționară maghiară (1860–1861)”, din care aflăm că „Încă din februarie 1860, Kossuth se gândea... la pregătirea depozitelor de arme pe teritoriul român și pe cel sârb, plănuiind, în același timp, formarea unor batalioane de «trupe regulate», alcătuite de ungurii aflați în aceste țări și din lucrătorii maghiari veniți în Principate” (p. 480). Un alt studiu dedicat problematicei Independenței și desăvârșirii unității statale (pp. 502-514) se încheie cu concluzia că: „... spre sfârșitul domniei lui Alexandru Ioan Cuza «unirea cea mică» din 1859 continua să fie un îndemn pentru desăvârșirea unității statale...”, pentru ca în paginile de încheiere a acestei importante monografii să fie formulată teza reîntregirii naționale, visul de veacuri al tuturor românilor de a trăi împreună, formulată astfel: „Unificarea statală a națiunii române, realizată în etape, a avut la bază și ca model reușita îngemănare a celor două principate autonome românești. Unificarea instituțională desăvârșită și nu doar alăturarea celor două țări într-o formă federală a constituit acest model, care s-a aplicat și în perioada de tranziție următoare anului 1918... Este evident că procesul de constituire a României moderne nu a reprezentat numai un proces în sine, ci temeiul pentru întreaga dezvoltare ulterioară a țării, de aici și deosebita sa însemnătate.” (p. 517)

Prezentarea acestei valoroase și voluminoase cărți, rod al unor îndelungate cercetări de arhivă în țară și străinătate, cu o documentare solidă având la bază cele mai însemnate scrieri și cercetări ale înaintașilor în domeniu, la care se adaugă experiența de o viață a autorului, prin trăirea în direct a unor evenimente fundamentale din istoria contemporană a țării, cu evoluția politică, socială, economică, relațiile internaționale ale veacului XX, relevă o carte de căpătâi pentru toți cei care vor să cunoască în amănunt adevărul istoric asupra unor evenimente cruciale din istoria națională a României. Experiența de viață a autorului, vasta sa erudiție, disponibilitatea de a apăra „istoria națională” în varii situații, eforturile de a elabora această sinteză și a o publica în lumea de azi, bănuțită de lupte politice, uneori fără o finalitate benefică, un exemplu concludent fiind și acela legat de predarea istoriei naționale în școală, modul în care au fost elaborate noile manuale școlare de istorie, ne-au îndemnat la această scurtă prezentare, cu dorința de a o recomanda tuturor drept o carte de excepție ce se aliniază celor elaborate de clasicii istoriei naționale – din Evul Mediu până în contemporaneitate.

Am primit, vă semnalăm

„Revista la plic”, cu supliment de pământ moldovenesc

Chișinău – New York, concept și colaj de Alexandru Culiuc, 2010

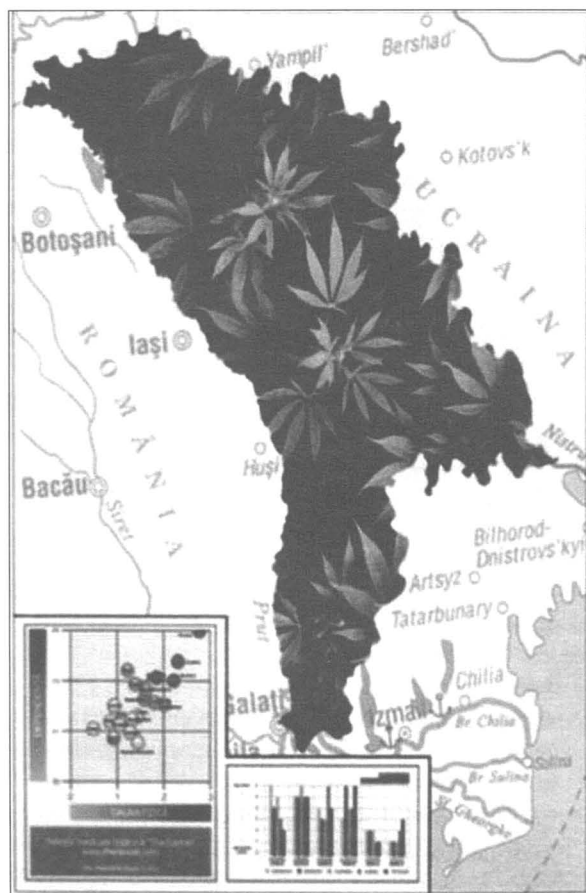
O ciudată „Revistă la plic”, însoțită de câteva ingrediente în stil „free art” (un CD, niște colaje fotografice îndrăznețe, între care un truaj reprezentând statuia lui Ștefan cel Mare de la Chișinău înlocuind Statuia Libertății din New York, câteva pliante și un săculeț de etamină intitulat „Pământ anonim”, având pe el cusut cu roșu cuvântul „Moldova”, cuprinzând probabil un eșantion din prețiosul sol al Basarabiei eterne, cules de pe tălpile unor tineri grăbiți să intre în Europa cu un ceas mai devreme), ne oferă Institutul Cultural Român, sponsorul principal al proiectului, alături de o obscură fundație autointitulată „Oberliht”, care își rezervă și eventualele drepturi de autor ale tinerilor ce publică în această revistă. Deși pe plicul însoțitor este indicat și prețul (10 lei românești, sau 25 lei moldovenești), publicația era oferită gratis, cu destulă generozitate, vizitatorilor primului *Târg Național al Cărții de Poezie*, ce a avut loc în luna iunie la București.

Dincolo de îndrăznelile juvenile (un afiș aparținând artistului „moldovean” Anatolie Juraveli redă harta Republicii Moldova sub forma unui lan de cânepă, iar titlul operei este sugestiv: *Legalizarea cînepei – o soluție alternativă pentru Republica Moldova*), publicația cuprinde și câteva analize mai serioase concentrate în principal asupra ideii „Revoluție sau lovitură de stat?”, cu referire la evenimentele din 7 aprilie 2009 de la Chișinău. În esență, se încearcă acreditarea ideii că Republica Moldova a cunoscut în acele zile o veritabilă revoluție, eventual a tinerilor care au înfruntat nu doar istoria locală, dar și „energiile și trepidațiile de care Bucureștiul scăpase odată cu sfârșitul campaniei electorale” (??). Aceasta este cel puțin teza d-nei Andreea Dumitru, care semnează un „Cuvânt de editor”. Pe aceeași temă dezvoltă idei similare mai mulți intervieți, iar colega noastră de la BMB, Iulia Modiga, întreprinde chiar și un „studiu sociologic” pe această temă, în urma căruia constată: „Lumile socia-

le se modelează și se transformă reciproc prin participarea activă în cadrul unei arene, mai exact pentru producerea și promovarea unor discursuri antagone.” [...] Mai clar nici că se poate!

Impresia de *workshop cultural*, de experiment transmodern extins pe arii culturale inaccesibile publicului român, în special în zona ex-sovietică, dar și cu trimiteri către arta de peste ocean, este accentuată de prezența obsedantă a nostalgiei comuniste ce răzbate inclusiv din versurile unui poet bucureștean, Claudiu Komartin, rătăcit ca din întâmplare printr-un Chișinău dominat de fantome post-totalitare: „Pe drumul spre casa de pe deal / Șoferul Volgăi mi-a vorbit despre limba dragostei / și despre limba urii [...] Am fost abandonați, a spus / surâzător și pierdut / și m-am gândit că portbagajul e plin cu nitroglicerină. [...]”

CRONICAR

Anatolie Juraveli, *Legalizarea cînepei – o soluție alternativă pentru Republica Moldova*, hartă și text, 2010

„Oglinda literară”, un almanah în miniatură

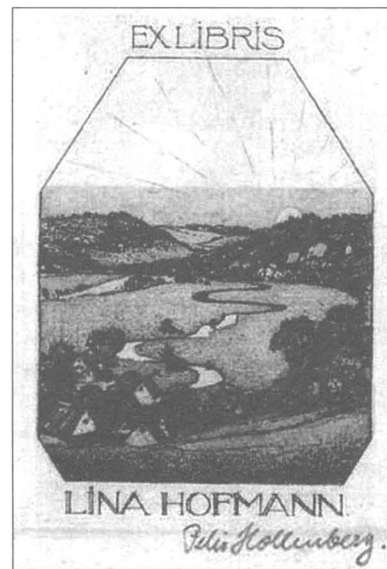
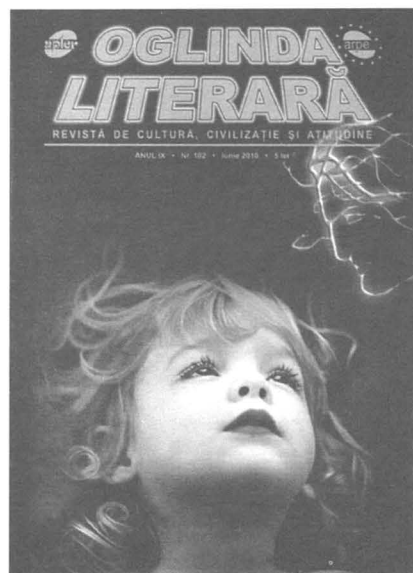
Lunar, apare la Focșani, sub oblăduirea Asociației Culturale „Duiliu Zamfirescu” și cu suportul material al Consiliului Județean Vrancea, o publicație de dimensiunile și alcătuirea unui mini-almanah, intitulată „Oglinda literară”. După titlu, s-ar adresa mai degrabă literaților. În realitate, publicația cuprinde pagini substanțiale rezervate tuturor disciplinelor umaniste, de la cele academice la unele mai puțin intrate în drepturi științifice, cum ar fi ezoterismul.

Fără a se cantona exclusiv în zona culturală locală (între *seniori editori* întâlnim și doi bucureșteni, istoricul literar Florentin Popescu și indianistul, cu virtuți de șef de bibliotecă, dr. George Anca), revista se adresează tuturor și nimănui anume. Reunind în cele 48 de pagini, format A4 (numerotate original, probabil de la prima apariție și indicând, la sfârșitul lecturii, cifra 5846, fără alte referințe, semn ce ne duce spre ideea că responsabilii publicației dețin un calendar aparte, probabil de la începutul lumii!), nu mai puțin de 97 de autori sau referiri la aceștia, într-o succesiune aleatorie și derutantă chiar pentru un cititor familiarizat cu viața literară, „Oglinda” colegilor de la Focșani se dovedește un cadru mult prea larg pentru o miză culturală locală.

Apărut în luna iunie, nr. 102, pe care l-am consultat, cuprinde câteva texte curajoase despre poetul național, grupate sub genericul „Eminesciana”. Din editorialul lui Mircea Radu Iacoban (autor căruia publicația noastră îi transmite și pe această cale un călduros „La mulți ani!”, la împlinirea vârstei de 65 de ani!) reținem: „De la Grama încoace a existat o continuitate a negării, fiecare generație înscriindu-și contribuția la șubrezierea soclului, dacă nu la dărâmarea statuii [...]”.

Întrucât revista condusă de confratele Gheorghe Andrei Neagu cuprinde cam „de toate pentru fiecare”, e greu să aleg ceva care să fie pe gustul a cât mai multor cititori. Din respect pentru colegii bibliotecari focșeneni, rețin cronica d-nei Mariana Vicky Vărtosu, dedicată Zilelor Bibliotecii Județene Vrancea, ce a găzduit câteva lansări de carte bine primite de public: *Nunta neagră* de Gh. A. Neagu și monografia *Odobești – orașul viilor domnești* de Romeo Valentin Muscă.

Ținut binecuvântat cu vinuri, fructe și fete frumoase, Vrancea oferă, dacă ai răbdare să foiletezi zeci de pagini, și surprize literare de calitate. (M. N.)

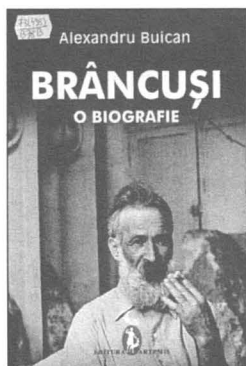

Sursele ilustrațiilor: pp. 3-4: Muzeul Național al Pompierilor; pp. 5-6: Al. Busuioceanu, *Artistes étrangers en Roumanie: Preziosi*, Éditions „Marvan”, Bucarest, 1935; p. 9: Academia Română, *Dicționarul General al Literaturii Române*, A/B, Editura Univers Enciclopedic, Buc., 2004, p. 79; p. 13: George Șbircea și Ion Hartulari-Darclée, *Darclée*, Editura Muzicală, Buc., 1962, BMB (imagine eveniment); pp. 14, 28, 31, 35: Catalog Felix Hollenberg – Redacția „B.B.”; pp. 16, 18, 19: William Watson, *L’Art de l’ancienne Chine*, Éditions d’art Lucien Mazenod, Paris, 1979; p. 26: <http://www.adevarul.es/stiri/social/biblioteca-nationala-spaniei-nu-semneaza-acordul-google>; p. 27: Agenția Națională de Presă ROMPRES și Fundația ROMPRES, *Cititorii sub semnul crucii – Ștefan cel Mare și Sfânt (1504–2004)*, coord. Ioan Roșca, Buc., 2004; pp. 29, 30, 31: Ilie Popescu Teiușan, Vasile Netea, *August Treboniu Laurian: Viața și activitatea sa*, Editura Didactică și Pedagogică, Buc., 1970, pp. 183, 208, 259; p. 34: „Revista la plic”; p. 38: Wikipedia; coperta II: Carmen Stănescu, *Destăinuiri*, Editura Universal Dalsi, Buc., 2003, p. 16; coperta III: <http://psychologycorner.files.wordpress.com/2010/01/carl-gustav-jung.jpg>; coperta IV: <http://www.cinemarx.ro/persoane/Constantin-Tanase-962259.html>

Sursele citatelor: coperta II: Carmen Stănescu, *Destăinuiri*; coperta III: C.G. Jung, *Amintiri, vise, reflecții*, consemnate și editate de Aniela Jaffé, traducere și notă de Daniela Ștefănescu, Editura Humanitas, Buc., 2004, p. 411; coperta IV: Aurel Storin, *Teatrul de Revistă „Constantin Tănase”. 1919–2000. De la „Cărăbuș” la „Savoy”*, Buc., 2001, p. 27.

Catalog

Cărți de la Mediateca „George Enescu”

Alexandru BUICAN, *Brâncuși: o biografie*

Editura Artemis, București, 2006, 623 p.

Un asemenea artist ar fi fost de așteptat să rămână un neînțeles. Și totuși Brâncuși nu numai că a fost înțeles, dar a fost chiar urmat cu entuziasm și fanatism. Cei obosiți de „clasicii miopi” l-au primit ca pe un „trezitor la o nouă epocă”. Astăzi Brâncuși, prin sculpturile lui, este izolat în muzee și în cărțile pe care și le schimbă între ei iubitorii de artă. Însă lumea de mult i-a auzit chemarea către forme noi și a mers acolo unde artistul plastic a condus-o pentru un timp. Acum, „revelația” pe care el a oferit-o oamenilor nici nu se mai știe de unde a venit. Dar astăzi, în realitatea care o înconjoară, lumea trăiește într-o realitate brâncușiană. Și va continua să trăiască pentru multă vreme chiar dacă nici nu-i va mai menționa numele. (Autorul)

Grigore IONESCU, *Istoria arhitecturii românești din cele mai vechi timpuri până la 1900*

Ediție îngrijită de arh. Georgeta Gabrea și prof. dr. arh. Mihail Caffé, prefață de N. Iorga, post-față de acad. Răzvan Theodorescu, ediția a 2-a, revăzută, Editura Capitel, București, 2007, 491 p.

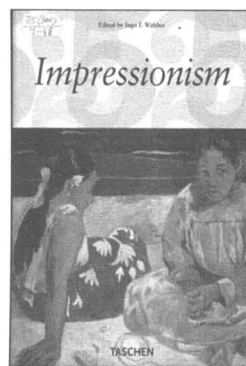
Arta de a construi este condiționată de o seamă de elemente diferite și foarte importante, ținând, unele, de mediul geografic (pământ, material de construcție, climă), altele de mediul cultural și științific. Dacă cercetarea tuturor acestor factori este necesară înțelegerii arhitecturii unei vremi, elementul tehnic este, fără îndoială, cel care ocupă locul de frunte. O istorie a arhitecturii comportă deci o parte considerabilă de explicații tehnice, cu atât mai necesare cu cât, fără ele, o construcție nu poate fi, pe deplin, înțeleasă; și a nu înțelege un edificiu înseamnă a nu fi în măsură să simți și să realizezi caracterul și frumusețea lui specifică. (Autorul)

Istoria urâtului

Ediție îngrijită de Umberto Eco, traducere din limba italiană de Oana Sălișteanu și Anamaria Gebăilă, Enciclopedia RAO, București, 2007, 454 p.

Prima și cea mai completă Estetică a Urâtului, elaborată de Karl Rosenkrantz în 1853, trasează o analogie între Urât și răul moral. Așa precum răul și păcatul se opun binelui, față de care reprezintă Infernul, tot așa și Urâtul este „infernul Frumosului”. Rosenkrantz reia ideea tradițională conform căreia Urâtul reprezintă opusul Frumosului sau mai bine zis un soi de posibilă eroare pe care Frumosul o poate conține înăuntrul său; și astfel, orice estetică, în calitatea ei de știință a Frumuseții, este obligată să abordeze și conceptul de Urât. (Umberto Eco)

Impressionist Art 1860–1920

Edited by Ingo F. Walther, Taschen GmbH, Köln, 2006, 704 p.

On 15 April 1874 an exhibition featuring 30 artists opened in the Paris studio of Nadar the photographer. They had joined for the express purpose of presenting their work to the public as a group. It was the first group exhibition to be mounted without state intervention or the jurying process. And it was also the birth of Impressionism – an avant-garde event, a revolution that was to be of great significance for all the movements that followed, in Modernist art and after. (Editor's Preface)

Tudor CARANFIL, *Istoria cinematografiei în capodopere – Vîrstele peliculei: de la „Stropitorul stropit” la „Rapacitate” (1895–1924)*

Ediția a II-a adnotată și adăugită, Editura Polirom, Iași, 2009, vol. 1, 663 p.

Istoria omenirii se consemnează, de regulă, pe baza documentelor păstrate, cu grijă, în feluri-te arhive. Documentele de referință ale cercetătorului de film sînt, desigur, „hrisoavele” de peliculă, completate cu mărturiile risipite în presa epocii sau în lucrări apărute de-a lungul timpului. Pe lângă imaginile puse sub „lupa pîlpîndă” a movielei, am folosit și noi, ca atîția alții înainte, montajul de „anecdote” și informații extrase din memorialistică și din „legende”. Nu ne sfiim a recunoaște că am dorit, înainte de toate, să alcătuim o carte „de popularizare”, de largă audiență, ceea ce nu-l va împiedica – sperăm! – pe cititorul avizat să descopere contribuții originale nu numai în paginile consacrate filmului Independența României... dar și în cele în care sînt analizate opere de Porter sau Griffith, Chaplin sau Eisenstein. (Autorul)

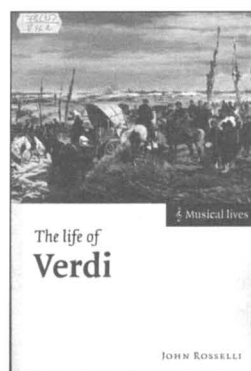

John ROSSELLI, *The Life of Verdi*

Cambridge University Press, 2000, 204 p.

Verdi's long life spanned Napoleonic rule and the age of broadcasting. He was the last great composer to give direct voice to basic human emotions, yet he was not always as straightforward as the directness of his work suggests: he was neither the uneducated peasant he claimed to be nor the conservative nationalist he seemed to become in his later years. In this new biography, John Rosselli traces the life and work of a boldly innovative artist. He investigates Verdi's businesslike running of a landed estate as well as a highly successful career, and looks into his complex relationships – still not quite clear – with two women singers: his second wife Giuseppina Strepponi and his probable lover Teresa Stolz. At the same time he considers the music with clarity and insight, dwelling on the most important operas and showing us why they still fill theatres and rouse enthusiasm today.

(Cambridge University Press)

Victor Ieronim STOICHIȚĂ, *Scurtă istorie a umbrei*

Ediția a doua, traducere din engleză de Delia Răzdolescu, Editura Humanitas, București, 2008, 303 p.

... studiul relației dintre umbră și lumină poate fi deplin justificat doar dintr-o perspectivă strict hegeliană. În termenii reprezentării picturale, am putea spune că numai o istorie a clarobscurului ar avea șanse de reușită. Mai mult decât atât, studiul exclusiv al umbrei, din această perspectivă, ar implica o dublă sfidare atât la adresa reprezentării pozitive a luminii ca existență absolută, cât și la adresa raportului dialectic lumină – întuneric. Istoria umbrei nu este totuși istoria neantului. Ea este una dintre căile de acces la istoria reprezentării occidentale prin poarta deschisă de înseși miturile originii. (Autorul)

Bogdan GHIU, *Eu(l) artistul: viața după supraviețuire*

Editura Cartea Românească, București, 2008, 312 p.

Arta contemporană e invizibilă. Ocolește imaginea. Dispare în imagine, în imaginalul general, generalizat. Pune bariere în calea simplei „comunicări” tehnologic-organice, preferînd să-și selecteze la sînge receptorul, prin filtre de exigență, intensificatoare ale dorinței de conlucrare, ale nevoii de cunoaștere și de comunicare autentică, substanțială, de operare (după modelul, revalorizat, al trece-rilor spre niveluri superioare din jocurile video, de concurență autistă, non-etică, de unul singur, cu tine însuși ca adversar gol și ca nivel zero). (Autorul)

Repere

CALENDARUL LUNILOR

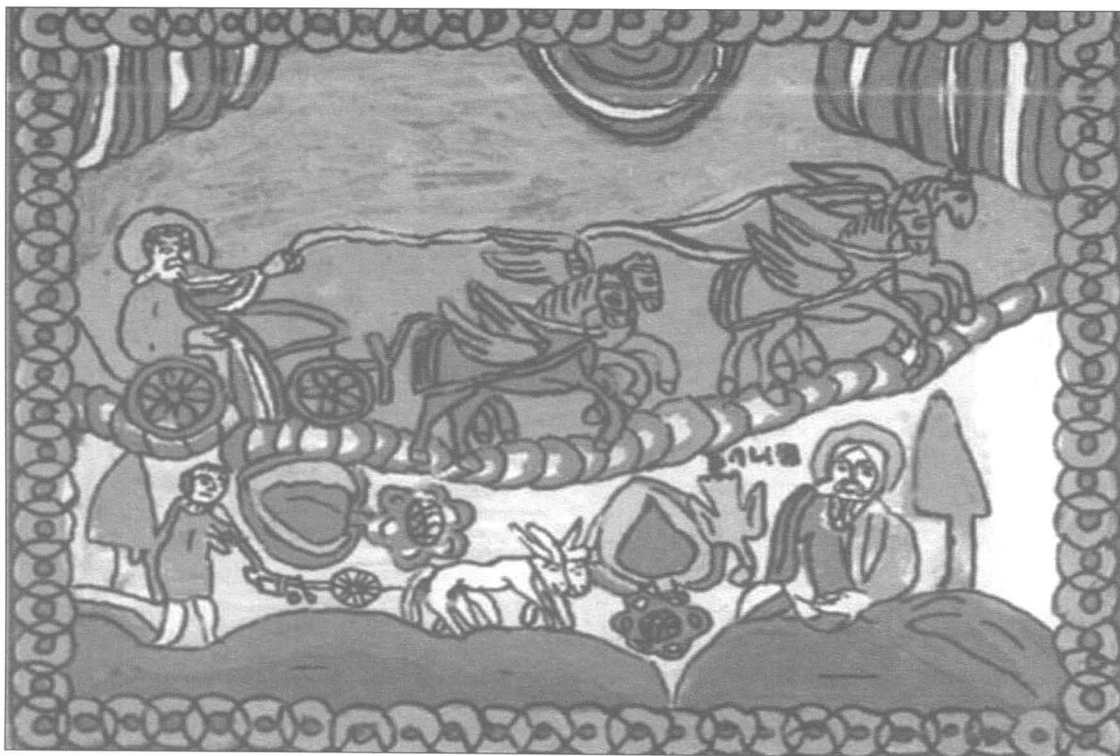
Circovii de vară – Mucenița Marina, sora lui Sântilie

Marian NENCESCU

Ciclul de sărbători de vară grupate în intervalul 16 – 20 iulie sub denumirea comună de *Circovii de vară* cuprindea evocarea unei serii de divinități arhaice pe care poporul le respecta, mai ales sub „pedeapsa” unor accidente casnice. Despre Mucenița Marina (sărbătorită la 17 iulie) se credea că este sora lui Sântilie (Sfântul Ilie), fiind reprezentată ca o babă ciufută, certărească și răzbunătoare (l-a bătut pe Diavol cu un ciocan în cap deoarece acesta avusese neobrăzarea de a „toca” la biserică). Fire nestatornică, cu „hachițe”, cum se spune în popor, Mucenița Marina le pedepsea în special pe femeile ce nu țineau cum trebuie casa, aruncând gunoiul în locuri nepermise. De ziua sfintei, gospodinele, și în special femeile însărcinate, culegeau pelin, usturoi sau ceapă și le duceau la biserică spre a fi „sfînțite”. Zeama de pelin era folosită, de pildă, drept cosmetic pentru cei care doreau să aibă „obrazul fin”. Se înțelege că în timpul *Circovilor* nu se practicau munci agricole, de teamă că „sfînții” invocați se pot răzbuna (este cunoscută puterea lui Sântilie, serbat la 20 iulie, care trăsnea din carul de foc pe cei pe care îi găsea la muncă). Tradiția spune că aceste zile erau rezervate petrecerilor, fiindcă „Sfântul Ilie nu știa când e ziua lui, căci dacă ar fi știut ar fi prăpădit lumea cu fulgerele”.

Legat de sărbătorile verii, mai este amintită și *Ciurica* (aniversată pe 15 iulie), când bărbații se ascundeau de neveste, deoarece acestea aveau îngăduință să-i pedepsească și chiar să-i bată. În scop preventiv, bărbații mai orgolioși își snopeau nevestele în bătaie cu câteva zile înainte de *Ciurica*, pentru a nu rămâne mai prejos. În rest, majoritatea gospodarilor se purtau cuviincios în aceste zile, de teamă să nu atragă mânia sfinților, în special a lui Sântilie, care putea pedepsi comunitatea aducând potop, fulgere, grindină sau furtuni. Local, se organiza și târguri de vară, când femeile obișnuiau să dea de pomană copiilor sărmani turtă dulce și mere. Credința comună este că, oferind de pomană un măr, morții se veselesc. Fenomenul ne duce cu gândul la *arborele sacru* (în acest caz mărul). De altfel, înainte de Sântilie era interzis scuturatul mărului și chiar consumarea acestor fructe, sub rezerva că un astfel de gest ar aduce grindina.

De altfel, odată cu aniversarea Sfântului Ilie, se încheia și perioada când se puteau culege buruienile de leac, iar apicultorii „retezau” stupii, semn că albinele și-au încheiat misiunea lor binefăcătoare.

Sf. Ilie – creație anonimă, pictură pe sticlă

Calendar

iulie 2010

♦ 1 iulie. **Ziua Mondială a Arhitecturii**
 ♦ 1 iulie 1925. 85 de ani de la nașterea scriitorului **Ion Maxim** (1 iul. 1925 – 1980)
 ♦ 3 iulie 1875. 135 de ani de la moartea compozitorului francez **Georges Bizet** (25 oct. 1838 – 3 iul. 1875)
 ♦ 4 iulie 1900. 110 ani de la nașterea poetului francez **Robert Desnos** (4 iul. 1900 – 8 iun. 1945)
 ♦ 5 iulie 1880. 130 de ani de la nașterea actorului de revistă **Constantin Tănase** (5 iul. 1880 – 29 aug. 1945)
 ♦ 5 iulie 1885. 125 de ani de la nașterea lui **André Lhote**, pictor, sculptor francez (5 iul. 1885 – 25 ian. 1962)
 ♦ 5 iulie 1920. 90 de ani de la moartea lui **Max Klinger**, pictor german (18 febr. 1857 – 5 iul. 1920)
 ♦ 5 iulie 1930. 80 de ani de la nașterea muzicologului **Ada Brumaru** (5 iul. 1930 – 8 iul. 2008)
 ♦ 6 iulie 1415. 595 de ani de la moartea lui **Jan Hus**, teolog, filosof ceh (6 iul. 1369 – 6 iul. 1415)
 ♦ 6 iulie 1920. 90 de ani de la nașterea scriitorului **Dragoș Vicol** (6 iul. 1920 – 1983)
 ♦ 7 iulie 1930. 80 de ani de la moartea lui **Sir Arthur Conan Doyle**, scriitor britanic (22 mai 1859 – 7 iul. 1930)
 ♦ 7 iulie 1860. 150 de ani de la nașterea compozitorului austriac **Gustav Mahler** (7 iul. 1860 – 18 mai 1911)
 ♦ 7 iulie 1885. 125 de ani de la nașterea lui **Enric Otetelișanu**, fizician, meteorolog (7 iul. 1885 – 26 mart. 1948)
 ♦ 8 iulie 1885. 125 de ani de la nașterea lui **Ernst Bloch**, filosof german (8 iul. 1885 – 4 aug. 1977)
 ♦ 9 iulie 1900. 110 ani de la nașterea lingvistului **Alexandru Graur** (9 iul. 1900 – 11 iul. 1988)
 ♦ 10 iulie 1835. 175 de ani de la nașterea lui **Henryk Wieniawski**, compozitor și violonist polonez (10 iul. 1835 – 31 mart. 1880)
 ♦ 10 iulie 1895. 115 ani de la nașterea compozitorului german **Carl Orff** (10 iul. 1895 – 29 mart. 1982)
 ♦ 11 iulie 1855. 155 de ani de la nașterea folcloristului **Iuliu A. Zanne** (11 iul. 1855 – 14 febr. 1924)
 ♦ 11 iulie 1885. 125 de ani de la nașterea lui **Roger La Fresnaye**, pictor francez (11 iul. 1885 – 27 nov. 1925)
 ♦ 12 iulie 1925. 85 de ani de la nașterea lui **Radu Enescu**, eseist, publicist, critic literar (12 iul. 1925 – 22 iul. 1994)
 ♦ 12 iulie 1930. 80 de ani de la nașterea eseistei și traducătoarei **Janina Ianoși**
 ♦ 13 iulie 1865. 145 de ani de la nașterea lui **Alexandru Obedenaru**, poet, publicist (13 iul. 1865 – 13 ian. 1945)
 ♦ 13 iulie 1885. 125 de ani de la nașterea compozitorului **Constantin Băciu** (13 iul. 1885 – 8 sept. 1959)
 ♦ 13 iulie 1895. 115 ani de la nașterea lui **Vasile Harea**, filosof, istoric literar (13 iul. 1895 – 30 ian. 1987)
 ♦ 14 iulie 1875. 135 de ani de la apariția, la București, până la 17 martie 1876, a publicației „**Curierul Bucureștilor**“, condusă de H. Grădina
 ♦ 14 iulie 1890. 120 de ani de la nașterea lui **Ossip Zadkine**, sculptor francez (14 iul. 1890 – 25 nov. 1967)
 ♦ 15 iulie 1885. 125 de ani de la moartea poetei spaniole **Rosalía de Castro** (24 febr. 1837 – 15 iul. 1885)
 ♦ 15 iulie 1890. 120 de ani de la moartea lui **Leon C. Negruzzi**, poet, prozator, traducător (5 iun. 1840 – 15 iul. 1890)
 ♦ 16 iulie 1890. 120 de ani de la moartea lui **Gottfried Keller**, scriitor elvețian (19 iul. 1819 – 16 iul. 1900)
 ♦ 16 iulie 1945. 65 de ani de la nașterea dramaturgului, prozatorului, eseistului **Virgil Tănase**
 ♦ 16 iulie 1985. 25 de ani de la moartea scriitorului german **Heinrich Böll**, Premiul Nobel pentru Literatură pe anul 1972 (21 dec. 1917 – 16 iul. 1985)
 ♦ 17 iulie 1810. 200 de ani de la nașterea lui **August Treboniu Laurian**, filolog, istoric, publicist, om politic (17 iul. 1810 – 25 febr. 1881)
 ♦ 17 iulie 1945. 65 de ani de la nașterea scriitorului **Mircea Constantinescu**
 ♦ 18 iulie 1610. 400 de ani de la moartea pictorului italian **Michelangelo**

Merisi da Caravaggio (29 sept. 1571 – 18 iul. 1610)
 ♦ 19 iulie 1930. 80 de ani de la nașterea istoricului **Pompiliu Teodor** (19 iul. 1930 – 2001)
 ♦ 19 iulie 1965. 45 de ani de la moartea lui **Haruo Umezaki**, prozator și critic literar japonez (15 febr. 1915 – 19 iul. 1965)
 ♦ 20 iulie 1880. 130 de ani de la nașterea lui **Hermann Alexander Graf von Keyserling**, filosof german (20 iul. 1880 – 26 apr. 1946)
 ♦ 20 iulie 1930. 80 de ani de la nașterea scriitorului **Iuliu Rațiu** (20 iul. 1930 – 18 iul. 2009)
 ♦ 20 iulie 1945. 65 de ani de la moartea poetului francez **Paul Valéry** (30 oct. 1871 – 20 iul. 1945)
 ♦ 21 iulie 1855. 155 de ani de la moartea lui **Per Daniel Atterbom**, scriitor și critic literar suedez (19 ian. 1790 – 21 iul. 1855)
 ♦ 21 iulie 1920. 90 de ani de la nașterea poetei **Violeta Zamfirescu** (21 iul. 1920 – 2006)
 ♦ 21 iulie 1960. 50 de ani de la moartea scriitorului italian **Massimo Bontempelli** (12 mai 1878 – 21 iul. 1960)
 ♦ 22 iulie 1945. 65 de ani de la nașterea poetului **Daniel Turcea** (22 iul. 1945 – 28 mart. 1979)
 ♦ 23 iulie 1920. 90 de ani de la moartea lui **Teodor V. Ștefanelli**, istoric, scriitor (18 aug. 1849 – 23 iul. 1920)
 ♦ 24 iulie 1880. 130 de ani de la nașterea lui **Ernest Bloch**, compozitor american (24 iul. 1880 – 15 iul. 1959)
 ♦ 25 iulie 1905. 105 ani de la nașterea scriitorului de origine bulgară **Elias Canetti**, Premiul Nobel pentru Literatură pe anul 1981 (25 iul. 1905 – 14 aug. 1994)
 ♦ 25 iulie 1945. 65 de ani de la moartea lui **Enea Hodoș**, folclorist, scriitor (31 dec. 1858 – 25 iul. 1945)
 ♦ 26 iulie 1875. 135 de ani de la nașterea lui **Antonio Machado y Ruiz**, poet, eseist și prozator spaniol (26 iul. 1875 – 19 febr. 1939)
 ♦ 26 iulie 1885. 125 de ani de la nașterea scriitorului francez **André Maurois** (26 iul. 1885 – 9 oct. 1967)
 ♦ 26 iulie 1875. 135 de ani de la nașterea psihiatrului, psihologului elvețian **Carl Gustav Jung** (26 iul. 1875 – 6 iun. 1961)
 ♦ 26 iulie 1975. 35 de ani de la moartea lui **Ion I. Cantacuzino**, producător, regizor, critic și istoric de film (7 nov. 1908 – 26 iul. 1975)
 ♦ 27 iulie 1835. 175 de ani de la nașterea poetului, prozatorului și eseistului italian **Giosué Carducci**, Premiul Nobel pentru Literatură pe anul 1906 (27 iul. 1835 – 16 febr. 1907)
 ♦ 27 iulie 1925. 85 de ani de la nașterea poetului, traducătorului **Marcel Gafton** (27 iul. 1925 – 21 dec. 1987)
 ♦ 28 iulie 1915. 95 de ani de la nașterea lui **Charles Hard Townes**, fizician american, Premiul Nobel pentru Fizică pe anul 1964
 ♦ 28 iulie 1925. 85 de ani de la nașterea lui **Baruch Samuel Blumberg**, medic american, Premiul Nobel pentru Medicină pe anul 1976
 ♦ 28 iulie 1930. 80 de ani de la moartea lui **Allvar Gullstrand**, fizician, fiziolog și oftalmolog suedez, Premiul Nobel pentru Medicină pe anul 1911 (5 iun. 1862 – 28 iul. 1930)
 ♦ 28 iulie 1750. 260 de ani de la moartea compozitorului și organistului german **Johann Sebastian Bach** (31 mart. 1685 – 28 iul. 1750)
 ♦ 28 iulie 1970. 40 de ani de la moartea lui **Sir John Barbirolli**, violonist și dirijor englez (2 dec. 1899 – 28 iul. 1970)
 ♦ 29 iulie. **Ziua Imnului Național al României**
 ♦ 29 iulie 1805. 205 ani de la nașterea lui **Alexis de Tocqueville**, istoric, publicist, om politic francez (29 iul. 1805 – 16 apr. 1859)
 ♦ 29 iulie 1895. 115 ani de la nașterea scriitorului **Victor Ion Popa** (29 iul. 1895 – 30 mart. 1946)
 ♦ 29 iulie 1900. 110 ani de la nașterea scriitorului suedez **Eyvind Johnson**, Premiul Nobel pentru Literatură pe anul 1974 (29 iul. 1900 – 25 aug. 1976)
 ♦ 29 iulie 1925. 85 de ani de la nașterea actriței **Carmen Stănescu**
 ♦ 30 iulie 1625. 385 de ani de la tipărirea lucrării **Molîvelnicul slavonesc**, prima carte a tiparniței românești de la Câmpulung-Muscel
 ♦ 31 iulie 1885. 125 de ani de la nașterea lui **Vasile Grecu**, filolog, bizantinolog (31 iul. 1885 – 27 mai 1972)

Contents

<i>Vasile ROMAN</i> – On the Romanian National Anthem	2
<i>Constantin MANDACHE</i> – Fires in Bucharest between the Two World Wars	3
<i>Anca BADEA</i> – Watering Places in Bucharest	5
Bucharest Metropolitan Library – Old Books	8
History of the Book – Vasile Alecsandri in the Romanian Academy's "Pleiade" Collection	9
Contemporary Autographs – The 1980s Literary Generation in Actuality – Adrian Alui Gheorghe	10
The Legend Hariclea Darclee	13
Ex-libris Exhibition of the Liuben Karavelov Regional Library of Ruse	14
EBLIDA – Priorities on Europe's Digital Agenda	15
<i>Yi XUMEI, Lu XIUWEN</i> – The Calligraphy and Printing Cultural Heritage of Gansu (I)	16
<i>Marc DE MAEYER</i> – Beyond Library's Shelves... ..	21
French Cultural Press Review – On Romanians and not only	25
Correspondence from Madrid – <i>Jenel MARIN</i>	26
<i>Ioan URSU</i> – St. Stephen the Great – The Eponymic Hero's Death	27
<i>Paul GRIGORIU</i> – August Treboniu Laurian – 200 Years Birth Anniversary	29
<i>Gelcu MAKUTOVICI</i> – A Prestigious Work on History of Romania	32
Reviews – "Revista la plic", "Oglinda literară"	34-35
Catalogue – Books from the George Enescu Arts Library Branch	36
<i>Marian NENCESCU</i> – Calendar of Months – St. Elijah	38
Cultural Calendar – July 2010	39

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

Str. Tache D. Ionescu nr. 4, Sector 1

ABIDOR: Tel./Fax: 021 316.36.25

BMB: Tel./Fax: 021 316.83.00/04/05/06

Redacția: Tel./Fax: 021 316.83.06/Int. 130

E-mail: bibliobuc@yahoo.com / Web: www.bmms.ro

Director: Florin ROTARU

Director artistic: Mircea DUMITRESCU

Redacția: Ion HOREA (redactor-șef onorific),
Georgeta FILITTI, Iulia MACARIE (secretar de redacție),
Marian NENCESCU (redactor-șef), Florin PREDA,
Gabriela TOMA, Radu VLĂDUȚ

CUPON

ABONAMENT LA BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR

Numele

Prenumele

Adresa

Cod..... Telefon.....

Solicit abonarea la revista **BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR** pe o perioadă de luni.

Adresa: Str. Tache D. Ionescu nr. 4, Sector 1, Cod poștal 010354, București.

Anexez chitanța de plată a sumei de RON în contul dvs.

nr. RO82 RNCB 0072 0497 1003 0001 BCR Sector 1. C.U.I. 10141341.

Asociația noastră **ABIDOR** și Biblioteca Metropolitană București sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociațiile **INTAMEL** și **EBLIDA** începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicație care vă oferă ultimele noutăți din comunitatea internațională a bibliotecilor.

Administrația noastră face, prin plata directă sau prin mandat poștal, abonamente la revista lunară **BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR**. Prețul unui număr este de 12 RON. Prețul unui abonament anual (12 numere) este de 144 RON. Primul an de apariție: 1998.

Tipărit la Tipografia **COPERTEX**

ISSN 1454-0487

Redacția revistei **BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR** respectă opțiunile autorilor cu privire la normele ortografice

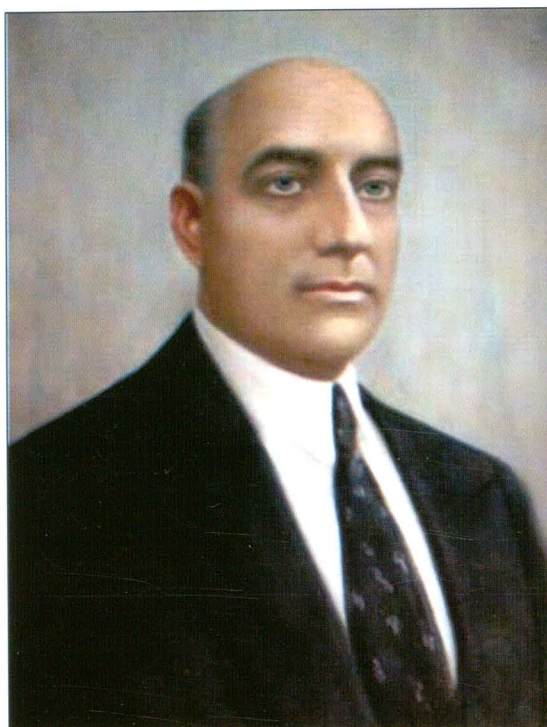
CARL GUSTAV JUNG

1875–1961

135 de ani de la naștere

Lumea în care pătrundem născându-ne este crudă și cruntă și totodată de o frumusețe dumnezeiască. Să credem că predomină lipsa de sens sau sensul este o chestiune de temperament. Dacă lipsa de sens ar prevala în mod absolut, ar dispărea tot mai mult, pe măsura evoluției, caracteristica vieții de a fi plină de sens. Dar nu acesta este – sau nu-mi pare mie că este – cazul. Probabil că, așa ca în toate problemele metafizice, ambele sînt adevărate: viața este sens și nonsens sau are sens și nonsens. Nutresc speranța anxioasă că sensul va fi preponderent și va câștiga bătălia.

„Amintiri, vise, reflecții“

CONSTANTIN TĂNASE

1880–1945

130 de ani de la naștere

*Pă ce eu mandea, par exemplu,
Plătesc global, plătesc și simplu,
Pă ce...?*

*Plătesc la fisc, la primărie,
Pe apa care-o fi să vie,
Pă ce...?*

*Plătim fațade și trotuar,
Dar un-te uiți e tot murdar,
Pă ce...?*

*Plătim pe vânt, plătim pe aer,
Plătim așa, ca niște fraieri,
Pă ce...?*

Fragment din Revista „Pă ce...?”,
prezentată la Teatrul „Cărbuș”, Stagiunea 1924,
în care C. Tănase interpreta rolul lui Ghiță Toroipan